EM. GÂRLEANU

O LACRIMĂ PE-O GEANĂ

NUVELE ȘI SCHIȚE POSTUME

EDIȚIA II-a

NU SE ÎMPRUMUTĂ
MUNICIPIUL BUCUREȘTI BIBLIOTECA
SALA DE LECTURĂ
NU SE ÎMPRUMUTĂ ACASĂ

„UNIVERSALA“ BUCUREȘTI
1926

www.digibuc.ro

EDITURA LIBRĂRIEI
„UNIVERSALA"
ALCALAY & Co.
27, Calea Victoriei, 27

REPRODUCEREA OPRITĂ

www.digibuc.ro

VRABIA

www.digibuc.ro

VRABIA

MUNICIPIUL BUCUREȘTI BIBLIOTECA

Meseria și-o începuse în Târgoviște. Se perindase pe la Bârlad și Vaslui, prin tipografii mititele cu un singur fel de literă, și cu câte o biată mașină pornită cu mâna, până ce ajunsese aici, în București, în tipografia asta mare, cu zeci de feluri de litere și cu șase mașini. Mitică Dopcea era acuma fericit, căci îndurase multe și de toate pe unde rătăcise mânat de soarta lui.

Trecuse printr'atâtea orașe fără să se lege de niciunul măcar printr'o amintire, fără să-i

www.digibuc.ro

pese că azi era aici, că mâne va trebui să plece aiurea. Se întâmplă și acuma cum se întâmplase în toată copilăria lui, când, fără de părinți, — fără de o rudă măcar, fără de un fir de ață care să fie al lui, dela ai lui, trecuse dintr'un prag în altul, dela o casă la alta, dela un om care-l hrănise o lună, la altul care-l ținuse numai trei zile, ș'apoi la unul mai îndurător care îl îngrijise un an. Așa și-a petrecut copilăria, o copilărie în care învățase multe, în care suferise cât altuia i-ar fi trebuit o viață întreagă să poată îndura atâta. El le-a îndurat pe toate, fiindcă, uneori, Dumnezeu îți dă putere nemărginită să poți suferi lipsa de noroc. Șaisprezece ani de zile Dopcea nu purtase încălțăminte, șaisprezece ani în șir nu-i încălzise spatele un palton. Trecuse iernile într'o venghercă ruptă în coate, făr' de captușeală, cu gulerul înădit cu altul dela o altă haină, să-l poată ridică să-i ție de cald. Dopcea era și el unul dintre oamenii cărora gulerul hainei le adusese singura mulțumire în viață. Și până astăzi nu s'a gândit nici odată cum de nu răcise, cum de nu se îmbolnăvise odată în viața lui. Ba își amintise că odată, o singură dată, un om căruia îi căra apă, un băcan, voise să-i dea un palton vechiu al lui, și nevastă-sa nu-l lăsase:

www.digibuc.ro

— Ia cată-ți de treabă, nu vezi ce chilos e!

Chilos și era. Scurt, bine împlinit, cu pumnul tare, dar cu ochii albaștri, buni, de copil. Cu ochii aceștia, nopțile, în colțul vreunei șuri, la un căpețel de lumânare, învățase singur să citească, după ce mai întâi, un tovarăș de al lui, care avusese norocul să stea la o casă boerească vre-o câțiva ani, îi arătase literile. Un profesor, om de ispravă, pe care-l slujise în urmă, îl culese într'o zi de pe drumuri, și-l vârî ucenic zețar, într'o tipografie.

Acuma era fericit. Ajunsese lucrator bun, și în tipografia asta din București era cel dintâi zețar. Stăpânul îl iubea; tovarășii tocmai din pricina asta, nu. Fire blândă însă nu le da pas la ceartă, iar unora, deși l vedeau potolit, le era teamă când se uitau la pumnul lui. Dopcea își vedea de treabă, venea cel dintâi la lucru, pleca odată cu ceilalți, dar la colțul străzii se despărțea de tovarăși și o lua spre casă. Din câte suferise și i se întâmplase în viață rămăsese nu cu o ură dar mai mult cu un fel de nepăsare de oameni, de apucăturile și vorbele lor.

Zețăria era tocmai sus, la catul al doilea; deasupra venea podul clădirii. Intrase în tipografie cam de pe la mijlocul lui Februarie,

www.digibuc.ro

când, acolo sus, o sobă mică de tuciu lăsa odaia largă mai mult în frig în cât lucrătorii făceau mereu gălăgie din pricina aceasta. Lui Dopcea i se părea că-i prea cald.

— Dumitale nu ți-e frig? îl întrebă tovarășul din față, văzînd că nu te plângi jupânului.

— Nu, răspunse Dopcea.

Acesta fusese începutul. Din clipa aceia toți îl priveau pe furiș, cu scăpărări de mânie.

Dar lunile de iarnă trecura și ele, și, într'o bună zi, pe fereastra largă năvăli sulul de raze ale soarelui de April. Odaia înaltă se îmbrăcă parcă într'o haină nouă, literile din rafturi, scoteau sclipiri, fețele oamenilor se mai luminară, iar într'o dimineață calda, caldă de tot și albastră, doi lucratori deteră soba de tuciu afară să nu mai ție loc degeaba. Cum rămăsese singur la amiază, în zețarie, Dopcea se sui pe fereastră, deschise geamurile, își desfăcu apoi dinainte hârtia cu uscaturi și brânză, tăie un colț de pâine și începu sa mănânce. Pe fereastra deschisa veniau adieri îmbălsămate de prin gradinile bogatașilor de prin prejur, si peste orașul, scăldat în lumină, cerul plutea ca o uriașa pânza albastră umflată de vânt. Privirile lui Dopcea alunecară deodată peste noianul acela de case,

www.digibuc.ro

peste grădini și copaci, și se pierdură departe. Inghiți repede cele câteva bucăți de brânză își scuturâ mâinile de fărâmiturile de pâine, aruncă hârtia pe fereastră, și rămase cu ochii muiați în priveliștea ce se desvălea în fața lui. Pentru întâiași dată Dopcea își dete seama cât de mare era orașul în care locuia de câteva luni. Și pentru întâiaș dată sorbi din adâncul plămânilor aerul fraged ce năvălea pe fereastră, întâia oară ochii lui simțiră ce e lumina adevărată, ca ocnașul care mereu bea apă stătută, până într'o zi, soarta îl duce sa-și asfâmpere setea la un izvor de munte. Și, mulțumit cum era, întâia oară de când traia, Dopcea simți fiorul fericirii, adevăratul fior al vieții pe care ai de ce o binecuvânta.

Parcă îl cuprinse o dragoste pentru odaia aceasta de care nu-l legase până acuma decât meseria, dar de pe fereastra căreia putea să-și resfețe privirea în lacul acesta de lumină. O dragoste îl cuprinse pentru orașul acesta mare, pe străzile căruia trecuse până acuma nepasator, atingându-se de oameni pe care nu-i cunoștea și n'ar fi vrut sa cunoască pe nici unul din ei.

Un ceasornic în apropiere bătu o singură data; prelung, sunetul se pierdu ca un zumzet, ca și cum ar fi sburat un roiu deasupra caselor.

www.digibuc.ro

Erau ceasurile unu; peste o jumătate de oră lucrătorii se întorceau. Dopcea se întinse, își puse mâinile sub cap, și rămase nemișcat, cu ochii pe jumătate închiși. Când cel dintâi lucrător intră în zețărie, Dopcea sari jos, se duse de bău apă, și peste câteva clipe, la rând cu ceilalți, începu munca obișnuită.

Raftul lui Dopcea era al doilea dela fereastră. Lucra față 'n față cu un zețar vechiu în tipografie, unul Mitrea Durbă, un om tras la față, smead, răutăcios din fire. Il prinsese odată amestecându-i literile dintr'o casă într'alta, ca să-i întârzie lucrul. Nu-i zisese nimic, îl privise numai cu ochii lui buni de copil, cari pesemne nu-l înspăimântase de loc pe Durbă, căci îl prinse și-a doua oară. Atunci îi spusese atât:

— Să nu mai faci asta!

Și dela întâmplarea aceasta litera îi rămăsese la foc, în căsuțe, fiecare la locul ei.

Cum lucrau în ziua asta frumoasă, toți cu multă hărnicie, ca de obiceiu, de odată se auzi glasul unuia:

— Ia priviți colo, pe fereastră, un mosafir!

Toți întoarseră capetele. Pe prichiciul ferestrei o vrabie ciugulea fărămiturile de pâine scuturate de Dopcea.

— Cine i-a pregătit masa, întrebă un altul?

www.digibuc.ro

— Eu, răspunse Dopcea.

Și după o clipă în care încetaseră să culeagă ca să se uite pe fereastră, toți începură din nou să lucreze, întorcând din când în când capul să privească la pasărea norocoasă.

Dar cu deosebire Dopcea își ținea privirile mai stăruitor spre fereastră. Cu sărituri ușoare, cu închinari repezi, vrabia ciugulea când ici, când colo fărâmiturile de pâine, cu aceleași mișcări cu care culegătorul culegea litera. Apoi se oprea, sfioasă, ridica în sus capul, cochet, cu ochii iscoditori, înălțată în picioruşele subiți ca niște fire de iarbă, să vadă de nu cumva o amenință vre-o primejdie. Privind în dreapta și'n stânga cu gingășia pe care numai paserile, florile și copiii o au dăruită dela Dumnezeu, începea din nou sa ciugulească. Dopcea o urmărea cu priviri calde. I se păru că pasărea aceasta făcea și dânsa parte din lumina, din albastrul cerului, din fericirea zilei de azi, că se hrănise și dânsa dintr'acelaș miez din care se îndestulase și el, și simți o dragoste pentru vieţuitoarea mică, înnaripată, care începuse să se deprindă să-și caute înainte, nebănuitoare, hrana, dacă un strănut puternic, un strănut prefăcut și urmat de râsul lucrătorilor, n'ar fi făcut-o să sboare, înspăimântată, de pe fereastră. Dop-

www.digibuc.ro

cea înțelese că în necazul lui tovarășul gonise pasărea, dar nu-i zise nimic, urmă să lucreze înainte, simțind însă că din clipa acea începuse să-l urască.

Din ziua aceasta, în fiecare după prânz, Dopcea deschidea fereastră, își desfacea legatura cu mâncare, și mânca acolo îngrijind să ramâie fărmituri de pâine destule pentru vrabia lui. Și, încetul cu încetul, se născu un fel de tovărășie, între om și pasare. Vrabia știa că o așteaptă hrana, nu se mai sfia; îndata ce vedea că se deschide fereastra, de sus, de pe streșina casei unde pândea, zbura pe prichiciul ferestrei. Intâi stătea, se uita cu mișcările mici ale căpșorului, — în lungul căruia cele două dungi negre ale penișoarelor parcă-i înodau panglicile unei bonețici pe supt plisc, — apoi se apropia, culegea, privea din nou la Dopcea cu prietenie, iar culegea, zbura cu câte o bucățică de miez la cuibul ei, și-apoi se'ntorcea, începând aceleași mișcări pe care Dopcea le sorbea cu ochii. Intr'o zi paserea veni până lângă mâna lui și-i luă bucățelile de miez de pâine din palmă. Era întâia ființa care se apropia iubitoare de Dopcea.

In vremea aceasta hărnicia lui Dopcea parca creștea. Lucrările mai grele i se dădeau lui. Durbă îl pizmuia și-l ura mai tare. Cei-

www.digibuc.ro

lalți vedeau, cu oarecare grijă, deosebirea pe care stăpânul tipografiei o punea între ei și dânsul, grijă pe care totdeauna o dă celorlalți unul care poate îndeplini ceva mai mult ca ei.

Durbă simțise dragostea și plăcerea pe care paserea o făcea lui Dopcea, și, multe zile'n șir, strănutul sau tusea lui gonise paserea, până ce, deprinsă cu zgomotul acesta, vrabia, nu mai zbura. Acuma lucrătorii râdeau de el, nu de Dopcea, când îl vedeau cum își chinuește gâtlejul fără să sinchisească mosafira de pe fereastră. Atunci Durbă născoci altceva. Lăsa vrabia să ciugulească puțin, apoi răsturna sau scaunul, sau vreun raft, și la vuetul acesta puternic paserea zbura. Dopcea îl privise în liniște câteva zile, scos din fire odată, îi spuse:

— De ce ești om rău? Ce-ți face paserea? Eu îi dau într'adins fărmituri să vie.

— Și eu într'adins o gonesc.

— De ce?

— Ia așa. Fiindcă și ea, ca și tine, ați venit nepoftiți la noi!

— Fiecare, — om și pasere, — își caută hrana unde poate. Pe tine te-a poftit cineva aici?

Durbă tăcu. Chiar în ziua aceia luă o a-

www.digibuc.ro

mendă pentru o lucrare rău făcută, iar patronul veni în zetărie la raftul lui Dopcea:

— Vezi, îndreaptă d-ta ce-a stricat d-lui. Dă *paginei*, ăştia o înfăţişare mai aleasă.

Dopcea lucră două ceasuri şi mulţumi pe stăpân. A doua zi de dimineaţă, când veni la lucru, se miră că Durbă îi luase înainte: stătea pe scară aşteptând pe ceilalţi. Când intră în atelier însă îşi găsi o bucată întreagă de zaţ, lucrat de cu seară, împrăştiat pe jos. Dopcea înţelese; de asta îşi găsise tovarăşul venit mai de vreme. Simţea că'n suflet îi clocoteşte mânia. Ca şi dragostea simţinântul acesta era nou pentru el, — nu urâse cum nu iubise pe nimeni. Dar la acelaş raft cu Durbă nu mai putea sta. La raftul din stânga, de lângă fereastră, lucra un băiat bălan, tânar de tot, liniştit, pe care ceilalţi nici nu-l luau în seamă. Intr'o seară, după sfârşitul lucrului, Dopcea îl opri:

— Biciule, fă-mi un hatâr.

— Să-ţi fac nene Dopceo.

— Dă-mi raftul tău, şi treci tu în locul meu aici.

Tânărul se învoi îndată. A doua zi Durbă îl privea pe Dopcea pieziş. O furtună cu ploaie, strașnică începu. Dopcea mâncă singur, în dosul geamurilor pe luciul cărora pică-

www.digibuc.ro

turile de apă băteau cu furie. Pasărea nu veni după prânzul ăsta.

Când începură lucrul Durbă vorbi unuia din capătul cellalt al odăii:

— Azi n'avem mosafiri.

A doua zi însă, pe fereastra deschisă, sulul obişnuit de raze năvăli din nou în odaie, înveselindu-o, prefacând în reţele strălucii de aur painjenişurile care atârnau de tavanul zeţăriei. Dopcea avea mult de lucru; la ceasurile 12 lucrătorii porniră la masă, dânsul rămase la raftul lui de lângă fereastră, în vestă, să lucreze înainte. Şi cum zeţuia astfel, un fâlfâit uşor îi aduse aminte că e vremea mesei. Vrabia zbură pe fereastră, căută într'o parte, într'alta, apoi, dintr'o singură bătaie de aripi, sări pe marginea de sus a raftului, înălţându-se la Dopcea ca şi cum iar fi spus: „Ce, azi m'ai uitat?" Dopcea aleargă la haină, luă pâinea, o tăie, şi presără pe raft, sus, lângă pasere, fărmituri.

Când intrară în zeţărie lucrătorii găsiră pe Dopcea lucrând, şi paserea ciugulindu-şi hrana. La urma urmei zeţarii se deprinseseră şi ei cu vrabia, de două luni jumătate, de când trăia mereu şi ea oarecum în atelier. O priviră cu plăcere, Numai Durbă râse batjocoritor şi spuse tare:

www.digibuc.ro

— S'a suit... vrabia în raft!

Zețarii râseră fără răutate. Mai cu seamă că de o bucată de vreme, șeful zețăriei fiind mereu bolnav, se zvonise că trebuia să capete o învoire mai lungă și Dopcea avea să-i ție locul. Tovarășii lui recunoșteau că lucrează mai bine ca dânșii, și tăceau. Vorbele lui Durbă, șoptite pe ascuns, nu prindeau: „Să spunem stăpânului că sunt lucrători mai vechi în zețărie"; „Sunt unii de șase, șapte ani"; „Voi ce ziceți?" Ei nu ziceau nimic; la urma urmei asta nu le scădea nici din leafă, nici din ființă. Dar o împotrivire poate le-ar fi adus rău, căci stăpânul nu glumise niciodată când fusese vorba de o neregulă în atelier.

Lui Dopcea îi venise și lui la ureche zvonul acesta; îi spusese Biciu:

— Nene Dopceo, să știi c'o să ne fii șef!

Dopcea zâmbi, dar în sufletul lui se întristă. Asta avea să-i aducă noui nemulțumiri. Mai mare nu fusese peste nimeni în viața lui; totdeauna simțise, el, puterea celui de deasupra lui. Tovarăș da, — cum era tovarăș cu Biciu, cum era tovarăș cu paserea lui. Și ridică ochii: vrabia sărea ici colea pe raft, zburdalnică, veselă. Din gândurile aceste îl smulse o glumă a lui Durbă:

www.digibuc.ro

— Măi băeți, voi știți că dau bine la țintă!

Un val de sânge năvăli în obrazul lui Dopcea, și, fără să se poată stăpâni, răspunse, scurt, năbușit:

— Și eu dau bine cu pumnul!

Se făcu tăcere. Dopcea tremura. De abia putea să culeagă litera, să o lipească de cea-laltă în zaț. Apoi se gândi: când mai spusese el vorbele astea? Cui? Nu, firește, nu le mai spusese nimănui, niciodată. Pe cât își amintea, nu lovise măcar un câine. Și omul ăsta isbutise să-i tulbure sângele, să-i smulgă o pornire lăuntrică pe care nu o mai încercase încă. De ce să dea la țintă în pasere, căci asta vroise să spuie. Trecură câteva clipe dela schimbul acesta de amenințări, și totuși Dopcea simți din nou o pornire să se arunce, să-l lovească pe Durbă. Paserea parcă înțelese și dânsa, că era pricina de ceartă; zbură. Dopcea se liniști.

A doua zi, șeful zețăriei nu veni la slujbă; căzuse la pat. După prânz, patronul veni până în zețărie să vorbească zețarilor:

— Șeful Mărinică s'a îmbolnăvit. Dopcea o să-i ție locul. Vă rog să-l ascultați.

Apoi, întorcându-se spre Dopcea:

— Dopceo, vin-o până jos, să iai o *comandă*.

www.digibuc.ro

Când ieșiră pe ușă Durba trânti cu pumnul în raft și strigă:

— Vra să zică tot adevărat a fost!

Urmă apoi sa lucreze. Tacură toți câteva clipe. Dar în sufletul lui Durbă clocotea furia împotriva omului acestuia, a necunoscutului care le lua înainte, care i lua lui înainte, zețar vechiu de trei ani în atelier. Și nu se putu opri, izbucni iar, trântind cu pumnul:

— Vra să zică tot adevarat a fost!

Unul răspunse:

— Ii poarta vrabia noroc!

Durba își întoarse repede privirea. Vrabia sarea, sprintenă, pe raft. Ochii lui Durbă se înroșiră, înăbuși un țipat de ură în gât, puse mâna pe o bucata de plumb, și, avântându-și mâna, zvârli în pasere. In clipa aceasta ușa se deschise și în pervazul ei se ivi Dopcea. Bucata de plumb merse drept în ținta, paserea încercă să zboare dar, lovită, căzu jos însângerată, cu aripile întinse, pe zațul la care lucrase până atunci Dopcea. Un răcnet se auzi dinspre ușa. Dopcea se repezi ca scos din minți spre Durba, îi încleștă mâna lui puternică în gât, și-l doborî la pământ. Toate trecuseră ca o sclipire de fulger. Durbă rămase pe podele, întins fără suflare. Dopcea se ridică de jos și păși încet,

www.digibuc.ro

ca buimăcit, spre raftul lui, privind cu ochi mari la paserea care își dădea, tresărind ușor, sufletul.

Și fiindcă zețarii rămaseseră locului, încremeniți, Dopcea rugă, cu glasul sfâșiat de plâns, pe băiatul bălan:

Biciule, du-te și chiamă pe patron!

www.digibuc.ro

TANTI AMALIA

www.digibuc.ro

TANTI AMALIA.

Trenul își desmorțește încheeturile și pornește, încet, încet, din gară. Mahalalile mărginașe ale Bucureștiului cu case prizărite, cu uliți strâmte, cu fabrici care-și înalță coșurile negre ca niște trunchiuri de copaci rămași dintr'o pădure preistorică, rămân în urmă, se șterg din pervazul ferestrelor vagonului din ce în ce mai iute, ca și când ar intra deodată în pământ. Mă așez pe canapeaua de pluș roșu a vagonului și desfac o gazetă, după ce-mi arunc mai întâi ochii

www.digibuc.ro

în fața mea; o doamnă citește ca și mine. Din dosul gazetii nu-i pot vedea nici o părticică din obraz. Nici nu doresc la urma urmei. Știrile din „Universul", proaspete, la ora 6 dimineața, ca și zațul care-mi înegrește mâna, îmi fură privirile mai mult decât mintea, căci citind „Numirile", din ministere, și „Nouele decorări", îmi dau în aceiaș vreme seama că mi-am uitat bastonul în bufetul gării. Nu e întâiul sprijin pe care-l pierd în viață. Pierd și răbdarea cu lista decorațiilor; atâtea nume îmi foiesc ca furnicile pe dinaintea ochilor; las gazeta pe genunchi să-mi odihnesc vederea. Doamna sau domnișoara din fața mea urmărește mai cu interes cele scrise în „Dimineața", — citește înainte, fără să miște cu'n deget foaia pestriță cu litere mari și mici. Deocamdată, tot n'am ce face, mă uit pe fereastră. In Septemvrie, târziu, câmpiile sunt golite de roadă; se întind pustii, și în locul lanurilor aurite, razele soarelui înroșește țarinele până'n zări. Și dimineața aceasta era fermecătoare, adevărată dimineață de toamnă lăsată pe pământ pentru cules de vii. Lumina rumenă, care cădea în ape sub cuprinsul boltit al cerului parcă topea geamul, să-mi pătrundă voioasă în ochi și de-acolo în suflet, dându-mi un nespus dor de viață, de dragoste pentru

www.digibuc.ro

tot ce mă înconjoară. Sunt tresăriri de aceste primavăratice, pe care ni le varsă în sânge unele zile târzii, dar fermecătoare, de toamnă. Fără să vreau, privirile mele părăsiră priveliștile aurii ca să se pironească pe ființa din fața mea. Afurisitul de ziar rămăsese nemișcat, ca o perdea pe care nu vrea să o tragă nici o mână. Să mă mut dela locul meu, n'ar fi fost tocmai adătării. Înarmându-mă cu răbdare începui să privesc mâinile și rochia tovarășei mele de drum. Mâinile mici, — mânușițele — eșiau ca niște porumbițe din valul de dantele ale mânecelor; degetele subțiri, cu unghiile trandafirii lungulețe ca migdala, cu noițe pe cele mici, păreau că de abea țin gazeta. Pe brațul mâinii stângi, eșită mai înafară de dantele, o brățară subțire de aur se încolăcea atât de ispititor pe pielea albă și fragedă, ca o petală de trandafir a brațului. Niciun inel. Era domnișoară. Strânsă cu o centură albă peste mijlocul subțire, rochia, albastră, deschisă se lasă în voie, deslușind ușor piciorul până deasupra pantofului mic, de lac negru, peste care funta de panglică părea un fluture care-și găsise acolo un loc de odihnă.

Și totuși, așa cum stătea tovarășea din fața mea, cufundată în citire, mi se părea că acolo,

www.digibuc.ro

dindosul hârtiei întinse într'adins parcă, un căpușor drăguț, toarce gânduri hazlii pe socoteala călătorului necunoscut, și că pe buzele rumene, un zâmbet șiret licărește, ca un licuriciu, din când în când. Gânduri vechi, de licean, îmi năvali în minte, gânduri carora le dădea ființă închipuirea mea pe bancile școalei, în orele de algebră, și străbatând ziarul cu privirile o și vedeam pe ființa misterioasă, — blondă, cu părul buclat, cu ochii albaștri, cu obrazul ca floarea mărului, — ființă a lumilor noastre, de visuri, ființa pe care toți am dorit-o și iubit-o la șaisprezece ani!

Dar pentrucă lumea aevea vine mereu la vreme să ne smulgă gândurilor noastre, și să ne arate adevărul, mâinile obosite lasa ușor ziarul pe genunchi, și privirile ochilor verzi și limpezi, ca două smaralde, se opriră țintă în ochii mei nespus de mirați. După întâia clipă de surprindere necunoscuta întoarse capul la fereastră, și putui astfel s'o privesc în voie. Din visul meu nu rămasese decât obrazul fraged și rumen ca floarea mărului. De supt palaria mică, rotundă, în culoarea rochiei și c'un penaș alb la o parte, se scobora, încadrându-i fața, buclele de păr negru ca mura coaptă. Deasupra ochilor, cu

www.digibuc.ro

privirile adâncite de genele lungi și arcate sprâncenele, negre și ele, se încondeiau subțiri. Gura mică avea buzele roșii strânse ca într'o mișcare de mustrare tăcută. Gâtul rotund și plin, ca al unei amfore, se pierdea în dantelele gulerului hainei. Și peste întreaga ființă, încântătoare, razele trandafirii ale soarelui se revărsau, într'o lumină căreia ochii mei îi găsea în clipa aceia o strălucire nebănuită.

In vreme ce mă minunam privind, trenul trecu macazul unei stații; cu o mișcare smucită vagoanele se opriră, iar ziarul din brațele necunoscutei luneca ușor, se opri o clipă împiedicat de funta pantofului, apoi se așternu la picioarele noastre, ca o punte de trecere. Ridicai grabnic jurnalul și-l întinsei necunnoscutei. Dânsa-mi zâmbi, și cu'n glas care mie mi se păru o ciripire, îmi spuse:

— Mulțumesc!

— „Pentru puțin!" răspunsei, și mi se păru că cu aceste două cuvinte, care-mi scăpară fără voie de pe buze, trebuie să fi fost foarte caraghios. Așa și era, căci în colțul gurii mici înflori un zâmbet cu totul deosebit decât cel de adineaore. Trebue să mă fi înroșit, să mă fi îngălbenit apoi; noroc de trenul care-și deslușmorți iarăși trăgănat, încheieturile, și în sgo

www.digibuc.ro

motul roţilor care treceau de pe o şină pe alta, îndrăznii să întreb, cum se întreabă tovarăşii, necunoscuţi, de drum:

— Până unde mergeţi... domnişoară?

Cuvântul „domnişoară", cred că l-am auzit numai eu. Necunoscuta îşi îndreptă iar privirile drept într'ale mele, şi-mi răspunse, cu zâmbetul dintâi:

— La Roman.

Tresării de bucurie; aveam aceiaşi ţintă de ajuns. Şi eu mergeam, în familie, în vechiul oraş moldovenesc unde crescusem, pe malurile umbrite de mesteacăni ale Siretului.

Poate ne-am plăcut, — mie unuia îmi plăcea la nebunie — numai aşa convorbirea ciudată, cu cuvinte rostite pe de rost, ca nişte formule matematice, dela început se prefăcu într'una caldă, uneori avântată, — mai cu avânt din partea mea, cu o căldură mai stăpânită din partea necunoscutei. Tovarăşea mea de drum citise, şi citise mult; asupra unor cărţi ne facusem aceiaşi păsere; ţineam minte aceleaşi pagini. Cu o mişcare cochetă, care-i rasfrânse peste braţ nodianul de dantele al mânecii, luă din reţeaua de deasupra capului o carte:

— O cunoşti?

Nu mă putui stăpâni, mă ridicai, şi luând

www.digibuc.ro

geamantanul—jos mă grăbii să-l deschid. Potrivirea era prea din cale afară: luasem cu mine aceiași carte. I-o arătai, pe când în obrazul alb și fraged al necunoscutei năvăli, de plăcere, o undă rumenă.

Din clipa aceasta ne-am înțeles de minune. Am rugat-o, și fără nici-o împotrivire s'a supus: începu să-mi citească, cu glasul ei cel dulce, din cartea pe care o-aveam amândoi. Citea frumos, cu capul puțin plecat pe-o parte, din cartea care, deschisă pe amândouă mâinile, părea că stă pe un mic pupitru de fildeș. Aproape n'ascultam cuvintele ce le rostea, îmi încânta auzul numai muzica glasului ei; uneori, printre buzele întredeschise, șirul alb ca mărgăritarul al dinților lucea scurt. Așteptam să-mi sclipească din nou, și așteptarea aceasta îmi pironea privirile drept pe gura ei. Odată își aruncă ochii spre mine și înțelese că n'o urmăream. Imi zise cu glas bănuitor:

— Nu m'asculți!

Și nu mai citi. Schimbarăm cărțile. Pe-a ei mi-o dădu, dinpreună c'un *semn* frumos lucrat cu mâna. Luând cărțile mâinile noastre se atinseră. Eu simții un fior, dânsa întoarse capul spre fereastră.

Trenul intră într'un ținut presărat de vii. Fără să vrem ne ridicarăm deodată în picioare.

www.digibuc.ro

unul lângă altul, la fereastră. Eu dadui geamul în jos. Dânsa scoase capul pe fereastră; vântul îi îndoi pana albă dela pălărie și-i flutură șuvițele negre de păr de pe frunte. Ca să stăm mai bine ne apropiarăm unul de altul. Îi trecui ușor brațul pe după mijloc, simții ca tresare fară să-mi spue un cuvânt. Din vii ne ajungeau până la urechi cântecele culegătorilor. Flăcaii chiuiau, aruncau cu caciulile spre tren. Unii ne arătau strugurii copți, ca și când ne-ar fi facut în ciuda. Supt un prun, la poalele unei vii, un flăcău și o fată se țineau cu mâinele de mijloc ca și noi. Ne făcu întâi cu mâinele semn de salutare, apoi dintr'odată își încleștară buzele într'un sarut lung pe care-l urmărirăm amândoi cu ochii pânăce trenul se depărtă de tot. Atunci, într'un avânt pe care nu-l putui stăpâni, avânt ce ne vine ca o nebunie de care uneori atârnă totul în viața noastră, mă plecai și-o sărutai apăsat pe gât. Dupa întâia clipă de rătăcire o privii sfios; ținea ochii închiși; vântul îi flutura șuvițele de păr peste frunte; obrazul alb părea fără un pic de sânge. Stăteam lângă ea, cu ochii spre priveliștile care alergau în urma, fără să deslușesc nimic, fără să pot gândi la ceva statornic. Aș fi vrut să ne ducă trenul așa, mereu înainte, făr' de

www.digibuc.ro

popas, să călătorim veșnic, singuri, unul lângă altul, până când, într'aceiași suflare, ne-om stinge depe lume amândoi. Deodată simții că-și întoarce capul spre mine. Mă uitai: în ochii ei, în gropițele obrazului, în capătul buzelor îi plutea peste întreaga față un surâs un zâmbet nedeslușit de mulțumire. Mă gândii: „Poate că trebuia să ne întâlnim". Și-un alt gând îmi străbătu atunci în minte: „Dar dac'o pierd? Cine-i? De unde-i? Cât va sta în orașul în care mergem amândoi?" Ași fi vrut toate să le aflu dintr'odată. Fără să mă pot opri, o întrebai:

Cât o să stai aci!

Poate și ea dorea să mă pue în cunoștință despre lucrurile la care gândisem eu. Imi răspunse repede:

— Două săptămâni.

Apoi, după o clipă, cu părere de rau:

— Două săptămâni... la vie. Am venit pentru culeș... la Tanti... la Tanti Amalia... Amalia Măreanu.

— La Tanti Amalia Măreanu?

O privii repede. Vântul mă bătu pe semne mai tare în față. Par'că simții un fior de frig. Tanti Amalia Măreanu! Dar o cunoșteam pe *Tanti Amalia!*

www.digibuc.ro

— O cunosc pe... pe D-na Măreanu... Stătea în strada Salcâmilor

Dânsei îi păru bine:

— Da, da, în strada Salcâmilor.

— Noi stăm alături... Căsuța aceia scundă... astăzi nu mai e... a colonelului Bunea.

De astă dată ea întoarse capul repede spre mine, mirată:

— Ești... sunteți băiatul colonelului...

Parcă mi se luă o perdea de pe ochi:

— Dina!

— Dina, sunt Dina!...

Simții că nu-i mai țin brațul pe după mijloc. Când îl trăsesem? Parcă ne despărți deodată ceva. Ne așezaserăm fiecare la locul nostru. Dina cu privirile pierdute pe fereastră. Eu cu ele în pământ. Amintirea unui întreg trecut mi se năpusti în minte... Moartea mamei mele. Plecarea tatălui meu în alt oraș. Eu singur, lăsat la prietena mamei, la Tanti Amalia, cum îi spune toți, la Tanti Amalia Măreanu pe care numai o vedeam și mă cutremuram. Șase luni de zile de chin, de nemâncare, de urecheli, și bătăi, astea îmi amintea Tanti Amalia. Stăteam și plângeam în pernă, nopți întregi, gândind la ființa care se dusese pentru totdeauna, la tata care nu mai venea; visând fața cruntă, cu gura strânsă

www.digibuc.ro

ca deschizătura unei pungi; cu șuvițele de păr negru atârnându-i pe după urechi; cu alunița neagră de pe obrazul stâng; cu ochii verzi ca de pisică a Tantei Amalia... Uneori venea sora Tantei Amalia, cu o fetiță mică, de 4—5 ani; aveam opt și-mi porunceau să mă joc cu ea. Pe mine mă băteau c'o făceam să plângă. „Vin-o Dina, cu noi!" O luau de mână și-i dădeau bomboane. Eu mâncam la masă, în ziua aceia, ca pedeapsă, doar un fel!...

Ridicai cu teamă ochii. Ființa din față, cu privirile mereu pierdute pe fereastră, nu mai era o necunoscută. O știam, o cunoșteam de mult. De ce în ochii plini de dragoste de altădată, parcă vedeam acum o sclipire de răutate? Și gura strânsă! Șuvițele negre de păr spulberate de vânt, de după urechi, nu mai cădeau parcă chochet. Și pe obrazul stâng, da, pe obrazul stâng o aluniță pe care nu o băgasem de seamă. Odată, o clipă numai, mi se păru că'n fața mea stă, încruntat, chipul Tantei Amalia.

Era o nebunie, și totuși n'o puteam îndepărta din mintea mea. Încercai din nou să-i vorbesc. Căutam să-mi fac vorbele calde. Parcă și dânsa, și Dina, înțelese că ceva se ridicase, deodată, între noi. Restul vremii am

www.digibuc.ro

citit amândoi din cărțile pe care le schimbasem...

Trenul intră în gară. Se înserase. Imi dădui repede geamantanul jos. Ne luarăm ziua bună ca doi străini. Și'n vreme ce într'o parte a vagonului, Tanti Amalia, — îi cunoscui glasul, își primea nepoata cu strigate de bucurie, pe ușa celialtă scoborîi în gara, căutând să mă strecor cât mai repede printre mulțimea călătorilor.

www.digibuc.ro

IN ODAIȚA EI

www.digibuc.ro

ÎN ODĂIȚA EI

Fără vr'un cuvânt de suparare, fara sa l pregătească mai dinainte, — plecase. Câteva rânduri, scrise pe fugă, îi arăta, chiar în dimineața aceia, ca trebuia să se ducă, să plece cu mama ei într'un oraș din Moldova, că „poate", avea să se mai întoarca. Vestea aceasta nu l cutremurase la'nceput dar, firește, nu-l lăsase nici rece. O părere de rău tot îi miji în suflet. O despărțire e, întru câtva, o deslipire de tine însuți, și mai ales o despărțire neașteptată, ca aceasta, avea

www.digibuc.ro

ceva din urîţenia loviturilor date într'ascuns, pe la spate. Ce anume o putuse sili pe Eléna, se gândea Ioan Cernea, să plece aşa, în grabă. Boala mamei ei, — căci adeseori i se plânsese de nopţile nedormite, petrecute la capătâiul bătrânei? Moartea cuiva din familie, care-i-ar fi lăsat vreo moştenire, dându-i astfel putinţă să trăiască, liniştită, aiurea. Ce i dreptul aici, cu ce câştiga ea cusând, cu puţinul care-i mai dădea dânsul, de abia putea eşi la capat, — deşi, cumpănită cum era, totdeauna se îmbrăca bine, cu gust. Dar orice-ar fi fost la urma urmei, tot putea să-i spuie şi lui în scrisoare, să-i împărtăşească şi lui pricina acestei despărţiri

Cernea se gândea la toate acestea, îmbrăcându-se. Când se duse la oglindă să-şi lege cravata se privi îndelung. O îndoială asupra înfaţişării lui îl munci o clipă, — o clipă numai; era tânăr, la treizeci de ani un barbat e în floarea vârstei, era tânăr şi poate mai frumos ca totdeauna. Cei câţiva peri albi, ieşiţi de cu vreme, pe la tâmple, nu semănau zăpezii, ci floarei ninse de primăvară. Elena îl iubea şi chipul lui, adeverea că avea de ce fi iubit. Ciudat! Supt părerea de rău care, pe măsură ce cugetă, îi îngrădea sufletul mai mult, încolţise, cât un vârf de ac, — necazul

www.digibuc.ro

Nu izbutea să-și lege cravata; degetele i-se împleteau unele într'altele, dar scăpau mereu fâșia de mătasă. In sfârșit isbuti să facă un nod, două, apoi și le desfăcu. Atunci își aminti cum îi înnoda dânsa fioncul, cu degetele subțiri, și ușoare, cum îl potrivea, atingânndu-i obrazul, înfiorându-l, și cum dânsul îi sorbéa mirosul cald al sânului, un miros de liliac parcă, ce se împrăștia de subt cămașa larg deschisă împrejurul gâtului alb și rotund. Atunci, într'o clipire numai, i-se păru că o mai zărește parcă, pe după umărul lui, în oglindă: cu părul resfirat pe frunte, împrăștiat pe umeri, ca o mantie; cu ochii vineți, ciudați, care totdeauna păreau că vor să întrebe, să iscodească ceva; cu buzele roșii strânse, pregătite mereu pentru o sărutaré; cu obrajii rumeni, moi, catifelați ca piersica, întorcându-se repede din fața oglinzii, alungă icoana care începuse să-l chinuiască, și gândi: „Dacă s'a dus, ducă-se!"

După ce se îmbrăcă, se așeză într'un jilț, și luă gazeta să citească. Și cum își perindă ochii pe hârtia tipărită, deodată își dădu seama că cineva în neștire, că altceva îi muncea gândul: „Incotro, să se fi dus? In care oraș din Moldova?" Și începu să înșire *Știrile din Provincie*, ca și cum se aștepta să găsească

www.digibuc.ro

ceva ce vroia să afle. Iar îl prinse necazul; mototoli gazeta și o aruncă în colo. Se sculă, își luă pardesiu, pălăria și bastonul și eși în târg. N'avea nici o țintă. Era prea de vreme să prânzească. Să se plimbe! O luă de-a lungul bulevardului. Vremea se lăsase rece; toamna însemna trotuarile cu frunzele scuturate din castanii rebegiți. Cerul albastru nu scobora nici o rază pe pământ. Departe, spre Cotroceni, zarea limpede se arăta ca o oglindă. Și cum mergea așa, trecând pe lângă oameni ca și când nu i-ar fi văzut, — cum merg acei a căror lume e înăuntrul lor, gândul lui Cernea prinsese firul unei amintiri care stătuse până atunci în sufletul lui, cum stau pierdute, unele într'altele, miile de fire din urzeala unei pânze.

O cunoscuse acum un an, — așa, cum se fac cunoștințele aceste, într'o grădină. Un fapt care se petrece zilnic, una dintr'acele întâmplări obișnuite care, la o sută una numai, au o însemnătate deosebită; îi căzuse umbrela, el se plecase, dela masa lui, și-o ridicase. Zâmbetul cu care dânsa își întovărășise cuvântul de mulțumire îl prinsese cum prinde lanțul piciorul unei paseri. Il lovise îndată privirea ei mirată, surâsul înecat într'o lumină copilărească. A intrat repede în vorbă.

www.digibuc.ro

Dânsa era c'o prietenă care părea că nici n'ascultă ce vorbesc ei. S'au întâlnit în grădina ceea și a doua seară. Repede și-au mărturisit dragostea. Dela cele dintâi vorbe a primit să vie la el. Indată își dete seama ca ceva din ciudățenia privirei o avea dânsa și'n apucături, și'n gusturi. Nu-l lăsase niciodata s'o însoțească până acasă. Și câteva luni nu-i spusese unde locuește. Zicea că nu voia să supere pe mama ei, o femee bătrână, care o iubea la nebunie, și pe care descoperirea tainei acesteia ar fi doborît-o. Povestirea vieței ei îl înduioșase. Fusese măritată, nefericită în căsnicie; divorțul ei lovise într'atâta pe biata bătrână, care-și credea viața fetei pusa la adăpostul greutăților de toate zilele, încât o trântise la pat. De aceia își dete și el seama, că într'adevar, legatura aceasta, oarecum vinovata a Elenei, ar fi turburat adânc și din nou sufletul bătrânei. Și nu numai că-i da dreptate, dar îi părea bine că găsise săditе în sufletul ei simțimânte atât de alese. In afară de aceasta nu simțise până atunci nici dragoste care ispitește, nici iubire care chinuește, nu încercase încă simțimântul de teamă pentru iubirea unei femei. Rugămintea Elenei i-se păruse firească, cel mult cu apucăturile ei. Niciodată nu o întovărășise până acasa.

www.digibuc.ro

deși, în urmă, chiar dânsa îi spusese unde șeade. Ceeace îl mișcase, și poate îl apropiase mai mult de femeea aceasta, era lipsa unei legături de interes între dânșii. El bogat nu era, nici cerințele ei nu erau însă mari. Rar se întâmpla, să-i dea a înțelege, și atunci nu de-a dreptul, că are nevoe de ceva parale. Cele de mai multe ori i le da el, într'un plic. Dânsa strecura plicul, fără să-l privească măcar, în manșon, și urma firul vorbei mai nainte. O singură dată îi făcuse un dar mai costisitor, acum o lună în urmă: o jachetă de toamnă. Și niciodată nu o văzuse mai veselă, mai încântătoare ca'n seara ceea. Îi râdeau ochii de bucurie, se'mbrăca și se desbrăca de jachetă, se privea în oglinda, și-l lua de braț de înconjurau odaia, ca pe stradă, la plimbare... Numai acum, când cerceta tot trecutul acesta, lui Cernea i se părea ca o și iubise într'o privință. Adeseori nu ți dai seama de cele mai apropiate lucruri, o rază de soare le luminează deodată, și-ți par altfel, cu o înfățișare pe care n'ai mai prins-o până atunci, cu o căldură pe care n'ai mai simțit o. O ciudă îl cuprinse însă că amintirea femeei, celeia îi muncea sufletul și, smulgându-se, ca și din fața oglinzii, gândurilor, își zise iar: „Dacă s'a dus, ducă-se".

www.digibuc.ro

In clipa aceea, bătu un ceasornic de departe: două-sprezece. Vremea prânzului. Se uită împrejur. Nici nu-și dase seama cât mersese de mult. Ajunsese pe-aproape de Cotroceni. Câțiva slușbași, treceau, grăbiți, spre casă. Luă tramvaiul electric, să se întoarcă. Mersul iute al vagonului îi suplberau gândurile. In mai puțin decât ar fi dorit, se trezi în calea Victoriei. Se scoborî și o luă încet spre birt. Când ajunse, văzu, cu oarecare ciudă, că masa, la care obișnuia să mănânce, cu Elena, o luasenă alții. Nu vroi să se așeze la alta. Eși din nou, să se plimbe, până ce străinii s'or duce. Se'ntâlni c'un prieten, luă calea Victoriei în lung, spre șosea, și, după vreo jumătate de ceas era, înapoi, la birt. Masa era goală. Se așeză și ceru lista. Fără să vrea privirile îi căzu în față, spre locul gol acum, spre locul în care sta Elena. Chelneru se plecă: — „Să aducă un tacâm și pentru Coniță?" Cernea răspunse, scurt, supărat par'că: —„Nu!". Își aruncă ochii pe listă, perindă felurile de mâncare, și nu putea să aleagă nici unul. Chelnerul se duse; el rămase cu lista 'n mână. Anume mâncăruri îi aminteau gusturile Elenei. Par'c'o vedea bătând în masă de bucurie, când găsea ceva care să-i placă. Alese și el, la întâmplare, două feluri,

www.digibuc.ro

și chemă pe chelner. — „Vin roșu sau alb?" îl întrebă acesta. — „Alb!" Roșu îi plăcea dânsei. Par'că o privea muindu-și buzele roșii în vinul și mai roșu, sugându-și-le apoi, ușor, după ce sorbea din pahar...

Ajunsese de nesuferit! Nu mai putea scăpa de gândurile ce-i se strecurau în minte, cari își croiau cu deasila loc și nu-i mai da răgazul să facă altceva. Niciodată nu i se întâmplase în viață să-l prindă un lucru, să-l încătușe mai strâns ca despărțirea aceasta. Nici odată nu gândise la ceva mai încordat. Toate veneau și treceau prin sufletul lui ca vântul care nu se poate opri în ramuri. Il obosise sufletește; i se părea că-i căzuse pe cap un liliac care-și strânsese aripile dejur-împrejurul țestei. Inciudat, își întinse șervetul pe genunchi, luă lingura, și 'ncepu să soarbă în neștire supa. „Ducă-se, ducă-se, mă rog!" își zicea mereu în minte, și cuvintele aceste gândite numai i se părea că le strigă în gura mare, să le audă toți, și că toți îi dădeau dreptate, că fiecare îl încuviința, și-i răspundea: „Așa, bine faci, ducă-se!" Și cu toate aceste, când se sculă dela masă, când o luă iar pe uliță, spre casă, un neastâmpăr, un urît de moarte i se lasă peste suflet. Incetini mersul, se opri pela ferestrele magazinelor. O pălărie,

www.digibuc.ro

întocmai ca a Elenei, îi zugrăvi și mai bine chipul dânsei în față; i se păru o clipă că supt borurile rotunde, înflorite, se întrupase chipul ei, că-i zâmbise. Și-atunci gândi mai cu stăruință. O iubise. Ce prost era: o iubise! O iubise și nu-i arătase, nu-i spusese. Poate că la dreptul nici nu simțise încă. Și într'adevăr nu se putea să fi simțit lucrul acesta până acuma, dacă de abea astăzi își dădea seama. Dar atunci unde-i zăcuse patima aceasta, în ce colț al sufletului, în ce ascuns al simțirii? O iubise! Pălăria aceea alcătuită din pânză, panglici și flori, pălăria aceea neînsuflețită ca și o piatră, pălăria aceea îi deschisese ochii, îi desfăcuse sufletul, și din stânca inimii lui, dintr'o singură lovitură, isbucni isvorul dragostei... Și dânsa îl iubise! Îl iubise cu adevărat; i-o mărturisise de atâtea ori, în atâtea rânduri îi arătase dragostea ei. Îl iubise numai pentru el, căci nu-i ceruse nimic, nimic niciodată. Cunoștea atâția pieteni care-și mâncaseră averile cu femei care, la urmă, îi lăsaseră.

Dar și Elena lui se dusese. La ce plecase? Întrebarea aceasta începu să-i chinuiască iar sufletul. Măcar nu-i spusese un cuvânt în ajun, nu-l rugase să o ducă la gară... Așa-i, plecase fără îndoială cu mama ei. Ori și cum,

www.digibuc.ro

măcar ar fi văzut-o urcându-se în tren. Și-ar fi fluturat o clipă batista, întovărășind-o astfel o bucată de drum cu privirea. Plecase cu mama ei. Dacă însă o fi plecat singură? Și, de-odată, un simțimânt pe care nu-l mai încercase până atunci puse stăpânire pe sufletul lui; vroia să știe, să afle. Întâiași dată dorea să-i vadă casa în care locuise. Nici nu-și statornicise bine hotărîrea și pașii îl și duceau spre ulița în care știa că șezuse Elena.

O uliță îngustă cu case mărunțele. Vântul care începuse să sufle mișca smocurile de flori uscate ale oțetarilor: șopotul lor răspândea o și mai grozavă tristețe deasupra acoperemintelor joase, unele foarte vechi, de olane. Cernea încetini pasul. Se uită la numere, 5, 9, așa: la 13, dincolo de parmaclâcul cela cenușiu, șezuse ea. Parcă-i venea să se întoarcă. Incetini mersul deși mai avea numai câțiva pași de făcut. Și deodată, o scântee de nădejde i se aprinse în suflet. Dacă Elena făcuse numai o glumă? Dacă nu plecase și-i scrisese numai așa, să-l încerce! Atunci se repezi aproape, și se opri încremenit, ca și cum nu s'ar fi așteptat în fața ferestrei pe care biletul galben de'nchiriat îi râdea batjocoritor parcă. Stete așa câteva clipe, apoi,

www.digibuc.ro

deodată, în sufletul lui încolți o altă dorință, o dorință care-l cuprinse cu o putere neînvinsă, care-i înfierbântă odată pieptul ca și cum i-ar fi fost groaznic de sete. In minte își și statornici îndată planul. Liniștit oarecum, după ce se hotărâse, împinse ușor portița, și intră pe hulicioara care ducea până în fundul curții, la proprietăreasă. Aceasta, o femeie bătrână îl întâmpină. Cernea legă vorba:

— Aveți o odae de 'nchiriat?

— Dă, domnule.

— Aș putea s'o văz.

— Cum de nu... dar, vedeți, chiriașa de abea a plecat, dimineața, așa că nu am dereticat...

— Nu e nimic... nimic... vreau s'o văz...

Când proprietăreasa deschise ușa sălii, Cernea se opri, în prag, genunchii i se muiară. In sfârșit, adunându-și puterile, făcu vreo câțiva pași. Bătrâna dete ușa odăii de perete.

— Aceasta-i camera...

Cernea nu se uită. Privind în jos, iscodi o întreagă poveste. Venea din provincie. Lucrurile îi veneau pe urmă, — mâine, poimâne, umblase toată ziua după treburi, era ostenit, vroia chiar din clipa aceia să rămâie în odae. Nici nu mai lăsă pe bătrână să spue un cuvânt, scoase o hârtie de 20 lei și i-o

www.digibuc.ro

întinse. Proprietăreasa luă repede banii, îi miorlăi glasul:

— Să-ți fac puțină curățenie, maică.

— Nu, nu... mâine...

Și bătrâna plecă încântată de noul ei chiriaș.

Cernea închise ușa și rămase în picioare, în prag. Dorința aceasta care-i arsese sufletul deodată, o înfăptuise: să stea, să locuiască între pereții aceștia care o adăpostise, să petreacă o vreme în odăița ei. Răsuflă prelung, și mirosul acela care se 'mprăștia parcă din toată ființa ei, îi străbătu până în suflet, îl ameți.

Privi împrejur; se lăsă pe jilțul de lângă ușă. Telurile jilțurilor scârțâiră, și sgomotul acesta parcă răsunase ca un glas. In jilțul acesta stătuse și ea de atâtea ori. Își primblă privirea rătăcită peste tot; peste canapea, peste masă, peste scaune, peste pat. Și tresări: acolo dormise, acolo visase, deasupra pernelor acelora, aruncate încă în neorânduială, i se îngropase obrazul, obrazul ei cald și catifelat ca piersica. Și fără de veste cum își alunga privirile de la un lucru la altul, se zări în oglindă. Parcă își mai veni în fire. Se ridică, își puse pălăria și pardesiul pe canapea. Se uită bine, cu de-amănuntul împrejur. Se apropie de toaletă; pe

www.digibuc.ro

șervețelul de pe măsuța din fața oglinzii rămăsese un ac de cap și — alături câteva șuvițe de păr, — așa avea obiceiul când se pieptănna, strângea dintre dinții pieptenului firele de păr, le lega la un loc, și le punea într'un săculeț de mătase. Cernea luă șuvița de păr în mână, o privi îndelung și, fără să vreie, o duse la buze și o sarută. Se uită iar: alături, jos, căzuse un puf pentru pudră. Urmele acestea ale gătelii ei îi deslușea lui Cernea că se îmbrăcase pripit, dânsa care zăbovea atât în fața oglinzii, care punea fiecare lucrușor la locul lui. Pe o altă masuță, din colț, găsi o mănușe. O luă; era una dintr'o pereche pe care i-o cumpărase astavară. Cernea se uită la mănușe, — parcă mirat că, supt împletitura moale, nu simte căldura mânei care-l mângâiase de atâtea ori. Pe-o etajeră un maldăr de cărți poștale ilustrate, rupte. Pe jos panglici, ace, un pieptene sfărâmat, călcat în grabă.

Cernea se așeză din nou în jilț. Toate lucrușoarele acestea, urmele vieței ei în odaia aceea, îi amintea pe Elena, i-o aducea în fața ochilor. O vedea culcată în pat, cu părul împrăștiat pe perne; o vedea în fața oglinzii, cu brațele goale, împletindu-și cozile; o vedea la toaletă; o vedea peste tot, așezând, șter-

www.digibuc.ro

gând praful cum facea când venea la dânsul; o simțea în sfârșit, lângă el. O lacrima i se prelinse, fierbinte, pe obraz. Cernea își dete seama ca plângea din ce în ce mai tare, cu sughițuri... Plânsul îl mai liniști. Își șterse ochii, se razima cu capul de speteaza jiltului, și se gândi. De ce plecase; de ce nu-i spusese mai dinainte o vorbă, de ce nu-i scrisese. Plecase în graba; nu mai rămânea îndoiala ca plecase grabita. Boala mamei ei... Cernea tresări: așa i, Elena locuise cu mama ei. Dar unde, în odaea aceasta? Era numai un singur pat. Pe canapea, n'ar fi fost cu putintă, caci era o canapea mica neîncăpatoare... Afara numai daca... vai! așa trebuie sa fi fost. Și de aceea când venea de dormea la el, dormea un somn atât de adânc și de greu. Elena se chinuia pe canapeaua aceasta pentru ca mama ei sa se poata odihni, liniștita, în pat... Apoi alt gând îi fulgeră prin minte. De ce nu întrebase pe proprietăreasă. Ce prostie! Eși repede, să caute pe bătrâna. La ușa casei din fund găsi pus lacătul. Proprietareasa plecase. Se întoarse din nou neliniștit în odae... Se întunecase de tot. Căută pe masă, găsi chibriturile și aprinse lampa. Supt unda de lumină odaea parcă zâmbea...

A doua zi avea să întrebe pe proprietá-

www.digibuc.ro

reâsa. Lucrul acesta trebuia să-l facă dela început. Nu se putea să nu știe dânsa încotro se dusese Elena, și ce anume o făcuse să plece. Și cum se plimba dela un capat la altul se trezi în fața etajerei. Atunci, un gând pe care mai înainte nu-l încercase, îl făcu sa întinda mâna. Lua vraful de carți poștale rupte, și-l puse pe masă. Și 'n fața bucățelilor celora de hârtie un alt gând îi săgetă inima. Dacă... Nu, nu se putea, Și parca n'avea îndrăzneală să le caute, să le cerceteze. Dacă Elena... Alungă repede gândurile aceste; începu sa caute hârtiile bucățică cu bucațică. Îi scriau prietenile, — iscăliturî de femee, cuvinte obișnuite, felicitări de ziua ei... Cum putuse să se gândească macar... când știa cât îl iubise... cum ar fi ținut și la... altul. La altul? De ce tocmai așa de târziu îi dădu prin minte gândul acesta. Tocmai fiindcă nici nu trebuiau să se gândească o clipă măcar.

Ploaia începu să bată pe neașteptate în geamuri. Șopotul acesta al picăturilor de apa, tânguitul burlanelor, îl întrista de moarte. Singur! Niciodată nu-și dăduse seama, nu 'ntelesese bine cuvântul acesta; singur! Și-acuma un alt simțimânt nou îl încerca, acel al urîtului, al groazei de singurătate.

Să fi fost târziu. Ploaia cădea în picuri

www.digibuc.ro

mai repezi, oțetarii de peste drum își fo-neau pămătufurile de flori uscate... Ce tristă odaie cât de mâhnită trebue să fi fost Elena, în unele seri, lângă mama ei bolnavă, în odaea aceasta.

Obosit, frânt de chinul care-l muncise toată ziua, făcu lampa mică, și se întinse pe pat îmbrăcat... O nouă hotărîre i se statornicise în suflet. A doua zi avea să cerceteze, apoi sa plece și s'o caute. Gândurile lui Cernea i se mai învălmășiră în cap, și adormi. Și deodată tresări. I se păru că auzise o batae în geamuri, apoi alta. Se ridică, făcu lampa mare. Rămase în picioare, în mijlocul odaii. I se păruse poate!... Dar dacă era ea? Atunei răsună o alta bătae în geam, urmata de-un glas: „Eleno!...'' „Eleno!...'' Un glas de bărbat. Un fior străbatu prin sufletul lui Cernea. Se dete după perdea să se uite. Glasul nerabdător, strigă din nou: „Eleno! sunt eu... Iancu!...'' Cernea se plecă, privi pe geam, la lumina felinarului din stradă zări fața unui bărbat necunoscut. Bărbatul mai stătu câta-va vreme, și văzând că nu primește nici un raspuns plecă. Cernea își simțea mânile tremurând; o sudoare rece îi năvăli fruntea, ceafa. Inima îi bătea să se rupă. Cine sa fi fost? Se uită la ceas: unsprezece. La

www.digibuc.ro

vremea aceasta cine putea s'o caute. Se duse până la jilț, de se puse jos. Vroia să-și alunge gândurile și nu putea. Una câte una amintirile i se adunau în minte, alcătuind o teamă, un prepus!... Il înșelase!... Nu, nu se putea. Dar cine să fi fost străinul acesta. O strigare pe nume; părea un vechiu cunoscut. Venise la ea ca un... sau ca o rudă. Poate ca o rudă. I se parea că-i vorbise odată Elena despre un văr al ei, — frați n'avea... despre un văr. Nu, nu era acela, căci îi găsise în mânșon o scrisoare prin care spunea să-l aștepte, și iscălea Gheorghe. Cernea se sculă deodată; începu să răscolească peste tot, supt canapea, supt perne, supt saltea chiar. Poate mai găsea o hârtie, vre-un semn. La urmă se repezi la sobă. Găsi o mână de hârtii; le aduse pe masă, făcu lampa mare: erau socoteli, însemnări de cumpărături; ba și o scrisoare, o scrisoare de bărbat. Dar hârtia, ruptă în bucățele mici de tot, că era peste putință să le alcătuiască la un loc. Câte o literă, câte o jumătate de cuvânt: *„așt"*... fără îndoeală, gândea Cernea: *așteptat* trebue să fi fost... dar aceste toate nu-i dădeau putință să închege o părere. Totuși se lăsă pe un scaun. Tresări. I se păru că iar bate cineva în geam. Alergă. Nu era nimeni; i se păruse.....

www.digibuc.ro

Il înșelase!... De ce gândul ăsta îi muncea iar mintea. Amintirile, apropierile, prepusurile i se învălmășeau în minte: „...nu-i ceruse bani: adevărat!... Dar gustul cu care era îmbrăcată... Oboselile ei, uneori... De ce să n'o ducă niciodată până acasă... până la portiță... să nu-l vadă măsa... Scrisoarea vărului... dar scrisul acela nu seamănă cu cel bărbătesc din hârtia de pe masă... Zilele, nopțile când nu venea la el... Boala ei atunci, o săptămână...

Și iar, printr'o încordare grozavă, își alungă gândurile, stinse lampa și se întinse pe pat... A doua zi plecă s'o caute. Picurul ploaei îl mângâea, îi așternea o mâhnire pe suflet, mâhnire care totdeauna e mai de îndurat ca o bănuială.

Adormi din nou. O nouă bătae în geam, apoi o alta, puternică, în ușă, îl smulse din somn și făcu să sară'n sus. Un glas, un alt glas bărbătesc, răsună, afară în sală:

„Elena! Deschide!" Bărbatul bătu de data aceasta cu bastonul: — „Elena! deschide odată!..." „Sunt, eu, Alexandru!..." Alte bătăi; o mormăială. Apoi furios: — „Să faci bine altă dată să-mi scrii când nu mă poți aștepta. E Joi. Știai bine că o să viu!" Străinul trânti ușa; apoi i se auziră pașii pe la fereastră,

www.digibuc.ro

călcând apăsat pe tiotuar. Cernea, își pierduse suflarea; se ținu de pat. Era Joi, ziua când Elena nu venea mai niciodată să doarmă la el... Și, deodată i se lumină mintea, că într'o scăpărare de fulger văzu totul, înțelese totul. Nu mai avea ce să cerceteze, să afle... Il înșela, îl înșelase... Il înșelase mereu. Atunci ca un desgust, ca o furie îl cuprinse pe Cernea. Neștiind ce face, nebun, se îrépezi, își luă pălăria, deschise ușa și fugi afară din odae, eșind în ploaie, alergând ca și cum l'ar fi alungat cineva, strigând, ca scos din minți: „Ticăloasa!" Ticăloasa!" Ticăloasa!".

www.digibuc.ro

COMOARA

www.digibuc.ro

COMOARA

MUNICIPIUL BUCUREȘTI

Prin fereastra niciodată îngustă cât palma, de abia pătrunde în odae lumina sură, bolnavă, a zilei întunecoase de toamnă. Doi o'etari își frământă, mai încolo smocuriile de flori uscate, și arare ori, vântul, rătăcește câte o picătură de ploae, în geamuri,—picături mari smulse din norii greoi, îmbibați de apă ca niște bureți. Pe ulița pustie sună când și când pe pietrișul colțurat al trotoarului, călcâele vreunui trecător grăbit.

In odae de abea se zărește. Bagdadia ple-

www.digibuc.ro

cata într'o parte, apasă deasupra uşei ce s'a scuufndat lăsându-şi un colţ mai sus. Soba goală, în hornul căruia vântul se sbate ca o pasăre prinsă, împrăştie par'că frig. In mijloc o masă şi un scaun. In fund lângă perete un pat, în care Ion Rujniţă, fostul paracliser dela biserica „Vulpe", zace de două luni. Bătrânul stă ghemuit sub cergă, cu capul înfundat în pernă. Dânsul are înfăţişarea stinsă a bolnavilor: obrazul învelit de barba mare, netunsă, buzele subţiri, albicioase, ochii înfundaţi sticlesc ca două lumini de candela.

Bolnavul aţipise .De odată clanţa se mişcă, uşa se deschise încet, din tindă flutură o toana de vânt, şi o femee înfăşurată în şal, intra şi se apropie de pat.

— Domnule Ioane, am venit, zise dânsa.

Bătrânul deschise ochii, se uită puţin, par'că i s'ar fi împăejenit vederea, apoi şopti:

— N'am.

Atunci când o să ai?... Ţi-am adus lapte o lună de zile, şi n'am luat nici cinci bani...

Bolnavul începu să tuşească, perzându-şi rasufletul. Lăptăreasa, tăcu; văzând că bătrânul se înăbuşe, aleargă afară, aduse tinicheaua cu lapte turnă puţin în ulcica de pe masă, şi-i dădu să bea:

— Bea puţin.

Bolnavul luă tremurând ulcica, bău şi se

www.digibuc.ro

liniști. Apoi ridică ochii și zise din nou ca și cum ar fi plâns:

— N'am... vezi bine că n'am.

Lăptăreasa îl mai privi câtva, își prinse șalul mai bine la spate și plecă zicându-i:

— Să te găsesc sănătos!

Ion Rujniță rămase iarăși singur. Un fior de frig îi trecu prin trup. Alături în cameră se auzi un vuet de tinichele. Poate vre-o mâță. Nu, guzganii. Bătrânul făcu ochii mari și se uită prin prejur cu spaimă. Adormi.

Ușa se deschise din nou, scârțâind, și o altă femee, îmbrăcată în negru intră. Mai întâi se opri, să se deprindă cu întunericul. Apoi, când zări patul, călcă în vârful degetelor și veni de se așeză la picioarele lui. Să fi avut șaizeci de ani; de sub barizul negru, suvițele albe eșeau până pesté obrazul galben, încrețit. In mână ținea o basma, cu care începu a-și șterge lacrămile ce începură să-i pice, una câte una, când privi pe bătrân. Apoi căzu pe gânduri și rămase așa.

Intr'un târziu bătrânul se deșteptă, deschise ochii și văzând pe femeea din fața lui, crezu că-i tot lăptăreasa sa și spuse din nou cu glas stins:

— N'am.

Dar femeia se sculă, se duse lângă dânsul și-l luă de mână:

www.digibuc.ro

Ioane, Ioane, eu sunt, eu Ileana, sora ta.

Batrânul se învioră, întoarse bine capul, rămase o clipă, apoi o lumină trecatoare de bucurie îi înseninâ fața. Ingâna:

— Bine c'ai venit... bine... bine c'ai venit.

Apoi capul îi căzu pe perne; adaoga cu glasul sfârșit:

— Eu... mă duc!

Femeia își smulse barizul și începu să-i vorbească, repede ca apucată:

— Iacă acum am picat aici. Am venit cu trenul. N'am știut. Păladoaia mi-a spus că ai căzut la pat. Doamne ferește! Am adus și pe Maria. Are să vie, are să vie. Și iar începu să plângă:

Ca ași fi venit și la îngroparea lui Gligore, da unde am putut. Te știam pe *mata* aici. Știam că o sa faci tot ce trebuia, ca pentru un frate, ce ne era. Iacă a trecut doua luni. Și te găsesc bolnav, Ionică draga!

Vorbele surorii lui, bocetele, parca îl mai desmorți și pe bătrân; răspunse:

— De trei luni zac de piept. De mâncare îmi aduce popa Gavrilă... Odata pe zi... supa... Eu n'am nici un bănuț... Doctorul a venit numai odată...

Soră-sa îl desmierdă pe frunte:

— Te-om ajuta și noi... că Maria, dă știi,

www.digibuc.ro

trăește cu'n ofițer. Eu ce am putut? Tată n'are. Eu ca mama am închis ochii... Is femee! Ș'apoi nu muream altfel de foame?...

Și se plecă peste fața bătrânului:

— Dela cine poți lua astăzi un ban?

Nu-i așa? Gligore *nu* ne-a lăsat nimic?

Și-a trăit ca un câine. Dumnezeu să-l ierte, și să ma ierte ca vorbesc așa; dar ce a facut? A postit, a dormit în frig și de pe urma lui iaca ce a rămas: boldeuca asta, care ti-a scurtat zilele, mai bine nu te mai mutai în ea.

Rujniță îngână:

— Hruba asta m'a omorît!

Femeea rămase tacută apoi, se apropie și mai tare de bolnav, și începu din nou.

— Doamne Ioane! toata lumea vorbește că Gligore a strâns bani. Și eu l'am vazut odată cu trei galbini. Când am intrat ședea colo, la fereastră, și se uita la ei; când m'a zărit a vrut să-i ascundă și i-a scăpat jos; unul s'a oprit ici lângă ușorul ușei. Cine știe unde i-a ascuns el? Ai căutat?

Bătrânul voi sa se ridice într'un cot dar nu putu.

Unde să cauți? Aici în odaia asta, îi ce vezi..., dincolo hârburi, peteci... Prin pereți se cotrobăesc? Ș'apoi cum am venit am căzut la pat. Poate-s vorbe, câțiva bani i-a dăruit fetei popei... când s'a măritat... Am

www.digibuc.ro

stat lângă el până și-a dat sufletul; nu mi-a spus nimic... N'ar fi lăsat el să moară ca un câine!... Vorbește lumea așa!...

Bătrânul fu coprins de frig, își strânse cămașa la piept:

— Tare-i frig, vine iarna, zise.

— Să-ți fac puțin foc.

— N'am lemne.

Sora lui își puse iarăși barizul lua batista și-i desfăcu nodul:

— Am doi lei. Mă duc să cumpăr lemne.

Apoi eși.

Rujniță își trase cerga. Tusea îl cuprinse din nou. Și deodată se simți sleit par'că cineva i-ar fi tăiat dintr'odată toate vinele, din care i se scursese viața. Bucuria îl înviorase, dar în urmă îl doborî. Un frig strașnic îl coprinse, par'că stătea întins pe un sloi de ghiață.

Când se întoarse sora lui îl găsi vânat. Se sperie.

Stai cá-ți fac repede focul și alerg la un doctor!

In soba rece, fără pic de cenușă, focul prinse flacără încet apoi de odată isbucni cu putere, cutremurând hornul. Odaia se lumină. Dar Ion Rujniță tremura grozav.

— Mi-e frig la picioare!

Sora lui veni lângă pat.

www.digibuc.ro

— Să te învelesc cu ceva. N'ai nimic?

Bolnavul se gândi puțin, apoi își aduse aminte.

— Mi se pare că am văzut dincolo niște vechituri.

Sora lui se uită prin prejur, și se îndreaptă spre ușa cămăruței; o deschise, dinăuntru se înprăște deodată un miros de mucigai. Femeia rămase în prag ca zăpăcită, apoi aprinse lumânarea de pe masă și intră înăuntru.

După câteva clipe se întoarse cu un maldăr de haine vechi ferfenițe.

Bătrânul se strânse ghem, o rugă de abea suflând:

Pune le... peste picioare.

Femeea se uită la frate-său și se cutremură când îl vazu în starea aceea; puse hainele așa grămadă, peste cergă, și plecă, în fugă după doctor.

Bolnavul aținpi. Apoi, într'un târziu i se păru că cineva îi apasă pe piept un bolovan de ghiață; răsuflarea i se curmă, ghiața par'ca se topea și apa rece îi străbătea prin toate părțile în trup. Cu cea din urmă putere încercă să asvârle bolovanul, se încordă, dădu din mâini, din picioare și se ridică în sus. Se uită prin prejur și nu văzu pe nimeni. Focul ardea liniștit, dar în casă par'că era și mai rece.

www.digibuc.ro

Atunci zări la picioare maldărul de haine; clanțănindu-i dinții, de abea se întinse, prinse mâneca unui palton, și-l trase mai peste el; din cutele paltonului răsări poala unui surtuc; bătrânul voi să-l întindă deasupra, dar rupt de oboseală căzu din nou pe perne.

Ațipi și se văzu deodată într'o prăpastie, în care ningea; dar de jur împrejur copacii erau în floare, iarba verde, iarnă era numai de asupra lui. Fulgii îi acopereau trupul peste care omatul se înalța, ca un turn. Iarăși se încordă să se scoale, izbi în patul de lemn, turnul par'ca se darâma cu un vuet de parale ce zurnuiau. Se ridica din nou se ținu într'un cot. Era înghețat. Își strânse toate puterile, întinse mâna, apucă surtucul, îl smuci să-l tragă până peste gât, să se încălzească. Surtucul se ținu mai întâi greu, apoi ca și când ar fi scăpat dintr'un ac în care se prinsese, rămase ușor, ca o cârpa; în aceiași clipă un val de aur se răspândi pe pat și lunecând jos pe podeală, galbenii se împrăștiară peste tot rostogolindu-se, lovindu-se unii de alții.

www.digibuc.ro

FEREASTRA

www.digibuc.ro

FEREASTRA

Uliţa Florilor... Care ieşan de baştină nu o cunoaşte, şi, mai ales, care visător, care îndrăgostit nu şi-a îndreptat paşii spre ea. Începînd din strada Păcurarilor o iai în povârniş tot la vale, şi-acum douăzeci de ani, o scoborai prin hârtoapele croite de ploi, toamna şi primăvara, prin grunţurii glodului uscat de soarele lui Iulie, vara, iar iarna de abia îţi stăpâneai picioarele pe lunecuşurile de săniuţă cari începeau din deal, de lângă zidul *criminalului*, — *poarta verde*—

www.digibuc.ro

cum i se zicea pușcăriei, și o duceau până jos în vale spre Ulița Zugravilor. Locuri pustii, acoperite de brusturi, grădini fără de stăpân sau părăginite, ca grădina botanica, râpi în care dădeau, ca niște guri de pivniță, deschizăturile canalurilor pe unde se scurgeau în gâlgâiri, apele Copoului și ale Păcurarilor, case pipernicite, apăsate de vreme și umbrite, ca noaptea, de copaci batrâni, așa era pe atunci ulița Florilor. In vale, de coastă, se risipeau alt șir de case cu grădini; prin unele luminișuri zăreai gara; în fund, pe zare, dealul ce adumbrește Iașul acoperit de vii, și drept înainte, cât te țineau vederile, șesul Bahluiului cu păpurișile lui, ce se pierdeau departe, departe spre Cucuteni.

In ulița aceasta m'am mutat într'un Sf. Gheorghe, la o bătrână, într'o odăita curată și sărăcăcioasă. Eram încântat ca'n spre vale vederea îmi putea rătăci în larg, în voia ei nebună. Două-trei zile, și mă deprinsesem cu casa, cu gazda și, mai ales, cu ulița în lungul căreia, în fiecare seară, stateam să privesc.

Trecuse Paștile și'n urma lui împrăștiase flori din belșug; zarzării parcă erau ninși si la lumina lunii luau înfățișarea unor copaci din povești; în răcoarea dulce a serii mi-

www.digibuc.ro

reasma florilor te ademenea, și parcă singur îți venea să alergi, să cauți o tovarășă cu care să te poți bucura împreună de trăinicia și veșnica frumusețe a firii. Perechi, perechi treceau pe supt fereastra mea: lucrătoarele dela regie care-și dădeau întâlnire cu băeții de prin prăvălii; vistavoiul vreunui ofițer cu cine știe ce femeie de prin mahala; și, une ori, câte o pereche din lumea mare, pășeau încet, șoptind, cu mersul ușor, mână în mână, femeea cu o pălărie care-i ascundea, mai bine decât întunerecul, fața.

Și'n toată această goană dupa iubire, în mijlocul șoaptelor înflăcărate, la care, în răstimpuri, privighetoriile din grădina botanica răspundeau în triluri fierbinți de dor, în această uliță a dragostei, numai căsuța de peste drum de mine, pustie, cu ușile închise sta hursuză, ca și cum ar fi cobit. Mă feream parcă sa mă uit la dânsa; fereastra din stradă nu-și ridicase încă pleoapa perdelei; straturile grădinei se umpluseră de burueni; numai vișinul dela poartă înflorise, așa pentru nimeni, —pentru el singur, cum reînvie mereu firea pentru ea. Gazda mea îmi spusese povestea: stăpânul căsuții ajunsese om bogat; cu dugheni prin Târgul de Sus, nici nu-i mai păsa de ulita Florilor; bilet de închiriat nu punea:

www.digibuc.ro

„O sa-i sălașluiască liliecii și bufnițele în pod", adăogă bătrâna.

Intr'o bună dimineață, prin Mai, cum întârziasem cu somnul, gazda mă trezi binișor, și, cum făcui ochi, îmi spuse vestea:

— Au venit chiriași!

— Ce chiriași?

— Chiriași, ici, peste drum.

Și fiindcă în ulița Florilor, ca'n orice uliță, veștile ajung uneori, înaintea întâmplărilor chiar, dar încă a oamenilor! bătrâna îmi înșiră, pe'ndelete, în vreme ce-mi pregatéa cafeaua cu lapte, o întreagă întâmplare. Chiriașul era un tânăr din Botoșani; furase pe fata cu care trăia; aveau să aiba și-un copil cât de degrabă. Fiindcă părinții se împotriviseră, — fugiră. „Tot pe ulița noastră trebuiau să vie, cuconașule, că aici e sălașul țiitoarelor".

Am lăsat să plece gazda și, fericit ca niciodată, am tras storul. La fereastra de peste drum perdeaua era dată la o parte. In ograda o ladă mare de scânduri. Un vânticel legăna vișinul scuturându-i floarea. Am privit lung la fereastra care căpătase viață, și parcă mă simții și mai legat de odăița mea.

Intâi am văzut-o pe ea. O copilă, rumenă, cu părul auriu înfășurat ca un turban pe cap.

www.digibuc.ro

Am văzut-o în aceiași zi în prag cu mâna la ochi, căci bătea soarele, privind ca o străina care vrea să se desprindă la ogrăjioara mica, plină de buruieni. Pe dânsul l-am zarit seara: un copilandru bălan, cu mustata abia mijindă. Ea și-ar fi lasat de curînd păpușile, el poate avea să-și părăsească în curând învățătura. Până târziu în noapte perdeaua ferestrei deschisă a fâlfâit ca o aripă care deprinde iar zborul. In umbra serii, în noaptea odaii nu-i puteam desluși. Mă gândeam la plăcerea adâncă ce vor fi simțit privind, perindându-se prin față-le perechile de îndragostiți, ascultând suspinele rare ale privighetorilor ascunse prin grădini, deasupra copacilor cărora lumina sidefata a stelelor scobora ca un nimb de lumină. I-am privit în șir, zile și nopți întregi trăind unul prin altul, fără nici o legatura cu cineva din mahala, fără sa le vie nimeni. Postașul nu-l văzusem niciodată împingând portița și ridicând bucuros, în sus, scrisoarea cu vești.

Lumea erau ei.

Dăduse în toamna; amorezații se răriseră; câte o întâlnire grabită, în bura de ploaie, în șopotul frunzelor care cădeau în vârteje. Privighetorile porniseră de mult să suspine și altor suflete. Numai flueratul ascuțit al ma-

www.digibuc.ro

șinelor din gară despica aerul, umplându-ți sufletul de o mâhnire neînțeleasă.

Într'o zi, cum plecam de acasă, văd cu mirare, și pentru întâiași dată, o trăsură că se oprește în fața portiții casei, o femeie se dădu jos, grăbită, purtând un săculeț în mână. Când m'am întors, la prânz, gazda mi-a deslușit:

A născut... un băețel!

Din clipa aceia, pe fereastra pustie odinioară, urmăream o viață nouă. Deschizatura aceia în zid mi se părea o deschizatură în sufletele celor de peste drum, în viața cărora, fără nici o atingere aevea cu traiul lor, o putere ascunsă, o ispită mă făcea să cercetez.

Vreme îndelungată femeia nu s'a mai arătat la geam, dar el, tatăl, de câteori eșia și se întorcea acasă, se oprea sa bata mai întâiu în fereastră.

Iarna se așezase stăruitor, câte o sanie, în clinchetele zurgălăilor, aluneca nebună, în goana cailor, pe povârnișul repede. Într'o Duminecă, în pervazul ferestrei, se ivi mama, îmbrăcată'n alb, cu copilașul la sân. Copila de eri căpătase înfățișarea femeei. La spatele ei, cu mâna pe umărul dânsei, tatăl stătea nemișcat și parcă gândea departe. Zilnic

www.digibuc.ro

mama ridica copilașul în pervazul ferestrei în soare, ca pe-un juvaer.

Fără nici o schimbare alta decât înflorirea acestei vieți noui în traiul vecinilor, vremea trecu repede. Suvoaiele primăverii spumegau în șanțurile săpate de ele; câmpia în zare prinse a înverzi. Și zarzării iar înfloriră ca'n anul trecut, ca'ntotdeauna. Intr'o seară, târziu, mă trezi un zgomot, un zbârnâit de geamuri. M'am dus să văd; o umbră se strecură peste drum în casă. Intâiași dată când dânsul venea târziu.

A doua zi am cercetat gazda:

Aseară vecinul nostru s'a întors după miezul nopții acasă.

— E he! conașule! Aseară? Dar de o lună o ține 'n șir așa.

Și adăogă, cu o mirare înțeleaptă:

Iacă vezi mata: pe unii bărbați copilul îi strânge de pe drumuri, pe alții îi gonește.

Și'n taină:

Dacă ți-așĭ spune că eri eu le-am dus de mâncare. Am zărit o plângând, în fundul ogrăzii. Și m'am dus. Ca pe un copil am dezmierdat-o. „Lasă-l, că iar o să se'ntoarcă acasă!" i-am zis, dar ți-o spun matale; a nceput așa, așa sfârșește!

Asta-i dragostea, mătușă?

www.digibuc.ro

— Asta, puiule, când nu găseşte suflet adânc sa se aşeze temeinic într'însul!

Şi cu'n oftat: „Eheee!" care îi răscolea cine ştie ce cute ascunse ale sufletului ei, bătrâna pleca din odaie.

O mâhnire adâncă mi se scoborî în suflet, o mâhnire cu atât mai mare cu cât, serile, pe dinaintea ferestrelor noastre aceleaşi perechi cunoscute, cu aceleaşi şoapte, cu aceleaşi strângeri de mâini se strecurau supt lumina lunii.

— Ii vezi, îmi arată într'o seara gazda pe doi, un bărbat şi-o femeie, cari coborau grăbiţi, spre casă, îi vezi? îi cunoşti? Se plimbau astă vară pe aici amândoi. S'au luat, au casa lor, şi-s fericiţi!

Ochii mei căutara peste drum; la fereastra mama singură, plecata spre obrazul copilului, poate plângea.

Intr'o noapte, lăsasem geamurile deschise. Deodată un zgomot de glasuri, un ţipăt ma făcu să sar din pat. In odaia de peste drum văzui un învălmăşag de umbre; o clipa casa rămase luminată, apoi lampa se rasturnă pe semne şi se aşternu întunerecul şi tăcerea.

— S'a întors beat, şi-a bătut-o! îmi spuse a doua zi bătrâna.

Din clipa aceia mahalaua începu sa poarte

www.digibuc.ro

femeiei și copilului de grija. Mila, poate, dorința de a scormoni un nou colț de viață, care mai schimba traiul molcom ce-l duceau de ani de zile, îndrepta pașii femeilor spre căsuța nefericirii...

Intr'o noapte de toamnă târzie, ușa casei s'a deschis cu furie și o umbră a năvălit afară, ca și cum s'ar fi temut să n'o ajungă cineva din urmă, pierzându-se în bura deasă și rece. Mai în aceiași vreme, fereastra s'a deschis de perete și o femeie în cămașă se plecă, întinzând mâinile în gol, chemând deznădăjduită:

George!... George!... George!...

Dar glasul se pierdu în noapte, și'n nefericirea ei femeia căzu, în spasmuri de plâns, cu sânul pe fereastră, cu părul lung și desfăcut revărsându-se împrejurul gâtului, afară, pe păretele umed de ploaie.

Și'n clipa aceia flueratul scurt, ascuțit, tăios al unei mașini din gară, mi se păru țipătul sfâșietor de desnădejde al bietului suflet omenesc.

www.digibuc.ro

TALHARUL

www.digibuc.ro

TÂLHARUL

Cum puneam mâna pe căpitan nu-l mai lăsam:

— Mai povestește-ne ceva, domnule căpitan... Dar ceva vesel.

— Da ce sunt eu mă? Ei comedie; parcă aşi fi fabrica voastră de minciuni!

— Zău, povestește-ne domnule căpitan!

Şi numai îşi trăgea mustața în jos, spre buze, se uita țintă în gol, câteva clipe, şi în cepea să ne spue câte ceva. Trăise mult să fi avut şaizeci de ani împliniți căpitanul,—

www.digibuc.ro

făcuse numai în oaste patruzeci, — văzuse multe, și acum n'avea decât să vâre mâna în sacul cu întâmplări, să scoată una, și s'o înșire frumos, cum știa dânsul să povestească.

Astă seară nu-l slăbisem de loc; nu, ca să ne spue ceva.

— Ceva... vesel, adaogă el.

— Ceva vesel! răspunserăm toți într'un glas.

— Ce dați?

— Ce să dăm?... dăm de băutură.

— Atunci, dragii moșului, al vostru's!

Își trase mustața, care și-așa-i stătea mereu pe oală, cum se zice și 'ncepu:

— ...Pe-atunci eram nici mai mult nici mai puțin locotenent în dorobanți, mă băeți, Era cu vre-o doi ani... așa, cu doi ani înaintea războiului, și făceam slujba în regimentul 13 din Iași. Numărul ăsta, — numărul dracului, cum îi ziceți voi, pe mine m'a urmărit toată viața. Și, vedeți înafară de pacostea asta, cu povestitul, care mi-a căzut pe cap de când vă cunosc, alta nu am mai avut în viață.

După cum vă spuneam, eram locotenent în Iași, și într'o bună zi primesc poruncă să plec îndată la Bivolari, pe linia-Prutului, la graniță, să cercetez, nu mai ți minte ce, — o întâmplare în care erau amestecate santinelele dela

www.digibuc.ro

pichetul nostru. Da era, măi băieți, o iarnă, — un ger, și-un troian de să te îneci și-apoi să îngheți cu cal cu tot. Că pe atuncea vremuia nu glumă! Azi parcă și anotimpurile merg dea ndoasele... Ia mai turnați un pahar. Așa ă! Ce să fac: poruncesc să-mi arvunească o sanie, că pe atunci regimetele nu prea aveau trăsuri, iar călare nici chip nu era s'o pornesc, și cam pe la șase seara, după ce veni sania, un jidan ca vai de lume, înfășurat în țoale de nu i se mai vedea ici nasul, o iau prin rohatca mică a Copoului spre Târgușor, să ies la câmp, afară. Imprumutasem și eu, dela un prieten vânător, o blană de vulpe cât toate zilele, și mă ascunsei și eu într'însa ca într'un așternut. Cum stăteam așa, grămadă în sanie, caii parcă duceau două căpiți de fân. Da un frig! Jidanul începuse să tremure însă mai mult de frică. — „Domnule locotenent, nu ne-o eși cumva *lupchii?* Ha?" — „N'ai frică!" i-am răspuns. Intr'adevăr luasem și pușca, și revolverul. Ș-apoi dihăniilor ăstora, nu știu de ce, nu le-am dus niciodată grijă, și doar drumuri am făcut, nu glumă!... Se înoptase acu de-a binele, luna eșea târziu, — întunerec ca într'un cuptor, — numai frig și nu mirosea a cozonaci! Să fi făcut mai mult de jumătate calea, și nu întâlnisem țipenie de om.

www.digibuc.ro

Începuse să-mi strabată gerul prin blană, și numai îmi închipuiam ce trebuie să îndure jidanul care mâna calul. Dar cum mergeam așa, cu gândul la focușorul ce m'așteptа, la pătișorul cald în care aveam să mă culc, lă Bivolari, cum oiu ajunge, numai ce aud deodată un glas groaznic care ne strigă: „Stați, târtanilor!" Jidanul, vizitiul, numai o făcut: „Ptriuu!" caii s'au oprit și lângă sanie răsări o namilă de om, cu'n par în mână. Înțelesei îndată. Pe câmpul cela numai sate de țigani, tâlhari. Ca 'ntotdeauna în viața mea, nici n'apucasem bine să 'nțeleg cum stă lucrul, și-mi făcusem planul. Jidanul de pe capră tremura de-abinele, eu însă mă prefăcui că întreb spăimântat, lungind-o, jidovește: „Ce vrei moi?"

— Bani vreau: scoate banii târtane, ori aici îți scuturi zilele!" — „Bani? Da de unde să iau bani?" — „Scoate bani jidane, că uite!" Și 'n clipa ceia vlăjganul ridică parul. Eu deodată, dau blana la o parte, scot revolverul și-l pun în piept: — „Na bani!" — „Aoleu!" răspunse țiganul, care de-abia acuma putu să-și deie seama cine eram. Aoleu! iartă-mă, mâncati-aș, că n'am știut!" Și dădu să fugă. Dar eu îl și apucasem de umăr, îi strigai, cu'n glas care trebuie să-l fi ținut

www.digibuc.ro

minte mult țiganul: — „Să nu te miști că te împușc!" Și-un plan ciudat îmi fulgeră prin minte. Spusei jiganului de pe capră să se scoboare, să vie lângă mine în sanie, apoi poruncii țiganului; — „Suie pe capră și mână, tot a 'nghețat bietul Ștrul. Hai!" Țiganul, parcă era vrăjit, se sui în locul jidanului pe capră.

Apoi îi poruncii din nou: — „Pune mâna pe hățuri, și mână înainte, la Bivolari: de cumva cârmești, de întorci numai capul, de scoți un cuvânt, — uite-mă-s: îți trântesc un glonț în cap Baragladină!" zis și făcut; țiganul de-te biciu cailor și porniram la drum. Cum stăteam cu revolverul gata, să trag în adevăr, căci țiganul putea să strige, să aibă tovarăși, bag de seamă că claea de lângă mine se mișca într'una, tremura, se opintea. Mă uit mai bine... Ștrul râdea! Râdea Ștrul cum nu râsese în viața lui, cum nu cred să mai fi avut prilejul să râdă vreodată... Și-am ajuns, sănătoși tun, în Bivolari. Când i-am făcut semn țiganului să cârmească în ograda companiei, numai atâta mi-a spus: „Ier-ta-ți-mă, domn' căpitan!" Ne-am scoborît, am chemat pe țigan și i-am dat două palme sdravene. Apoi l-am cinstit cu un ciocan de rachiu, și cu doi franci de parale. Dar mai

www.digibuc.ro

înainte să plece țiganul, am luat din geantă purcoiul cu bani, căci aduceam leafa soldaților, și-l deșertai pe masă, în fața lui. Îl întrebai: „Dacă era numai Ștrul cu ei așa-i că erau acum ai tăi?" Ochii țiganului sticli, le văzui albul rostogolindu-se în cearcăne. Și-mi răspunse, cu jale: „Dacă n'a fost *puterință*, domn' căpitan!..." Așa am făcut, măi băeți, drumul cela la Bivolari!... Ia mai turnați un păhar!"

— Să trăiești, domnule căpitan... și să ne mai spui, răspunserăm.

Și ridicarăm paharul în sănătatea lui

www.digibuc.ro

GELOȘII

www.digibuc.ro

GELOSII.

Ion Catiliu nu-şi văzuse de mult prietenul, — pe Simion Botea, tovarăş de clasă, acum avocat; tocmai trecea din întâmplare, pe lângă casa lui, deschise portiţa şi intră. Botea era în oraş, dar fiindcă slujnica îi spuse că trebue să pice dintr'o clipă într'alta, se hotărî să-l aştepte. Biroul prietenului era aşezat într'o odae veselă; cu toată tristeţea zilei pe sfârşite de Noembrie te simţai bine în ea. Nici n'ai fi crezut că eşti în odaia unui burlac. Şi'n schimbul soţiei, parcă ochii

www.digibuc.ro

batrâioarei din cadra medalion de sus, din față, — mama lui Botea, — își uneau privirea caldă cu lumina focului din sobă care începuse să rumenească pereții scoțând sclipiri fugare din alămurile sertarelor. Catiliu se așează în jilțul larg și își aruncă ochii pe biurou. Lângă călimări zări o scrisoare, și'n aceiaș vreme titlul: „Dragă Boteo". „Parcă mi-i cunoscut scrisul acesta", își zise și lui cuțitul de os, să bată tactul unui marș pe care începuse să-l fluere. Și iarăși, fără voie, ochii îi lunecară pe foaia albă, scrisă lătăreț, din fața ochilor. Acum citi câteva cuvinte: ...„sunt gelos până și"... „Ciudat, își zise iar Catiliu, scrisul ăsta mi-i mai mult de cât cunoscut. Marșul începu din nou, în tactul cuțitului de os, dar gândul îi rămăsese lipit de hârtie.

„Ei, la urma urmei!" — Catiliu nu se mai putu stăpâni, întinse mâna, întoarse cele două foi de hârtie și citi iscălitura: „Petre". „Ei, știam eu: Petre Tronea!" își zise. In vremea aceasta își aduse aminte de prietenia lor, — „Cei trei mușchetari, cum le zicea în școală, din pricină că erau bătălioși, și unul sărea pentru cellalt; își aminti că primise, mai acum vre-o șase luni, biletul de nuntă, și își bănuia că nu se 'nvrednicise să-i trimită o telegramă.

www.digibuc.ro

Da, se însurase și el, numai Botea staruia să rămâie singur singurel în viață. Deodată îi tresări în minte și cele câteva cuvinte pe care le furase ochii, în urmă din scrisoare: ...„pe urma ei"... „îmi luă brațul"... De cine vorbea Tronea? De nevasta lui? De ce s'o urmărească? De altă femee? Atunci se strică-case, — dacă după șase luni de căsnicie... „La urma urmei e prietenul meu ca și al lui Botea", își îndreptăți fapta în gând, de oarece și pusese mâna pe scrisoare, se duse lângă fereastră, căci se înserase și ziua mohorîtă înneca cu repeziciune odaia în întu neric, și citi: .

„Dragă Boteo. Am primit scrisoarea ta în care mă întrebi de mai trăesc. Nu numai că trăesc, dragul meu, dar viețuesc, ași putea zice, două vieți. Ție, negreșit că-ți pot mărturisi, ca mie însumi suefrințele morale, îndreptățite sau nu. Dumnezeu știe, pe care le îndur. Sunt gelos; Sunt gelos până și de umbra nevestei, să n'o calce cineva când trec cu ea pe stradă. Sunt șase luni de când ne-am luat; în năstimpul acesta de vreme n'a fost semn de dragoste pe care nevasta mea să nu mi-l arate. Și cu toate astea, e ceva care mă face să n'am încredere în ea. Luminițele cele două care i se aprind în ochi, orî

www.digibuc.ro

de câte ori îi scapă un cuvânt de iubire, luminiţile cele două care parcă râd ironic oglindindu-se în ochii mei, şi-mi zic: „u'o crede?" Şi n'o cred. Apoi sunt unele lucruri cari mă fac s'o bănuesc. După o săptămână dela luarea noastră şi-a umplut ferestrele cu flori: zambile, garoafe, trandafiri, liliac şi ceasuri întregi le îngrijeşte, — prilej să se uite pe fereastră, căci vederea odăii e în stradă. Am rugat pe un prieten doctor să-mi spue când l-oiu chema că florile îmi fac rău. Atunci le-a dat pe toate afară, fără nici o părere de rău. Foarte bine; dar n'a întârziat să ia fugera care o aveam în birou, sub cuvânt că tânjeşte neavând lumină, şi să o pue, la loc, pe fereastra care dă în stradă. M'am împotrivit: „N'ai văzut, dragă, când am mers la Mănăstirea Secului, cum creşteau fugerele, cât omul, în beznа pădurii?" Şi am adus fugera înapoi. Dar prietenele! Sunt adevărate maşini de chinuri pentru mine. Vorbesc pe şoptite, ce-or fi vorbind, şi râd mereu. Iar când pleacă şi-mi strâng mâna, îndepărtându-mă puţin, să-mi poată privi bine în ochi, parcă mi-ar spune: „Dă, dragul meu, cine te-a pus!..." Scrisori primeşte foarte regulat. Firește nu i le smulg să le citesc, — dar nici ea nu mi le dă; le pune într'un ser-

www.digibuc.ro

tăraș pe care-l lasă deschis; toate's dela mama ei cu care nu sunt bine, de cum ne-am văzut. Zilele trecute mi s'a întâmplat ceva ciudat, care m'a făcut să roșesc în fața ei. Tu nu înțelegi ce înseamnă să roșești în fața nevestei, — a unei femei oarecare tréacă-meargă, dar în fața nevestei tale, parcă te micșorezi oarecum în aprețuirea ei. Așa tot scotocind prin sertărașele biroului ei, dau de o scrisoare cu un scris neobișnuit, de femee s'ar fi părut, în care se vorbea foarte pe alături, de ceasuri petrecute împreună, de înțelegerea sufletelor. Dintr'o săritură am fost în odaia ei: „Când ai primit scrisoarea asta?" Dânsa a luat scrisoarea să se uite la ea, și cu cele două luminiți în ochi, — afurisitele,— mi-a răspuns, foarte liniștită: „Ce, nu o cunoști?... E a ta". Am rămas zăpăcit. Mi-am strâns gândurile. Și mi-am amintit. Pe vremea când o curtam a fost o clipă când mama ei m'a oprit s'o văd. I-am scris atunci, după înțelegere, c'un scris prefăcut, — cât m'am necăjit să-mi prefac lăbărețele mele! Și i-am trimis-o. In culmea turburării mă uitasem la scrisoarea mea ca la a unui străin. I-am sărutat mâna rușinat, și am plecat, pe buze, cu parfumul ei iubit: „Acacia". Atât sunt îmbibat de parfumul ei dragul meu, în cât

www.digibuc.ro

când era înflorita aleia de tei de îmbăta orașul cu mireazma lor, mie tot a salcâm îmi mirosea. Știi, parcă ți-am scris că am fost numit la ministerul de externe. Am demisionat! Prea o lăsam singură... Alaltăeri stam amândoi în casă. Soarele scăpăta repede, și cum mă uitam la ea cum îi rumenea fața lumina rubinie a apusului, i-am prins privirile care căuta la ceasornicul ce-l are, cu o curelușă de antilopă, la mână. „La ce te uiți așa?" o întreb. — „Uite, dragă, ce sclipiri scoate lumina asta din briliantul inelului meu". M'am dus să văd, — briliantul stins, fără nici-o lucire. „A! nu mai lucește!" făcu dânsa cu părere de rău. Nici gând să strălucească briliantul, — se uitase la ceasornic. De ce urmărea orele? Spre marea mea desnădejde, trebuia să mă întâlnesc, neapărat, c'un prieten la cafenea. Ne-am sărutat și am plecat, dar cu gândul în urmă. Ajuns la cafenea m'am așezat lângă o fereastră, privind cum începuse să se lase o ceață groasă ca un fum. Prietenul nu mai venea. Trecuse ceasul întâlnirii. Nici nu o să mai vie, gândeam eu, când, prin dreptul geamului larg, zării trecând grăbită, cu pasul ei ușor, — care mă făcuse să o urmăresc și întâiaș dată când am văzut-o pe nevastă-mea. Un fior îmi trecu

www.digibuc.ro

prin inimă. Unde se ducea, fără să-mi fi spus un cuvânt, pe ceața asta? Va să zică tot la ceas se uitase atunci. Fără să-mi dau seama, mi-am luat pălăria și lăsându-mi pardesiul, m'am repezit, după ea. Ceața se lăsase nepătrunsă. De abia zăream pe nevastă-mea care mergea așa de repede că mai nu mă puteam ține pe urma ei. In sfârșit, mă apropiasem; în cap mii de gânduri care mai întunecate îmi străfulgerau. Unde se ducea?

Pe măsură ce mergeam, pe aceia mi se înfigea în minte bănuiala că ma înșeala. Vroia să se folosească de lipsa mea de acasă, de seara aceasta cețoasă, pentru o întâlnire. O dată ma apropiasem într'atâta în cât mirosul parfumului ei de salcâm îmi îmbibă nările. „Dacă o prind o omor!" Și mă gândeam la viața mea sfârșită, la fericirea pe care o visam. Blestemam prietenul cu întâlnirea lui cu tot; dacă rămâneam acasă poate o opream. Poate era întâiul ei pas greșit. Dacă era întâia ei greșală, și iarăși mirosul parfumului ei străbătu ceața de-mi alintă sufletul... Dacă era întâia ei greșală, cum de norocul căsniciei noastre nu trimetea o împrejurare care să o oprească. Intâia piedică poate opri greșelile viitoare. Da, să o oprească cineva... Și liniștea de acasă, odăița ei parfumată, toate

www.digibuc.ro

lucrurile pe care le atingea degetele o spărtură luminoasă se făcuse în valurile de ceață... Nu mă mai putui opri, mării pasul și când mă apropiai bine, ca să mă poată auzi am strigat-o; „Marie!" „Marie!" S'a oprit mirată, m'a așteptat: „Tu ești!" îmi zise; închipuiește-ți c'a trimis croitoreasa după mine să încerc. De mâine are alte rochii de lucru. Hai cu mine... Dar unde m'ai văzut?" Prin ceață și totuși luminițile din ochi i le vedeam. Nu știam ce să cred; nu i-am spus nici-un cuvânt. Lângă un gang intrarăm într'o prăvălie mare, ce așternea cu ferestrele ei o pânză de lumină pe trotuar. Repede o luară de lângă mine, patroana cu lucrătoarele. Încerca tocmai în a treia odaie, cu ușa astupată printr'o perdea groasă de pluș. Crâmpee de convorbiri veneau până la mine, —deslușit nimic.

Și'n minte mi se înșiră tot ce citisem și văzusem prin farsele de teatru: prăvălii cu două intrări; întâlniri... dar perdeaua se dă la o parte și nevasta apare veselă: „Îmi pare rău, îmi zice, că mai era o doamnă la încercat, că altfel te rugam să vii să vezi cum îmi șade taiorul". Când am eșit din prăvălie, răceala serii îmi dete un fior, nevasta deabia acum băgă de seamă că sunt fără pardesiu.

www.digibuc.ro

Se uită lung la mine și pricepui că înțelesese c'o bănuisem: „Dă-mi brațul, îmi zise; apropie-te de mine să te încălzești până om găsi o trăsură... Prostule!" Imi luă brațul. N'am zis nimic. M'am oprit la cafenea de mi-am luat paidlesiul. Acasă ne aștepta odaia caldă. Ea s'a întins pe dormeoză să citească. „Citind mi-ar putea fi de folos" mi-am zis, și adouazi i-am adus un volum de *Anatole France!* L-a aruncat! Să arunci pe Anatole France! Să știi, mi-am zis iar, că-i numai un mijloc să n'aibă ce face". M'am uitat să văd ce citește. Citea pe *Marcel Prévost.* Am alergat, i l-am cumpărat întreg. Cât e Prévost de vestit tot nu cred să-i fi luat cineva scrierile, toate deodată. I le-am adus. Nevastă-mea s'a bucurat nespus: „Am ce citi o lună", zise și începu chiar să tae foile cărților. Auzi, tu, prietene, să citească o lună! O lună de liniște sufletească, de fericire. Cât n'ași da să fiu „prost", prost cum mi-a zis ea când m'a înțeles, alaltăeri, pe seara ceea cețoasă. Cât n'aș da să fiu prost! Să fiu oare? Tu ce zici? Răspunde-mi un cuvânt. Al tău. Petre P. S. Arde scrisoarea.

Cătiliu puse scrisoarea la loc. Se așeză în jilț și căzu pe gânduri... „Nu cred să aibă dreptate Petre, judecă în sine... dar mai știi.

www.digibuc.ro

Femeile! Cu femeile e greu să capeți adevărul. De-o fi, de n-o fi ceva: bietul Tronea!"

Ușa se deschise ușor, „Cine-i?" întrebă Botea care se întorcea acasă. — „Eu, Catiliu". — „Dar bine, frate, ce stai pe întuneric", și dădu drumul luminei electrice. — „S'a lăsat o ceață, zise Botea, mi-i pardesiul umed". Apoi zări scrisoarea, o luă repede și-o aruncă în foc.

— Am citit-o mă turisi Catiliu.

— Foarte rău ai facut.

— De ce? Tronea e tot așa prietenul tău ca și-al meu.

— Se vede că nu, de oarece mi s'a mărturisit numai mie. Dar mă bizui pe tăcerea ta.

— N'avea grijă... Bietul Tronea!

După o clipă Botea răspunse:

— Așa-s bărbații: cei cari nu-s înșelați cred că sunt, și cei cari sunt într'adevăr habar n'au!"

Catiliu se ridică îndată de pe scaun. „De ce se uitase Botea așa la el când spusese cuvintele din urmă?"

— Zici că-i ceață?

— Grozavă!

— Atunci te-am văzut, vino mâine la noi, la ceai. La revedere.

www.digibuc.ro

— Dar mai stai omule.

— Nu... pe ceaţa asta.

Catiliu eşi în aerul rece de afară şi o luă repede la picior... „Adică de ce se uitase Botea la el când vorbise de bărbaţii cari „habar n'au" că's înşelaţi. O fi auzit el ceva şi-i dăduse să înţeleagă?" Şi repede legă în minte fel de fel de nimicuri. Da, da, îl privise drept în ochi. Deodată îşi aminti că nevasta îi spusese că o să se ducă în oraş. Uitase să o întrebe: unde? Şi chiar dacă ar fi întrebat-o. Pe ceaţa asta! Se uita la toate femeile. Gâfâind, Catiliu ajunse acasă: Cum deschise uşa întrebă pe slujnică:

— S'a întors din oraş cuconiţa?

— Nici n'a fost.

— Cum se poate?

Îşi aruncă pălăria, pardesiul, şi, două câte două, sări treptele scării. Nevasta îl aştepta în faţa focului, visătoare, într'un jâlţ.

— N'ai fost în oraş, dragă, întrebă Catiliu, şi aşezându-se lângă ea pe un taburet, îi sărută mâinele amândouă.

— Tu nu vezi ce ceaţă e? răspunse dânsa.

Bucuria lui Catiliu se revarsă în cuvinte:

— Bine-ai făcut puiule, bine-ai făcut drăguţă. Pe o ceaţă ca asta cine ştie ce boală

www.digibuc.ro

poți căpăta... Că fetița e cuminte!... Mai ai, cărți de citit?... Să-ți cumpăr altele...

Și cum îi săruta mâinile, brațele, nevasta și mulțumită, și mirată, îl întrebă:

— Dar ce ai dragă?...

El o privi în ochi și își aduse aminte de cele două luminiți; i se păru că el vede și în privirile nevestii, și-i închise ochii cu două sărutari.

www.digibuc.ro

UN VOLUM DE CAPODOPERE

www.digibuc.ro

UN VOLUM DE CAPODOPERE

Halunga, povestitorul, se ducea zilnic la cafenea, avea sau nu treabă, era sau nu în toane bune. Un obiceiu. Cum era să şi-l desminţă, tocmai azi, când era atât de mulţumit. De dimineaţă se aşează la masa lui obişnuită. Se uita pe fereastră dar nu vedea nimic. La dreptul, ce legătura era între gândurile lui şi lumea împestriţată care se perinda pe stradă, în lumina aurie a unei zile frumoase de toamnă. Din ochii lui Halunga, din zâmbetul buzelor lui,

www.digibuc.ro

din cele două gropiți ale obrajilor moi, strânși ca într'o isbucnire de râs, se resfrângea în afară fericirea. E așa de puternică fericirea, că semnele ei nu pot scăpa nici ochilor celor mai puțini pătrunzători.

De îndată ce Drumea, prietenul lui Halunga, intră în cafenea, și-l zări, se îndreaptă spre dânsul:

— Bună ziua, Halunga, se vede că ești foarte mulțumit.

Trezit din gândurile lui Halunga tresări. Își privi prietenul, îi întinse mâna și-i răspunse vesel:

— Am și de ce, dragul meu...

Ia..., stai ici, lângă mine.

Drumea se așează pe scaun, apoi întrebă:

— Și pricina fericirii tale, care-i?

Halunga luă de pe canapea, de lângă dânsul o carte, o puse pe masă, și raspunse:

— Asta. Cartea mea din urmă. Aceste șaisprezece nunvele care o alcătuesc și cari, toate, sunt niște capodopere.

Drumea se uită cam bănuitor. Povestitorul îl pricepu:

— Firește, n'o zic eu. Nu!

Critica! Criticii.

— Ori și cum, începu Drumea, dar toate,

www.digibuc.ro

toate cele șaisprezece bucăți, — niște capodopere...

Stai să vezi, dragul meu, uite...

Și cu aceste cuvinte, Halunga duse mâna la buzunarul drept și scoase o revistă, o desfăcu, netezi foaia cu mâna, ca și cum ar fi alintat-o, și zise:

— Uite, dragă Drumea, ce scrie revista asta, *„Viața Modernă"*, despre volumul meu. Vrei să-ți citesc?

— Cum nu: chiar ard de nerăbdare; știi cât țin la tine.

Deslușit lungind numai unele cuvinte, măgulitoare, povestitorul începu:

— Iata ce scrie: „Noul volum al nuvelistului Halunga e o contribuție de valoare la tezaurul literaturii noastre.

Nu, voim să apăsăm mai mult, asupra vechiului sau fel de a scrie, — facem aluzie la literatura ruginită a unor timpi din fericire îndepărtați, pe care nuvelistul îi mai amintește în unele din paginile sale, dar cele patru *mari novele: „Fericirea"*, *„Norocul"*, *„Tanda"* și *„Uitarea"*, în care novele, viața modernă, cu fluxul și refluxul sentimentelor ei, e arătat atât de magistral, sunt niște adevărate *capodopere* ale novelistei noastre moderne"... Ai

www.digibuc.ro

auzit Drumeo; încheie Halunga; capodepere! nici mai mult nici mai puțin.

Drumea stă puțin pe gânduri, apoi:

— Bine — bine, capodopere ăstea patru, cum le-ai zis?

„Fericirea", „Norocul", „Ta..."

— Tanda", și „Uitarea", — da.

— Ei; dar ăstea-s numai patru, și tu mi-ai spus că ai șaisprezece. Ba, mai mult, văd că pe celelalte ți-le trece supt tăcere.

— Haha, dragul meu, se cunoaște că nu cunoști prea multă literatură.

Halunga, pune revista pe care o citise în buzunarul drept, duse mâna la cel stâng și scoase altă revistă: Apoi, desfacând-o, netezind-o și pe aceasta pe fata mesei, începu:

— N'ai fi crezând, Drumeo, că avem numai o singură revistă literară? Uite ce scrie *„Viața Patriarhală"*.

A-ha! Ia citește!

— Ascultă:... „Novelistul Halunga ne desfătează cu un nou volum.

Intotdeauna ne-a încântat felul așezat, cuminte, în care duiosul povestitor își scrie frumoasele lui pagini. De aceea ne și întrebăm: mirați; ce anume l-o fi îndemnat pe acest scriitor să-și îndrepte privirile spre viața de-toate zilele, plicticoasa și seaca viață mo-

www.digibuc.ro

dernă, din care un artist nu are ce să aleagă. Câtă deosebire dela aceste pagini, cari parca-s străine în volumul d-sale, la cele patru mici nuvele, în care e arătată viața ticnită și senină a vremilor noastre patriarhale. Nuvele: *„Nefericirea"*, *„Nenorocul"*, *„Manda"* și *„Amintirea"*, sunt niște adevărate giuvaeruri, adevărate *capodopere*, ale scrisului românesc"... Ei, adaogă Halunga, ce zici? Adevărate capodopere dragă...

Drumea ridică din sprâncene:

— Ciudat; alte patru capodopere...

— Aibi răbdare!

Halunga pune revista în buzunarul din stânga, duce mâna la buzunarul dinăuntru al haine, și scoate a treia revistă:

— Uite și cea mai mare revistă a noastră *„Viața Românească"*, ce zice:

Drumea se așează mai bine, să asculte:

— Ia citește frate.

— Ba nu, răspunde Halunga, citește tu. Sunt vorbe prea măgulitoare, ca să nu-mi placă să le ascult din gura altuia. Te rog citește.

Drumea ia revista, netezește și el, fără să vreie, foaia pe care i-o arătase Halunga, își potrivește glasul:

www.digibuc.ro

– Să începem!... „D l Halunga ne trimete o nouă carte a sa. Ca și despre volumul trecut, vorbim și despre acesta. E ciudată împărecherea pe care d-nul Halunga o face între bucățile sale, — unele scrise par'că numai pentru gustul si dragul d-sale, arătând nimicurile vieții moderne, sau răsufletele vremilor trecute, pagini sterpe, și altele scrise cu toată dragostea pentru cei mici, pagini mari, în care „demnitatea omenească" e respectată, și'n care „atitudinea în viața" a autorului e atât de lămurită. Citiți, ca sa vă încredințați, cele patru capodopere ale volumului; veți vedea nemernicia ocârmuitorilor în nuvela *„Sus!"* și veți plânge ticăloșia în care zac bieții noștri muncitori ai gliei, în paginile nuvelei *„Jos!"*. — Aprofundați nuvelele *„In înalt"* și *„In prapastie"*, și veți înțelege prăpastia deschisă între simțirile îmbuibaților boeri, și cele ale sfinților mucenici, cum cu drept putem spune țăranilor noștri, pentru care noi, dela această revista luptăm. Spre aceștia plecați-vă ochii mai mult, d-le Halunga, aceasta e adevărata cale!..." Frumos, foarte simțit, adăogă Drumea.

— Ai văzut?

— Foarte frumos, dragă Halunga...

Halunga iar zâmbește fericit.

www.digibuc.ro

Lui Drumea însă îi vine un gând, care-i taie puțin înflăcărarea:

— Bine, dar tot ți-au mai rămas patru nuvele despre care nu vorbește nimeni. Care-s acele?

— *„Sărbătoarea"*, *„Cimitirul"*, *„Uriașul"* și *„Luptătorul"*.

— Ei?

— Bine dragă prietene, răspunde tacticos, Halunga: pe astea patru din urmă le cred eu niște capodopere. Cred că am atâta drept asupra volumului meu.

— Firește!

Le pot prețui mai bine, eu care le-am scris.

— Nu mai rămâne vorbă!... Drumea ia volumul în mână, îl ridică în aer, și spune, bucuros:

— Vra să zică, face să-l... udăm, cum zice românul, să-l bem?

— Cum nu, dragă.

— Atunci!... chelner: două halbe!

www.digibuc.ro

NENOROCOSUL

www.digibuc.ro

NENOROCOSUL

Oamenii ăştia nu mai ştiu ce să iscodească doar le-o trece viaţa într'o dulce înşelare! Să ai ce aştepta, întotdeauna să ai ce nădăjdui, aceasta-i fericirea vieţei. Stinge-se lumina ce clipoteşte cât de slab, colo, în fundul zării, şi rostul omului pe pământ e de neînţeles. De aceea fel şi felurite lor de nimicuri le dăm fiinţă, numai să avem fiecare dintre noi acea candelă aprinsă la căpătâiul drumului pe care mergem.

Aşa, la urma urmei, loteria ce e alta decât

www.digibuc.ro

o semințâ, un sâmbure de lumină, colo la capătul fiecărei luni. Strângi din leafă, rupi dela gură, iei dela ghetele copiilor,—de iei un franc de ici, de colo un altul,—să-ți închegi banii ce ai pentru o optime. Și îndată ce ai biletul în buzunar parcă ai băut un litru de vin vechi, de o sută de ani. Altfel mergi, altfel îți faci slujba. Ce, nu ești stăpân pe a opta parte din milionul câștigător? Adică la ce n'ai fi? Intrucât, până la tragere dumneata sau altul are dreptul să se creadă mai bogat, mai norocos? Cine-i poate spune că el o să pună mâna pe optime și nu dumneata? Până la tragere șaizeci de mii de oameni sunt tot una de bogați. Cheltuesc, fac împrumuturi, — benchetuiesc. Colo la capăt candela clipotește! „Tu vei fi norocosul!" parcă șoptește luminița. „Ba tu" spune cealaltă celui ce a aprins-o. E o fericire! Ce-i dreptul, la tragere, parcă deodată vine o toană de vânt de stinge candela dintr'odată. O zi două, viața celor șaizeci de mii de oameni pare stinsă ca și candelile lor.

Atunci: o nouă încordare, alte noui economisiri, — și untdelemnul candelei hrănește din nou sâmburele de lumină al nădejdei, optimea încălzește din nou, ca vinul vechiu, sangele jucătorilor. Și tot așa!...

www.digibuc.ro

Decât sunt și clipe de adevărat dezgust. Iată spre pildă. Gheorghe Ionac, vechiu slujbaș la „Monitorul Oficial", joacă de zece ani în șir. Dacă ar pune banii grămadă care i-a dat pe optimi, și-ar cumpăra o casă. Și de câștigat? Măcar odată să-și fi scos prețul biletului! Ți-ai găsit! Așa nenoroc nu mai auzise să mai urmarească pe un altul. Luna aceasta nu știu de ce, Ionac nădăjduise mai mult ca oricând. Trebuia să câștige! După toate socotelile lui, la zece ani odată trebue să câștige. Venise rândul lui. Pe o bucățică de hârtie însemnase cheltuielile ce avea de facut — lui, nevesti-si, copiilor. I se părea că în ziua de treizeci ale lunei trebuia să se scoale de cu vreme, să-și pue redingota ca pentru paradă și să se ducă la casa de economie unde își strânsese dânsul economiile de zeci de ani în șir. Și'n ziua de 30 și-a îmbrăcat redingota, și-a luat lista de cheltueli — în buzunar, numai în loc ca să se ducă la casa de economie, și-a îndreptat pașii, spre sala Eforiei unde se făcea tragerea loteriei. Și-a stat, i-a tremurat sufletul la fiecare strigare: pe măsură ce numerile ieșau, îl apucau mai grozav fiorii... Și n'a câștigat! Când a ieșit din sală Ionac își blestemă patima aceasta, și se jură în gând de câteva

www.digibuc.ro

ori ca să fie mai legat de hotărîrea ce-şi luase, că în viaţa lui n'o să mai joace la loterie. Şi în mintea lui îşi perindă, fără să vrea toate nădejdiile ce şi le făcuse, toate peripeţiile prin care trecuse astăzi. Şi cum mergea aşa, cu gândul într'aiurea, deodată îl opreşte cineva:

— Ce faci, nene Ionac.

Era un prieten vechiu, un coleg de şcoala.

— Ce să fac? răspunse Ionac, întocmai ca un om care nu avea nici un scop înaintea lui.

Prietenul îi spune:

— Ai auzit de Arghir?

— Ei?

— A câştigat acuma o sută de mii de lei la loterie.

Ionac făcu ochii mari, se 'ngalbeni, parcă îi venea să cadă din picioare. Atâta putu sa spue:

— Cum se poate!

Şi nici nu-şi mai dete seama cum se despărţise de prieten, cum ajunsese pe banca în Cişmigiu. Privea drept înainte, şi-n faţa lui clădirea Monitorului se ridică parcă gata să-l înghiţă. Măcar pentru munca răsplatită mai cu nimic, dintre zidurile cele roşii, se gândea Ionac. Dumnezeu nu-l răsplătise. Vra

www.digibuc.ro

să zică, i se mai limpeziră gândurile, vra să zică unii tot au noroc. Şi cine? Tocmai cei cu dare de mână ca Arghir! Păi tot bine făcuse că se jurase. Că legase strașnic jurământ ca să numai joace. Par'că chiar Dumnezeu îia dusese vestea aceasta îndată după ce se hotărîse, ca să-i arate că lui nu-i e dat să traiască după urma norocului.

Seara şi-a petrecut-o ca vai de lume. Nu răspundea nimănui; când vorbea, vorbea ca sa se certe. Il lăsară toți în pace căci pricepuseră că nici de data aceasta nu-i mersese în plin.

A doua zi, la prânz, cum se întorcea dela slujbă, când să facă colțul spre casă, hop!! înainte îi eşi Arghir! Intâi voi să-l ocolească ca pe un dușman; apoi văzându-l așa de aproape n'avu ce face. Anghir şi întinse mâna. Ionac îl heretisi, cu glasul năbușit, printre dinți.

— Bravo, coane Alecule, ce-am auzit să-ți meargă în plin!

Şi adaugă cam cu acreală:

— Cu toate că n'aveai nevoie; o sută de mii de lei nu se iau din drum.

— Mulțumesc, Ionac neică, şi eu am zis tot așa: o sută de mii nu-s cinci parale.

Şi cum stătea Ionac în fața lui, de-l privea

www.digibuc.ro

ca pe o arătare, Arghir începu să-i vorbească, râzând.

— Ce e dreptul nu mă așteptam, zău nu mă așteptam să câștig. Îi și spusesem jidanului, luna trecută, când îmi aduse cele zece mii de lei...

Ionac cască ochii:

— Zece mii de lei? Care zece mii de lei?

— Păi câștigul la clasa cincea. Luna trecută am câștigat, cu alt bilet, zece mii de lei... Lui Ionac i se muie genunchii; bolborosi:

— Ce spui, coane Arghir?... zece... mii de lei... la clasa a cincea?... ce spui, coane Arghire?

— Da! Îi și spusesem jidanului, colectorului: Da știi că avuseseși și d-ta noroc. Păi de acum nu cred să te mai întâlnești cu dânsul. Că-ce crezi? La zece mii de lei mi-a păpat cinci sute de frăncuți. Întâi când mi-a adus cei 2000 de lei...

— Două mii de lei?... care două mii de lei; coane Arghir?

— Da! Când mi-a adus cei două mii de lei, i-am dat două sute de franci! Acum trebuie să-i dau cel puțin trei mii de lei: Păi îmi poartă noroc târtanul!

www.digibuc.ro

Ochii lui Ionac se aprinseră dintr'odată. Apoi, gâfâind, întreabă:

— Și care-i jidanul ăsta, coane Arghir?

Conul Arghir se gândi o clipă, bătu din gene, și răspunse liniștit!

— Păi cel din piața Amzi.

—: Așa? Bună ziua!

Ionac o luă la picior, în vremea ce conu Arghir pleacă, legănat, înainte, murmurând: „La ce să-i spui adevarat, numele jidanului. Te pomenești că-mi ia norocul. Mai știi lucru dracului".

In vremea aceasta Ionac străbătea ca fulgerul Cișmigiul să-l taie, și'o ia spre piața Amzi. Și mergând se gândea: se cam pripise cu jurământul, și-apoi și socoteala o făcuse greșit. In zece ani n'avea vreme destulă să câștige fiecare jucător câteodată, dacă unul singur câștigă de câte trei ori. Ii trebuia cel puțin cincisprezece ani!

www.digibuc.ro

SECRETUL

www.digibuc.ro

SECRETUL

Aveam un „secret”.

„Iartă-ne, dragă, avem un secret,— ne punem ici la o masă, mai la o parte să vorbim”.

Fiecare ştim doar ce e un secret: nu m'am supărat deloc, ba, dimpotrivă, am simţit o mare bucurie văzând că se mai găsesc doi oameni cari să poată păstra o taină. Aşa Iorgul Sorbu şi cu prietenul lui Alexandru Doboş se trase la o masă mai din fund, iar eu rămăsei cu Nicu Stamatiu, un mucalit şi ju-

www.digibuc.ro

matate, care tocmai atunci intrase în cafenea.

„Ei, se miră Stamatiu, dar ce: Sorbu cu Doboș stau la o parte de noi, fac pe boerii?

— Nu, dragul mea, au de pus ceva la cale, au un secret".

Stamatiu întoarce capul mirat, par'că nu-i vine să crează:

„Un secret! Hm!"

Dar eu iau repede vorba despre altceva. Moartea lui Tolstoi a sdruncinat toată lumea.

— Vorbim despre ea. Dar, în felul lui. Cu Stamatiu, trebuie s'o dai repede în glumă. Se vede că „secretul", celor doi prietni îl atrage mai mult. Se scoală și se duce într'adins la masa lor. Mă uit. Doboș se supără:

„Ce Dumnezeu, Stamatiu, adecă nu ne dai voe să vorbim și noi doua cuvinte?

— Să ne spunem un secret, încheie Sorbu?"

Stamatiu se 'ntoarse; îl mustru:

„De ce nu-i lași, omule, în pace. Or fi având și ei afacerile lor.

— Ia lasă-mă. Ce, nu-i cunosc?

— Bine, dar ce treabă ai tu cu tainele lor, adaog eu, și iau iar vorbă despre altceva".

In vreme ce vorbim glasurile prietenilor par'că se ridicaseră. Sorbu mai subțire, Doboș

www.digibuc.ro

mai gros. Unele cuvinte răsună mai tare. Stamatiu privește cu plăcere par'că, îmi șoptește:

„Ascultă un... „secret": să știi că nu-i a bine. Îl cunosc eu pe Doboș".

Și iar vorbim. Cafeneaua se umple cu încetul. De pe la mese întorc capul spre cei doi prieteni. Mă uit și eu, Sorbu dă din mâni. Doboș bate în masă și strigă deodată:

„Lasă-mă în pace!"

Sorbu pare și el mâniat:

„De ce să te las?"

„Ei, comedie, îmi spune Stamatiu răzând, își dau secretul pe față".

Și într'adevăr, convorbirea prietenilor se aude în crâmpeie, zadarnic scoboară uneori glasurile, mânia le ridică iar. Vorbei piițigăiate, miorlăiturii lui Sorbu răspunde buhăitul lui Doboș:

„Trebuia să plătești tu!

— Ba tu!

— Imi vorbești așa fiindcă ești un derbedeu.

— Derbedeu ești tu!"

„Nu-ți spuneam eu", îmi zice Stamatiu?

Ca și cum l-ar fi auzit cei doi prieteni se domolesc puțin, până ce Doboș isbucnește, deodată furios:

„Am iscălit amândoi polița, o puteai plăti tu întâiu!

www.digibuc.ro

— Nici nu mă gândesc!
— Așa trebuia!
— Bă nu!
— Ba da!"

„Straşnnic secret", râde Stamatiu.

Eu rămăsei mirat; nu știam ce să zic. Voiam să mă duc la ei, să le spun că-i privește întreaga cafenea. Dar nici nu apuc să mă mișc și cei doi prieteni se scoală în picioare. Într'o clipă s'a petrecut totul. Sorbul se scula în vârful picioarelor oțerindu-se:

„Plateşti?"

Doboș se lasă bine de umeri, înțepenindu-se în glesne:

„Nu!

— Atunci na, strigă Sorbu și cu vorba îi trimete celuilalt și-o palmă.

„Poftim și ție!" îi răspunse Doboș și cu un pumn îl culcă pe canapea. Lumea sare să-i despartă; dar ei amândoi se îndreaptă spre masa noastră:

„Asculta-ne să vezi și tu, să judeci", îmi zice Doboș.

„Ascultă, Stamatiule, ce pramatie e dumnealui, se roagă și Sorbu. De rușine nu știu ce să fac. Noroc însă de Stamatiu care, zâmbind cu chipul lui cel mucalit, pune lucrurile la cale:

www.digibuc.ro

„Ascultați, dragii mei, le zice el, noi nu ne putem amesteca în... secretele altora. Știți, e un lucru gingaș!"

Apoi îmi face semn, ne luăm pălăriile și plecăm.

Afară Stamatiu, foarte serios, îmi dă un sfat:

„Ține minte dela mine: în... secretele altora să nu te bagi".

Pe urmă, luându-și chipul mucalit cu care răspunsese celor doi prieteni adaogă:

„Ai văzut: e un lucru gingaș de tot!"

www.digibuc.ro

L U X!...

www.digibuc.ro

LUX!...

In fața grădiniții cafenelei se oprește, pufuind, un taximetru. Cei doi cari se scoborau dintr'însul sunt doi prieteni ai mei; profesorii Scodrea și Giurcă, cari obișnuesc, sărbătorile, să facă plimbări mai lungi prin împrejurimile capitalei. Dar în loc să intre în grădiniță, îi văd ciorăvăindu-se cu șofeurul. Giurcă dă din mâni, scoate ceasul, îl vâră în ochii conducătorului, în vreme ce, acesta, liniștit, îi arată și el ceasornicul, apoi îi socotește orele pe degete. Și în sfârșit,

www.digibuc.ro

Giurcă scoate punga și numără ciudat. banii. Urmăresc întâmplarea aceasta cu plăcere, mai ales că Giurcă se mândrește cu bunul său simț. cu măsura pe care o pune el în purtarea lui cu oamenii, cu stăpânirea, pe care zice el, că o are, totdeauna, asupra împrejurărilor.

Giurcă și cu Scodrea intră în cele din urmă în grădinuță, și, văzându-mă, se îndreptă spre masa mea.

— Bine-ați venit!... Dar ce-i? Ce-ați pățit? îi întreb eu. Giurcă se preface că nu e necăjit de loc, că a fost numai așa o convorbire mai aprinsă...

— Nimic. Ceream unele deslușiri șofeurului. Mi se părea că a greșit socoteala.

Apoi, trecând repede, la alt șir de idei, și așezându-se pe scaun:

— Dar ce plimbare! O minune! La șosea. Băneasa, și de acolo, Bucureștiul dejurîmprejur. O primblare Dumnezească....

Ce zici Scodrea?...

— Hm-nu! Hm-nu! îngână, cu gândul aiurea Scodrea.

— Bine frate, mă plâng eu, se poate să nu mă luați și pe mine?

Giurcă îmi dă dreptate:

— Așa-i! De ce nu te-am luat și pe tine...

www.digibuc.ro

Fiindcă, la urma urmei, ți-ai fi plătit și tu partea. Nu aș fi dat optsprezece lei și cinzeci de bani ca o para.

După ce tace o clipă Giurcă izbucnește.

— Auzi dumneata, optsprezece franci pentru o nimica toată! La Bruxelles, mi-ar fi luat trei lei. E ceva nemai auzit...

— Bine, îl întrerup — tu nu știai prețul?...

— Ce să știu, dragă, de unde să știu?... Doar Bucureștiul n'o fi în China și Bruxelles e în Europa. E chiar aceiași companie de întreprinderi...

Bate în masă, poruncește doi țapi, pentru el și Scodrea, apoi iar vrea să schimbe vorba:

La urma urmei, nu-i nimica. In schimb am făcut o primblare... Scodrea vorbea numai în versuri.

— De aceea tace acuma, zic eu.

— Ei, de aceea!... Dar pădurea? pădurea dela Băneasa! Cum Dumnezeu nu se gândește nimeni să facă ceva din împrejurimile Capitalei? E de neînchipuit, cât de nedestoinici suntem.

In clipa aceasta, Scodrea se ridică:

— Unde te duci? îl întreb eu.

— Să pun o scrisoare la cutie. O uitasem.

Rămânem singuri. Giurcă se pleacă peste masă, și-mi spune, tainic:

www.digibuc.ro

Știi de ce tace?... Fiindcă el mi-a dat ideia să iau taximetrul, să fac lux, când știa că că n'are para frântă 'n pungă... Auzi dumneata, taximetru! Și cu care întotdeauna am măsură în toate, să mă iau după nebuni... Taximetrul! hm! taximetru îmi trebuia! Am rămas cu doi franci în pungă.

După o clipă de tăcere, în care Giurcă scoate punga să vadă, dacă socotise bine când spusese că nu mai rămăsese de cât cu doi lei, se plecă iar peste masă:

— Ascultă însă: te rog să nu-i spui nimic lui Scodrea. Știi cât mi-i de drag, și ce suflet ales are! La urma urmei, ce-i făcut rămâne bun făcut.

Tocmai când isprăvește prietenul de vorbit, Scodrea răsare în pragul portiței.

— Uite-l, zic eu.

Giurcă iar se pleacă repede și-mi șoptește:

— Te rog foarte mult să nu-i dai nimic a 'nțelege. Știi cât îl iubesc, cât îl...

Scodrea vine, se așează pe scaun, apoi soarbe din paharul cu bere.

— Ați trecut și pe la Hipodrom, întreb eu — ca să dau un șir vorbei.

— Trecut, zice Giurcă.

— Dar știi, ca fulgerul, — zise Scodrea, căruia parcă i se mai deslegase limba.

www.digibuc.ro

— Ce-i drept ne-a dus ca vântul — începe iar Giurcă. Tu nu știi cu cât nesațiu sorb aerul când sunt în automobil. Dracul ăstă de șofeur mână, știi...

— Se cuvenea, îl dojenește. Scodrea se cuvenea să-i dai un bacșiș.

— Firește — adaug eu — dacă v'a dus ca vântul.

Giurcă nu-i de părerea noastră.

— N'aveți dreptate... când îi plătesc eu optsprezece franci și cincizeci de bani cred că eu i-am dat de ajuns...

— Orișicum! — zice Scodrea.

— Orișicum! — spun și eu.

Giurcă se cam aprinde:

— Ce orișicum, orișicum! De ce nu i-ai dat dumneata? îi spune lui Scodrea.

— Așa-i, de ce nu i-ai dat dumneata, zic eu, luându-mă gura pe dinainte; dar îndată tac, amintindu-mi de rugăciunea pe care mi-o făcuse Giurcă, să nu-i dau lui Scodrea nimic să înțeleagă.

Dar Giurcă se aprinde din ce în ce:

— Auzi, cine să-i deie bacșiș: domnul Scodrea, care n'are în pungă...

— Giurcă, sar repede cu vorba eu.

— Ia lasă-mă, domnule!... Eu îl iubesc, tot ce vrei, dar să mă facă să dau optsprezece lei!...

www.digibuc.ro

— Bine, dar spuneai că ai făcut o primblare!... încerc eu să împac lucrurile...

Dar Giurcă nu m'aude; cheamă chelnerul, plătește numai un țap, în vreme ce bietul Scodrea stă cu ochii pironiți în paharul cu bere, tupilat, parcă pe scaun.

— Ce primblare! — isbucnește Giurcă iar, îți foarte mulțumesc. Apoi se întoarce spre Scodrea:

— Să mai poftești, măgarule, să mă sfătuești și altă dată...

Și pleacă.

Iar eu încurcat, încerc să-l mângâi pe Scodrea:

— Lasă-l dragă, nu te mâhni. O furie, așa trecătoare... N'ai ideie cât de mult ține lă tine... și cum nu caută... cum nu caută să-te jicnească... și să... Mai bei un țap?!

Iosef! încă doi țapi!...

www.digibuc.ro

PISĂLOGUL

www.digibuc.ro

PISĂLOGUL

Se fereau de dânsul ca de Duca-se pe pustii. Cum dădea ușa cafenelei de părete, o luau care 'n cotro, — unde vedeau și nimereau. Ce, gluma era să-i ții piept? Când începea să povestească, de-o ducea pe după deal și pe după vale, dela apus și dela rasărit, plecând dela Manda și ajungând la Tanda, uitând totdeauna ce-a vrut să spue dela început, când î se umfla vorba de năvălea cum năvălește apa când își ese din zăguzuri, și te prindea într'un colț, erai

www.digibuc.ro

în stare să-ți dai un an din viață numai să scapi. Te apuca de haină, îți vâra degetul în cheotoarea redingotei, îți răsucea mustața, sau îți trecea pe după braț cârja bastonului și pas de mai fugi. Te sbăteai ca peștele în cârligul undiței.

E mijlociu de trup conul Iorgu Vorbu.— băeții îi ziceau *Vorbă* — cărunțit bine, și c'o gură făcută parcă într'adins să spue de toate, tăiată dela un sfârc al urechei la celălalt.

Până acum scăpasem, — norocul meu, — să cad în căpcana conului Iorgu, așa că, astăzi când răsări ca din pământ în fața mea și-a prietenilor cu care stam la masă, înghețaiu. Tocmai gust de ascultat n'aveam, și poftim! pacoste pe capul meu! Conul Iorgu ne dă bună ziua, se așează lângă mine, și-mi și pune mâna pe braț. Mă prinsese! Ceilalți o șterg unul câte unul și mă lasă singur. Trebuia să rămân. La urma urmei, îmi iau inima în dinți, ce-o fi o fi; de mâncat n'avea să mă mănânce.

— Ce mai faci?

— Bine, coane, Iorgule.

— Vară! vară! — asta nu mai e toamnă.

— Vară, da.

— Dela optzeci și opt așa toamnă n'am mai văzut. Ai văzut?

www.digibuc.ro

— Cum să văd? Doar îs cu mult mai tânăr ca dumneata.

— Așa-i... La optzeci și opt, uite țiu minte ca acum, venisem dela țară, dar mai întâi mă oprisesem la Corabia că aveam un proces. Împrumutasem niște bani, pe sinet în regulă, și crezi că i-am mai văzut? Ași! Ghiță Stupcă, n'ar mai putrezi, că a murit când cu tifosul cela... Acolo, la Corabia am avut și necazul cela cu duelul. Da, m'am bătut, a trecut glonțul pe lângă mine cum trece o gâză și-ți sbârnâe la ureche.

Nu m'am clintit locului. La urma urmei ce-i viața?... Cum ziceam, țiu minte ca acuma, venisem dela țară că aveam treabă și aici, în București. Eu, nu trecea luună să nu mă abat prin București. Îi vezi pe unii,— nu, că-i nostim! — îi vezi că au bani, de, să cumpere lumea de pe lume și nu se îndură să ia un abonament. Și, ce-i, scump? Știi cât costă?

— Nu știu.

— Nimica toată, domnule, — eu îl înoesc anual. Îmi place Bucureștiul. Iacă stau acum de zece ani, neclintit, în el, și tot nou-nouț mi se pare...

Conu Iorgu se oprește să poruncească o

www.digibuc.ro

halbă. Simțeam că mă prind sudorile; dau să mă mișcl

Nici nu băgusem de seamă că conul Iorgu mă apucase bine de colțul hainei.

Îmi schimb numai locul mai încolo și iar ascult.

După ce soarbe odată urmează:

— Ții minte că venisem în București; aveam afaceri, dar îmi și plăcea să mă întâlnesc cu băeții. Ce să-ți spun, mi-i dragă tinerețea. Am sufletul tânăr. Băeți ca dumneata, ca Stavrescu, ca Mogdea, ca toți prietenii ăștia ai dumitale...

Iar soarbe. Eu vreau să i-o scurtez:

— Spuneai, coane Iorgule că veniseși în București, când cu toamna ceea de semăna cu asta în optzeci și opt...

— Tocmai... Țin minte că'n optzeci și opt, venisem în București, cu gând să stau mai mult. Deși mă costa mulți bani, dragu, că nu aveam case, și otelul te spetește, îți întoarce punga pe dos. Păi, știi dumneata? eu am cheltuit o avere cu otelurile. Să nu pui decât 3 lei odaia; stai o lună; fac nouăzeci! Da lumănarea, da un bacșiș acolo. Și asta vara. Dar iarna! Iarna te sărăcește!

Mi-aduc aminte că la hotelul lui Pavel –

www.digibuc.ro

nu mai este acuma. — era în colț la Sfântul Gheorghe; acuma i-o dugheană pe locul cela. Cum se schimbă, domnule, Bucureștiul. Să nu-l mai cunoști dintr'un an într'altul. Numai palatul regal a rămas tot așa. De aia am zis eu totdeauna că regele e om cumpănit la minte. El nu merge cu moda. El știe ce face. El, domnule, nu face ca boerii noștri să-și asvârle banii pe fereastră. Și unde au ajuns! Păi, țiu minte ca acum, că'ntr'o zi, l'am întâlnit pe Toader Burdea, vechiu boer, putred de bogat, și cum mă dau pe lângă el, că-l cunoșteam... Căci cunoșteam pe toți, dragul meu. Ce vrei? Am avut, și am chiar o patimă pentru fețele simandicoase. Îmi place obrazul subțire, îmi place, cum se zice, *maniera*. Așa de-alde ăla sau de-al de ălalt, care când îți vorbește te *stupește*, cum se zice în Moldova dăia...

Conul Iorgu iar soarbe din bere. Mie îmi vine să mor. Mă uit; mai avea trei sferturi din pahar. Mă învârtesc. Încerc să mă scol. Conul Iorgu mă-a pucă de umăr. Apoi se agață de lanțul ceasornicului meu, îl ia între degete ca si când voia să-l privească, și-l uită în mână. M'a prăpădit! Dela o masă mai din fund văd, cu coada ochiului, cum ceilalți prieteni se strică de râs.

www.digibuc.ro

— Vrea să zică, încerc eu să-l aduc de unde plecase, va să zică, la optzeci şi opt...

— Da, la optzeci şi opt, întocmai ca acum...

— Tocmai, spuneai, coane Iorgule, că veniseşi în Bucureşti.

— Da, venisem aici. O întreagă afacere. Cu o zi înainte pusesem la cale să mă duc la Galaţi...

— ...Şi era o toamnă ca asta, coane Iorgule, îi curm eu vorba.

— Era o toamnă, dragă, dumnezeiască. Ca asta. Ţiu minte, cum ţi-am spus, că venisem în Capitală, venisem singur... Ascultă un sfat: La treburi du-te totdeauna singur; nevasta n'are ce căuta. Am avut cu un prieten,— a răposat, — unde se ducea el, hop! şi nevastă-sa după dânsul. Nu se lăsa un pas de el. Bine, frate, e chinuitor, fie vorba între noi. Ţiu minte, că, odată, stam într'o cafenea cu toţii. Prietenul era şi el.

Deodată îl văd că se 'ngălbeneşte, că se schimbă la faţă... Hm! ce ciudat! fire şi fire. Mie, în viaţa mea, n-o să mă crezi, nu mi-a venit niciodată rău. Leşinuri, slăbiciuni, ameţeli! Ce-s astea? Eu habar n'am.

Am stomac tare, mănânc bine, dorm cât şeapte...

www.digibuc.ro

Conul Iorgu iar ia paharul să bea. Eu însă simț că-mi vine leșin, tocmai acum când vorbise despre boale. Mi se pare că se în vârtește cafeneaua cu mine. N'am nici pu terea să mă scol. Morișca povestirii conului Iorgu mă amețise ca și cum m'așĭ fi în vârtit locului.

— ..Da, sunt sănătos tun, începe iar conul Iorgu, a fost o vreme când trânteam patru. Nu-s bătrân dar am încărunțit. Tata, e-he! a trăit șeaptezeci și trei de ani, mama optzeci și opt...

— Așa-i, îngân eu ca prin vis, în optzeci și opt...

— In optzeci și opt mama trăia. A murit în nouăzeci. Tata se sfârșise cu mult înainte. Să vezi, mă rog, ține minte...

Aceste din urmă cuvinte ale conului Iorgu le înăbușe un sunet asurzitor de trăsuri, de tropete de cai, și'n urmă, țipătul străbătător al goarnei de foc. Treceau pompierii. Conul Iorgu se oprește o clipă, îmi lasă lanțul dela ceas de care iarăși mă apucase, și întoarce capul să privească și el. Chelnerul ne aduce vestea:

Foc mare în Buzești.

Ce? strigă conul Iorgu, și sare în picioare. In Buzești? O fi pe lângă mine.

www.digibuc.ro

Şi, ca scos din minţi, se repede din cafenea afara.

Mă las, istovit, pe canapea.

— A uitat să-mi plătească, îmi spune îngrijat chelnerul.

— Lasă, domnule, îi zic eu. Na-ţi 2 lei, opreşte halba, şi-ţi ia restul pentru vestea ce-ai adus...

— Şi-mi adu şi-un pahar cu apă rece încheiu după o clipă, ştergându-mă cu batista, pe frunte, de sudoare.

www.digibuc.ro

PALAVRAGIUL

www.digibuc.ro

PALAVRAGIUL

Îmi părea grozav de bine că-l vedeam. Nu-l întâlnisem de vre-o cinci ani, și'n răstimpul acesta numai de câteva ori avusesem veşti despre el. Stam și-l priviam cum cetia, de cealaltă parte a mesei, după ce ne spusesem multe și de toate. Peste unii oameni vremea trece cum trece un vânt uşor deasupra câmpului, abia dacă apleacă tulpina ierburilor. Eu încărunțisem și Iorgu Sofron rămăsese tot cum îl știam; rumen, cu mustața și părul negru, cu ochii vioi, cu glasul

www.digibuc.ro

limpede, spilcuit cum obișnuia să fie; doar că nu mai stătea așa de înfipt ca altădată. Privindu-l îmi aminteam de atâtea întâmplări hazlii, și, mai ales minciunile strașnice, adevarate întâmplării omerice, cu care Sofron își încarca trecutul și pe care le povestea cu o înfățișare de adevăr uimitoare.

Tocmai lucrul ăsta mi se parea ca-i lipsea acum.

Cel puțin atât cât vorbisem, vreun ceas și mai bine, nicio întâmplare ciudata nu-mi mai înșirase. Va să zică anii tot fură ei câte ceva. Vântul oricât de ușor ar alinta floarea tot îi scutura ceva din polen.

„Ia mai lasă gazeta, dragul meu. Nu ne-am văzut de atâta vreme. Mai firesc e să vorbim... Dar ce ai la mână?"

Sofron, care în vreme ce-i spusesem aceste, pusese gazeta la o parte, întinde mâna și-mi arată:

„O plictiseală întreagă, frate; un buboi groaznic. De o lună întreagă de când se ține de capul meu: unul după ceafa; altul la umăr; deabia mă vindecai de ăla și, poftim, ăsta îi ia locul".

Tocmai voiam să-l învăț o doctorie băbească, să scape de pacostea ce-i căzuse pe cap, când se oprește la masa noastră un prieten

www.digibuc.ro

al meu cu nevastă-sa. Neculai Șumlea, care nu gasise niciun loc liber în cafenea.

„Ne dai voe?

„Cu placere, vai de mine", îi răspund, și sculându-mă le prezint pe Sofron. Vorbăreț cum era Sofron, ne încălzirăm repede; într'un sfert de ceas par'că ne cunoșteam de când lumea. Și dintr'una într'alta, Șumlea se lovește și el cu privirea de mâna lui Sofron. Îl întreaba:

„Dar ce aveți. V'ați rănit la mâna?"

Sofron surâde pe sub mustăți, arunca o privire furișe spre nevasta prietenului, apoi, cu un glas de taină, ferit oarecum, îngână:

„M'a ranit".

Și cum prietenul și cu femeia acestuia îl privîrá oarecum nedumeriți, Sofron se plecă, și, din vârful buzelor, îi deslușì:

„Un duel!"

Un duel nu e doar o nimica toată. Doamna se înroși de placere, barbatul ardea să știe totul. Eu rămăsesem cu gura căscată.

Șumlea îl cercetează făcând pe nepăsatorul, ca să arate neveste-sei ca nici pentru el lucrurile astea nu-s străine:

„O chestie de onoare?... o insulta?... foarte frumos! Și eu sunt pentru duel... Mai ales când e vorba de-o femee..."

www.digibuc.ro

Sofron tace.

„V'ați bătut azi?" întreabă doamna.

Sofron surâde, și iar în taină:

„Azi dimineață; la 4 ceasuri".

„O femeie, pentru o femeie.

— Foarte frumos!

— Și 'ncă pentru o femeie, pe care n'o cunoșteam. Mă rog, sa vă povestesc, — deși lucrul e așa de tainic încât nici gazetele n'o să vorbească, dar nădăjduesc că ce voi spune va rămâne numai între noi".

Șumlea îl încredințează:

„Ma rog, aveți cuvântul nostru".

Sofron începuse:

„Aseară eram cam plictisit, citisem gazetele, văzusem toate murdăriile pe care partidele noastre găsesc o plăcere să-și arunce unul altuia prin foițele lor, ce să fac? mă întreb, Hai pe stradă! Calea Victoriei e cât se poate de interesantă pe la 6 ceasuri seara, în zilele acestea de toamnă când femeile mai pot încă să-și poarte rochiile cu culori bătătoare la ochi — iertați doamnă! e moda care vă scuzează, — iar bărbații să-și arate pardesiurile aceste, îmbrăcăminte, plicticoase și netrebuitoare, după mine, ca și șoșonii...

— „Fumați o țigară?..."

Scoțând tabacherea o întinse lui Șumlea.

www.digibuc.ro

care luă repede o țigară să nu întrerupa povestirea, mai ales că și nevasta îl dojenise.

„Lasă, Nicule, nu mai fuma. Ascultă!

— Așa, urmă Sofron, cum treceam prin fața Episcopiei, văd un grup de bărbați stând așa pe trotuar că nu mai aveai pe unde să treci. La urma urmei nu caut nimănui nod în papură, vreau să ma dau jos de pe trotuar, când văd că se apropie o doamnă și că vrând să treacă, domnii aceia nu numai că nu-i fac loc, dar că unul dintre dânșii îi spune și o obrăznicie. Mă întorc, și, așa ca sa ma poată auzi, zic:

„Ce imbecil!" M'a auzit, firește.

„Domnul?" Ma întreaba. Ii dau cartea de vizită. Până la opt ceasuri martorii orânduiseră toate. La patru dimineața ne am batut. L-am lovit la piept, el la mână".

Incremenisem! Va să zică nu se schimbase prietenul meu Iorgu Sofron. Ma uitam la femeia prietenului: plăcerea îi ridicase sângele în obraz, Șumlea nici el nu-și putea ascunde bine mulțumirea că făcuse cunoștința unui om viteaz.

„Și când te gândești, urmă Sofron, că femeia aceea habar n'are că pentru dânsa avu sese loc un duel, și că niciodată poate în vieața mea n'o s'o mai întâlnesc. La urma urmei nici n'ași mai cunoaște-o".

www.digibuc.ro

Apoi, plecându se:

„Tânarul e băiatul unui ministru. Înțelegeți de ce ziarele au să tacă!"

Dupa ce Șumlea plecă, poftindu-ne mai mult în cinstea lui Sofron, pe a doua zi la masá, mă uit la prietenul meu și i zic:

„Bine frate, cum ți-a venit să trântești așa minciuna?"

Sofron má privește miuat.

„Ce minciuna?"

Asta cu duelul!

— Dar ție ce ți-am spus?

— Ce, ai uitat? că ai un buboi; n'ai avut trei în șir?

— Păi nici asta nu-i adevărat.

— Atunci?"

Sofron desfăcu legatura; deasupra mânei văd o sgârietură:

„M'am sgâriat într'un ac.

— Bine, neică, atunci de ce nu mi ai spus dela început?"

Sofron râde.

„Nu-mi știi obiceiul? Trebuia s'o măresc.

— Dar duelul?

— Pai daca pentru tine, vechiu prieten, am prefacut sgârietura într'un buboi, în ce era s'o prefac pentru o femeie frumoasă, pe care n'o mai văzusem niciodată".

www.digibuc.ro

Ce-i drept, la obiceiul prietenului meu mă gândisem puțin mai înainte, dar cele ce povestise prea erau din cale-afară.

„Bine știam eu că spui întâmplări cari a vesesră loc cu ani mai înainte, dar așa...

— Și încă am uitat să-i povestesc tot. Să-mi aduci aminte mâine seară, să-i spun.

— Ce?

Sofron se uită serios la mine.

„Cum ce? Că mi-ai fost martor în duel".

www.digibuc.ro

„VIEAȚA E UN VIS!“

www.digibuc.ro

„VIEAŢA E UN VIS!“

Bătea un vânt straşnic. Afacerile mă scosese din Bucureşti şi, acum la întoarcere, oprisem o clipă trăsura la Herăstrău. Cerusem un pahar cu vin fiert, şi'n aşteptarea băuturii calde, priveam pe fereastră. Odaia şubredă, de vălătuci, se clătina ca o corabie, în suflarea abraşă, a vântului, şi vedeam cum lacul îşi frământa afară undele, gonindu-le spre stufărişul uscat de toamna prea timpurie. Mă gândeam la bieţii cai dela trăsură, cărora, pe un alt colţ de

www.digibuc.ro

geam, le vedeam coamele frământate de vânt, când simții că cineva se așează pe scaunul gol de lângă mine. Intorc capul.

„Ei, de unde răsărișI, frate!"

In fața mea stătea, cu ochii strânși, cu buzele umede, fostul meu coleg de școală, Toto Șendrescu, — un băiat vesel, și, pe cât mi-am putut aminti, repede, în sclipirea gândului, un băiat care dăduse dovezi de deșteptăciune. L-am privit mai mult. Mi se păru că îmbătrânise.

„Ce cauți aici?" îl întrebai.

Cam legat la limbă, începu să-mi povestească:

„Uneori vin p'aici, îmi mai înec amarul. Imi place singurătatea... Beau un pahar de vin — două... știi...

— Nu ne-am văzut de mult... De, ia să număr; așa, de cinci ani. Din 1906. Erai mi se pare în slujbă...

— La... la Finanțe...

— Ei, da. Tot acolo ești?

— Tot. Mizerabil; o slujbă mizerabilă; o leafă mizerabilă; o viață... mizerabilă... mizerabilă...

Se părea că vorba aceasta; mizerabil, i se legase de limbă și nu se mai putea desface de dînsa. Băgai de seamă că era cam a-

www.digibuc.ro

meșit. Șendrescu se sculă, se duse până în celalt colț al odăii, și, peste câteva clipe, se întoarse cu o halbă.

„Parcă spuneai că beai vin, îl întreb.

— „Și de unele și de altele", îmi răspunde.

Ia halba, o soarbe din cinci înghițituri, ca și când n'ar fi avut nevoie să miște gâtlejul ca să bea berea de dușcă, apoi bate și cere alta.

„Și... cât ai pe lună?" îl mai întreb eu.

Șendrescu trage scaunul mai lângă mine și-mi suflă: Trei sute de lei!

— Bine, dragul meu, e o sumă frumușică...

— Frumușică?... Mizerabilă! Din ce te îmbraci? Cu ce să ții casă, masă? Ce să trimiți familiei? De unde să te mai duci la un teatru? — Nu vorbesc de operă! Dar cu ce să cumperi o carte... o carte să cetești!... E ceva grozav.... Chiria.... chiria te omoară... Asta nu e viață... nu e viață... e un chin!..."

Șendrescu soarbe halba, și mai cere una. Beau și eu din pahar câteva înghițituri. Îmi părea rău că mă oprisem. Prietenul îi dă înainte:

„...Și'ncă eu, vezi, fac economie. Nu mă duc la „Carul cu bere". Nu mă duc la șantanuri... Nu fac orgii... Uite, unde viu, să beau și eu un păhăruț de vin... sau o halbă...

www.digibuc.ro

Asta nu e viață... e un chin... Nu-ți închipui ce chin e, dragă prietene, nu-ți închipui...''

Iar soarbe halba, și iar mai cere alta. Mă uitam la el; cu capul din ce în ce mai lasat pe piept, părea amețit de-abinele. Dioldată tresări:

„Și nu mă pot învrednici să trimit mamei un cumaș de rochie„ un șal, o pereche de papuci... Din ce să rupi, să-i trimiți?... Ceva mizerabil..., un traiu de câne... Viața e un chin, un chin, prietene...''

Bat în masă, să plătesc. Prietenul ma apucă de mână:

„Nu, pardon, plătesc eu... Mă rog!

— Fă-mi plăcerea... încerc eu...

— Mă rog... atâta lucru... Ce crezi, că n'aș vrea să pot da și eu o masă, un dejun, — ce-i mare lucru un dejun? unui prieten... dar de unde? dintr'o leafă mizerabilă... îți spun eu: viața e un chin... Ași vrea să... Mai adu-mi, chelner, o halbă!...''

In clipa asta dă de dușcă ce mai rămăsese, și urmează vorba:

„...Aș vrea cum ți-am spus, să mor... să mor!...''

Mă scol scârbit, în vreme ce prietenul îmi apucă mâna, și cu fața'n mâneca paltonului meu plânge:

www.digibuc.ro

„...Ași vrea să mor... mai stai... te rog mai stai... îți spun: viața-i un chin".

In clipa asta în ușă răsar doi țambalagii. La cea dintâi ciupitură a strunelor prietenul tresare. Se ridică în picioare și strigă:

„Bravo! bravo! vin' aici, cioară!"

Și mă ține strâns de mână. Mă smâncesc și plec. Afară plătesc chelnerului. Și'n vreme ce mă suiam în trăsură, aud țimbalul întovărășind glasul prietenului meu care cânta cu avânt:

„Vieaața e un viiis
Un paradis!"

www.digibuc.ro

SULTAN

www.digibuc.ro

SULTAN

In mahalaua Milosteniei, casele cu două rânduri, acoperite cu tablă albă, cu ferestrele adâncite în zid și zăbrelite, cu gradinuța din față închisă de un parmaclâc ținut de stâlpi de piatră, și cu poartă mare de stejar, sunt ale dumisale Iancului Filipescu, viță boerească, om cu câteva moșii, și-un munte înăbușit de păduri neatinse încă.

Văduv, trăia în bună înțelegere, lucru rar, cu fiica dumisale și ginerile la un loc, își petrecea vremea trecând dela o moșie la alta,

www.digibuc.ro

și își vedea de nenumăraţii cai pe cari-i avea, unii mai frumoși și mai scumpi decât alţii. Asta-i singura patimă care-l stapânea, de pe când era băiat de șaisprezece ani, când răposatul, Dumnezeu să-l ierte, băbaca dumisale, dumnealui logofăt Enache Filipescu, i-a făcut prezent o sută de galbeni sa-și cumpere un cal de călărie. Deatunci dragostea de cai nu l'a mai părăsit o clipă. Cum auzea de o pereche frumoasă de vânzare, alerga. Colinda toate iarmaroacele, — dela cel din Bârlad o lua la cel din Vaslui, apoi la cel din Călărași, și nu pregeta să mearga până la Rădăuţii Bucovinei să-și împlinească gustul. Mare cunoscător, numai se uita la cal și ti spunea ce meteahnă are. Toţi îl întrebau când făceau vre-o cumpărare și când îi spunea dumnealui: „Cumpără-l, pe răspunderea mea", puteai să nu mai stai o clipă la îndoială. Numai o singură dată, umbla vorba, că fusese și dumnealui păcălit în tinereţe, pe când nu avea obișnuința lucrului, — da strașnic păcălit. Cumpărase dela nu știu ce iarmaroc o pereche de armăsari negri, lucioși, de toată frumusețea. Nici n'a vrut de bucurie, să-i vie caii pe urmă, a mai luat o nadișancă, a înhămat armăsarii, și: mână spre casă. Vrând să scurteze calea a luat-o de-a dreptul, pe-un

www.digibuc.ro

drum tăiat de-un râu. A trecut apa printr'un vad, și când a ieșit pe celălalt mal, a ieșit cu armăsarii suri! Îi dichisise bine geambașul și păcălise pe cuconaș. O fi fost adevărată sau nu întâmplarea asta, o fi păţit-o dumnealui sau altul, lumea i-o punea în sarcina tinereţii; vorba-i că acum nu mai era geambaș în ţara românească să 'ndrăznească să arate *boerului* un cal cu beteșug, că atâta-i trebuia.

In târg nu era om sau copil să nu-l cunoască; se opreau pe loc să-l vadă mânând caii și când, rare ori, îl întâlneau și pe jos, pe supt aleea de castani de pe Uliţa Verde, pe care ședea, își spuneau: „Am văzut pe conu Iancu pe jos".

Așa într'una din zile, oamenii care-l întâlnise se minunară, ca de obiceiu, că-l vad iar primblându-se. Cum îl durea de dimineaţă capul, conul Iancu își lăsă caii liniștit în grajd, și ieși, pe jos, să ea puţin aer curat pe supt aleia dumisale obișnuită. Se primbla încet, și cum era năbușeală tocmai își scosese pălăria, să-și răcorească fruntea, când, la cotitura uliţii, vede un lucru care-i ridică sângele la tâmple. In mijlocul străzii se pironi o căruţă încărcată vârf cu dulapi; o biată gloabă albă se zmucea zadarnic să o mai

www.digibuc.ro

mișteau din loc, îi tremurau sărmanului cal picioarele, își încovoia genunchii jupuiți și sângerați, își întindea gâtul și subția trupul, de subt pielea căruia coastele ieșeau în afară ca grătiile unei colivii, și toate silințele îi erau în gol. Nu mai avea putere. Chirigiul îi căra la lovituri peste șale cu coada groasă și noduroasă a biciului, doar l-o urni de-acolo.

Atât i-a trebuit conului Iancu; se repezi cu toată sprinteneala ce-i mai rămăsese, și cu bastonul subțire ce-l avea începu a croi namila de om ce stăpânea calul. Chirigiul rămase o clipă zăpăcit, calul încetă din tras, și conul Iancu luându-și seama că făcuse și dânsul aceiași faptă ce făcuse chirigiul mai nainte, își lăsă bastonașul în jos și începu mustrarea.

— Bine, ticălosule, cum vrei tu să-ți ducă gloaba asta căruța încărcată pentru doi cai sdraveni! Cât ești tu de vlăjgan dacă ți-aș pune în spate o roată de moară a-i purtau-o?

Chirigiul, cu toate loviturile ce le mâncase, își învârtea acum căciula 'n mâini:

— Ce să fac, *coane* dacă numai pe ăsta îl am?

— Să 'ncarci cât îl ține puterile.

— Da cine-mi dă o dupcă pe ce-ar trage el?

www.digibuc.ro

— Şi dacă ţi-o muri în drum o să fii mai folositor?

Bietul chirigiu se gândea, amărât la vorbele astea, în vreme ce conul Iancu se dusese să mângâe calul, să-l alinte pe botul catifelat, să-l bată încet cu palma supt pieptul care se ridica şi lăsa ca nişte foi. Şi cum sta aşa apropiat de cal, deodată conul Iancu tresări, se apropie de crupă să vază mai bine, se făcu şi mai roşu de ce era şi isbucni:

— Sultan! Sultanu meu! Bătu-v'ar Dumnezeu de ticăloşi! Să nu-mi mai cunosc calul dupe şase luni!... Auzi dumneata, păgânii! Sultan, Sultan băete, în ce hal te-au adus!... Cal de rasă!

Chirigiul rămase cu gura căscată. Conu Iancu, de abea vorbind de mânie îl luă de scurt:

— De unde-l ai?

— L-am cumpărat, coane. Mi l-o vândut grânarul Ioniţă. I-o cărat gunoiu, s'o îngrăşănăvit, şi mi l-o dat în 25 de lei.

Conu Iancu de-abea sta locului:

— Auzi, ticălosul, să mi-l ceară, să i-l dau prezent, şi să-şi bată joc în aşa hal de el!... Dishamă-l!

— Coane, mormăi chirigiul.

— Dishamă-l, îţi zic.

Apoi căută în buzunarul redingotei, scoase un portofoliu, luă o hârtie:

www.digibuc.ro

— Na: c'o sută de lei îți iai trei gloabe... Dishamă calul.

Chirigiului parcă nu-i venea să crează, luă hârtia, o păturí, o puse 'n brâu, apoi începu, repede să desfacă legăturile și cătărămile hamurilor. Pe urmă deodată își luă seama:

— Da, căruța!

— Dishamă! Iți dau eu doi cai să ți-o ducă.

Fără de hamuri, Sultan parcă mai răsări de-o palmă, se scutură, întinse gâtul și-și apropie botul de haina binefăcătorului ca și când l'ar fi cunoscut.

— Sultan, Sultan băete! Haide, pune-i mâna binișor în coamă și vino după mine. Dulapii n'o să ți-i fure nimeni.

Conu Iancu porni, roșu de furie, înainte, chirigiul cu Sultan după dumnealui, și 'n urmă copiii care se adunaseră să privească. Până la casa boerului erau câțiva pași. Argații închideau copiilor poarta grea de stejar în nas, în vreme ce conu Iancu se oprise, să povestească, ștergându-și fruntea brobonată de sudoare, fiicei sale și ginerului, care ieșiseră în capul scării, întâmplarea:

— ...I-am văzut marca, și semnul tăeturii, dela crupă, când scăpase și se trântise pe medean în țărână. Sultan de, Sultan!... V'adu-

www.digibuc.ro

ceți aminte cum se ruga să i-l vând: că are un docăraș tocmai pentru puterile lui... Și eu, să i-l dau degeaba, ca să-l puie la gunoiu și să-l vândă pe urmă pe câțiva gologani... Și cu câtă părere de rău, știți, mă dispărțisem de el!...

— Luați calul și-l duceți în grajd. Într'o săptămână să-l văd pe picioare, într'o lună rotofeiu! Așa, să moară în grajd la mine!... Luați roibii, înhămații la căruța omului istuia și duceți-i-o unde o are de dus.

Apoi către chirigiu:

— De-acolo du-ți-o singur acasă, să vezi ce 'nseamnă să tragi în ham.

Apoi iar către argați:

— Și când îți vedea că pune piciorul în ogradă Ioniță, grânarul, să dați drumul din lanț, lui Zăvod, — să mi-l scoată pe poartă cu alaiu domnesc.

www.digibuc.ro

I B R A H I M

www.digibuc.ro

IBRAHIM

Venea tare de departe. La namiază, când soarele arde mai cumplit, cal și călăreț erau istoviți de oboseală. Plecaseră când nici nu mijise de ziuă. Praful se ridica pe urma drumețului, atârnându-i-se ca o manta de umeri. Luase calea de-alungul Dunării, s'avea să se îndrepte în sus, s'apuce spre șesurile largi ale Moldovei. Facuse un popas, și-acuma, după ce trecuse multe ceasuri, cumpăna unei fântâni la marginea drumului și umbra unui măr pădureț îmbia pe călător

www.digibuc.ro

să facă pe-al doilea. Strânse dârlogii, struni pe cel din strânga și calul o luă spre umbriș. Descălecă, și, ca să se bucure de odihnă în voie, trase scările sus, descătărămă chinga, și luă binișor șeaua de pe spatele numai spumă a fugarului, îi scoase zăbala, apoi, privind lanul galben de orzoaică, stete o clipă pe gânduri, până se hotărî, și dete calului o palmă zdravănă peste crupă îndemnându-l într'acolo. Iar în gând își zise:

— Nu-i mare lucru!

Calul începu să mănânce lacom, din spicele coapte, iar călărețul veni de se așeză pe marginea șanțului, își sprijini cotul de genunchi, și obrazul în palmă. Era un om de mijloc, slăbănog la față, cu ochii, sprincenile și mustața negre. De supt fesul, sur de cât praf se pusese pe dânsul, cădeau broboane de sudoare peste bondița albastră ca și cămașa de supt ea. Șalvarii negri, strâmți jos în cismele cu carâmbul scurt; deasupra lor se încheiau, în nasturi galbeni de sârmă, poturii strânși de călărie. Mijlocul călărețuuli i-l încingea un brâu roșu, din cutele căruia nu năsărea nici mânere de pistoale, nici plăsele de cuțit.

Cum stătea așa, poate se gândea drumețul la necazurile lui, la drumul care-l mai avea

www.digibuc.ro

de făcut; dar oboseala îl doborî, se trase mai supt copac, se întinse cu fața 'n sus pe pe iarbă, își făcu mâinele căpătâiu, stătu cu privirile pierdute câteva clipe în crâmpeiul de cer albastru revărsat printre două ramuri desfăcute, apoi închise ochii și adormi.

Să fi tras drumețul un somn bunicel, când din susul drumului răsări, în buestrul calului, un flăcău cu sineața în spate, cu căciula, moț, în cap, cu nojițele opincilor înfășurate până sus pe pulpe. Când văzu calul în lanul de orzoaică, flăcăul căută să se îndrepte înfuriat, într'acolo, dar zărind și pe turc întins și dormind pe iarbă, strânse frîul, se opri și privi lung la necunoscut, întârziind cu ochii la brâul lui. Se uită apoi și la oblâncul șelei, așezate, jos, lângă drumeț; parcă se mira ca nu dădu cu ochii de nici o armă, se mai gândi o clipă, apoi strânse călcâile în pântecile calului și o luă în goană spre conac. Să nu fi fost conacul departe, căci nu trecu mult, și, într'un vârtej de praf, pândarul se întorcea însoțit de alți trei. La apropierea calului surul drumețului obosit ridică în sus capul și nechează prelung, iar stăpânul, neliniștit poate și în somn, cum se întâmplă unor oameni amenințați de primejdie, se trezi. Cei patru pândari se opriră scurt în dreptul

www.digibuc.ro

lui, apoi doi dintrînșii descălicară. Cel care-l văzuse întâi se'ndreptă în șale și-i porunci țanțoș:

— Hai la curte!

Pândarul celalt voi să pună șeaua pe sur, dar turcul se repezi de-l dădu la o parte, așeză el șeaua, prinse chinga aruncă o privire piezișă la cei patru oameni, apoi, liniștit, încălecă.

Unul îi spuse:

— Să vezî că n'o să-ți mai vie pofta sa dai calul în lanurile boerești!

Drumețul nu răspunse nici de data aceasta vreun cuvânt, eși pe șosea, doi călăreți o luară înainte, doi ramaseră mai în urma, și așa, ca un prins, turcul mergea între ei.

Pe semne boerul, stăpânul moșiei, și aflase vestea: aștepta în cerdac, într'un jilț, tragând din ciubuc. Când intrară pe poartă, pândarii cu vinovatul, boerul se sculă, ajutat de d ùă slugi care-l ridicară de subțiori și veni pîna în capul scărilor:

— Aduceți-l la mine, mă! porunci flăcailor.

— „Hai descalecă!" îndemnă și dânșii pe turc, și câteși cinci se suiră, sus, în cerdac, unde, în dosul boerului eșiseră cele opt slugi. oamenii de credința ai stăpânului.

— Ei, cine l-a prins și cum l-a prins,

www.digibuc.ro

întrebă, după ce măsură bine pe necunoscut, din cap până în picioare, întârziind și dânsul cu privirile la brâul turcului.

Pândarul care-l găsise povesti întâmplarea. Boerul, când auzi, i se ridică sângele în cap, și 'nfuriat peste măsură strigă de răsunară sălile casei:

— Cum de-ai îndrăsnit jivină?...

In ochii drumețului scăpără parcă un amnar, dar buzele îi rămase nemișcate.

— Cum de-ai îndrăznit... Cine ești?

Intr'o românească stricată, turcul răspunse acum, liniștit:

— Un om!

— O vită, nu un om, se 'nfurie din ce în ce boerul. O vită ca și calul tău, care trebue să-mi fi mâncat un sac de orz!

Cu aceiași liniște necunoscutul adăogă:

— Nu-i mare lucru!

— Ce..

Cu ochii ieșiți în afară de necaz, boerul porunci:

— Tu, care l-ai prins, Vasile, pune-te în fața lui... Așa!... Dă-i patru palme, da cu nădejde, știi...

Prin ochii turcului scăpărară iarăși luminile de amnar, duse fără să vrea mâna dreaptă la brâu, și'n vreme ce un surâs amar

www.digibuc.ro

i se revărsă pe buze, cele patru palme răsunară cu niște pocnete pe obrazul lipsit parcă de viață. Turcul stase neclintit locului, cu ochii închiși, numai pieptul i se ridica în mișcări repezite, ca și cum ar fi urcat o scară în fugă.

Boerul se liniștise:

— Așaa!

Apoi adăogă, mulțumit, frecându-și mâinile, în limba necunoscutului:

— Mașala! mașala!

În acest răstimp doi pândari cari se scoborâseră jos râdeau și ei, bucuroși, de o ispravă ce făcuseră.

— Hai, pleacă! Spuse boerul turculùi.

Drumețul scoborî încet scările; se duse la murgul lui să încălece. Deodată se opri din nou, făcu o mișcare să smulgă ceva dela brâu, se clătină o clipă ca amețit de furie. Cei doi pândari ciopârțiseră coama și coada calului. Drumețul se întoarse de privi bine pe flăcăii care râdeau bucuroși, ca și cum ar fi vrut să nu le uite chipul, apoi se aruncă în șea strânse pulpele și porni ca o furtună din curtea conacului.

In loc să-și iea drumul încotro apucase de cu noapte, o porni înapoi spre casă, în aceiași goană nebună.

www.digibuc.ro

Un vânt răcoros începuse să bată și cerul se acoperi a ploaie. Drumețul parcă se mai liniști, domoli fuga calului care răsufla din greu, o luă apoi la pas, și'n vremea aceasta gândi mai liniștit. Cele dintâiu picături de ploaie parcă înviorâ de-abinelea și pe cal și pe călăreț.

Deodată drumețul întoarse calul, luă calea încotro pornise dela început, și privind coama surului poate își zise 'n gând:—„Până i-o crește am vreme să gândesc ce trebue să fac".

* * *

Se treerase roada, oamenii mai răsuflau de munca grea a câmpului, și 'n sat și la conac se uitase de mult întâmplarea cu turcul de care totuși o săptămână 'n șir vorbiseră oamenii.

Intr'o Duminecă frumoasă de sfârșit de vară, boerul eșise în cerdac, și din jilțul moale privea cu ochii poftitori la gutuiul din față în care roadele începuseră a îngălbeni atârnând grele ca portocalele. Slugile își vedeau de treburi prin curte. O aromeală dulce plutea în aer, împrăștiată, parcă din sânul pământului care se odihnea și el alintat de razele calde ale soarelui.

Și'n liniștea aceasta, care-ți dă putința să

www.digibuc.ro

întrezărești ce-i fericirea, se auzi din susul drumului pocnete de pistoale și strigăte bărbătești. Boerul se ridică mirat, apoi îngrijat, în picioare, și chemă un argat:

— Ei! ce să fie bre?

Argatul rămase și el în josul scărilor, nedumerit. Un tropot de cai se desluși lămurit, și până să aibă vreme să mai întrebe boerul ceva, pe poarta largă, deschisă a curții se năpusti o ceată de călăreți. Într'o sclipire stăpânul moșiei cunoscu pe cel din fruntea lor: turcul pe care-l pedepsise. Simțul de păstrare care ne dă puteri noui atunci când viața ne e în primejdie, răscoli toată ființa boerului și-i înlesni fuga, până 'n cea mai de depe urmă și întunecoasă chilie a conacului, într'o cămăruță, unde se zăvorî.

Turcul și cei doisprezece arnăuți care-l întovărășeau descălecară, și 'n urma poruncii stăpânului lor se năpustiră spre bucătării. Înarmați până în dinți, le străluceau mânerele pistoalelor și pláselile cuțitelor la brâu, ca și firul ce le înflora bondițile și poturii. Unul pe câte unul, arnăuții, aduceau pe argați și-i înșiruiau, ca pe niște smochine, legându-i cu aceiași frânghie de mâini. Printre ei turcul recunoscu și pe cei patru pândari; veniseră la curte să-și dea seama de munca săptămânii.

www.digibuc.ro

O lucire de bucurie trecu prin ochii drumeţului când îi văzu tremurând ca varga, luaţi aşa, cu nepusu'n masă, de către oamenii lui.

— Staţi şi-i păziţi, porunci stăpânul!

Iar el cu doi arnăuţi urcă scările sus în casă. In uşa sălii o ţigancă bătrână se aruncă în genunchi:

— Nu ne omorî, măria ta, aibi milă.

Turcul o dădu la o parte şi începu să caute prin odăi. Cercetă în dulapuri, pe supt paturi, până ce ajunse şi'n fundul sălii la uşa cămăruţii. Cercă s'o deschidă şi nu putu.

— Aici-i, zise; şi cel mai voinic lipi umărul de scândura bine îmbinată, îşi ridică trupul încet-încet în sus, apăsând, şi când vinele gâtului i se îngroşeară de parcă să i se rupă, un pocnet ca de puşcă răsună prelung în sala largă a casei, şi uşa se sparse. Turcul dădu scândurile la o parte intră, şi după nişte saci cu făină găsi pe boer mai mult mort de frică, bolborosind:

— Iartă-mă... îţi dau bani... iartă-mă... am greşit... lasă-mi viaţa.

— Scoală, n'ai frică, vino cu mine, îi porunci.

Şi fiindcă mai nu-l ţineau picioarele, cei doi arnăuţi îşi împletiră degetele şi'l ridicară pe dedesupt, de-l aduse pe sus, ca 'ntr'un jilţ, jos în curte.

www.digibuc.ro

— Stați, zise turcul aduceți jilțul boerului din cerdac!

Și iar unul se repezi, aduse jilțul, de așezară într'însul pe boier care privia zăpăcit, galben ca moartea, împrejurul lui.

— Acum, îi zise turcul, să ne judecăm; dar mai întâi cu dînșii, să privești și d-ta.

Apoi se duse și scoase dintre ceilalți pe cei doi pândari cari ciopârțiseră coama și coada surului. Îi duse lângă cal și-i întrebă:

— Îl cunoaște-ți? I-a crescut coama la loc. El ce vă făcuse?

La un semn arnăuții le trecu o frânghie pe după gât și-i legă, unul după altul, de coada surului. Apoi turcul se aruncă în șea, strânse călcâele și surul o luă în trap. Cei doi flăcăi, legați de gât, fugeau după cal, cu gâtul întins, ca 'ntr'un jug, cu ochii eșiți din cap de spaimă și răsuflet. După ce înconjură de două ori curtea, călărețul se opri în fața boerului, descălecă și zise pândarilor:

— Ați văzut? I-a crescut și coada.

Făcu iar semn; arnăuții le desfăcu legăturile, și pândarii, de abea trăgându-și sufletul, se duseră, clătinându-se lângă celelalte slugi.

— Așa, acuma cu d-ta boerule!

www.digibuc.ro

Boerul căzu în genunchi, se târî până la picioarele turcului, să i le sărute:

— Am greșit..., înălțimea ta... iartă-mă!

Turcul îl luă de brațe și-l ridică în picioare:

— Scoală-te, nu-i frumos. Noi avem o socoteală: trebue s'o încheiem. Atâta.

Dar boerul, cu ochii mari deșchiși la brâul în care acuma se încrucișau oddă hangere, tremura din toate încheieturile, parcă l-ar fi bătut vântul.

— Nu te teme, ce mi-ai dat o să-ți dau înapoi, precum și ce ți-am luat. Și chemă cu degetul pe-un arnăut înalt care veni și se înfipse în fața boerului. Altul îl apucă de mâni, pela spate, să-l ție în picioare.

— Dă-i patru palme, dar știi, cu nadejde, îi porunci stăpânul lui.

Ca patru pocnete răsunară în curte cele patru palme ale arnăutului. Și boerul căzu ametit în jilț. Iar turcul, își frecă și el mânile și-i spuse pe limba lui:

— Mașala! Mașala!

Il lăsă o clipă să se desmetecească, apoi îi vorbi:

— Ne-am socotit; acum am eu o datorie.

Și porunci către ai lui:

— Vărsați ici, la picioarele boerului, roada de care l-a păgubit calul meu.

www.digibuc.ro

Arnăuții, unul câte unul, până la cel din urmă, luară sacii dela șea și varsară orzul galben ca aurul, pe care-l aduseseră, la picioarele jilțului până se făcu o grămadă înaltă cât să fi înghestulat șapte cai.

— Așa, acum ne-am socotit. Dar nu vreau să ne despărțim dușmani. Acum suntem prieteni.

Turcul se duse lângă surul lui; desfăcu un cobur și scoase din el un șal scump turcesc:

— Uite, asta e semnul prieteniei mele. Păstrează-l dela mine.

Arnăuții deslegară slugile, pe urmă se aruncară în șea cu toții.

— Și nu uita pe Ibrahim! mai strigă turcul în vreme ce dădea pinteni.

Apoi, ca un vârtej, călăreții se făcură nevăzuți pe poartă.

www.digibuc.ro

SCRISOAREA GĂSITĂ

www.digibuc.ro

SCRISOAREA GĂSITA

Dragă Puiule,

In sfârșit! am isbutit și de astă dată: ești bursier încă pe un an de zile. Ei, dar n'a fost lucru ușor. Altă dată mergea iute-iute, — știi. Acum... Dar să-ți povestesc. Mai întâi cred că ai auzit: ministerul nu mai e acolo. S'a mutat la dracu'n praznic. Pe o vreme rea, cum a fost cea de eri, trebuie să-ți faci testamentul când pornești spre el. Dar mai cu tramvaiul, mai pe jos, — am ajuns. O casă cu două rânduri, cu coridoare, fără ferești, îmbâcsită, mugegăită, dărăpănată,

www.digibuc.ro

—iată ministerul vostru. Să le fie 'n nas! Când se deschide o ușă pe sălile negre ca noaptea, de năvălește câte un sul de lumină, zic bodaproste. Când mi-aduc aminte de palatul care lam avut până acum! Zău, Puiule, ce le-o fi venit să se mute aici! Ori cele ce fac au trebuință... de întuneric! Secretar e tot domnul *Cela,* cum îi zici tu. — Par'că-ți văd nările, cum se resfiră în seamă de dispreț, — poate și de ciudă. Nu mai fi gelos, Puiule. *Tempi passati.* Am așteptat trei ceasuri în cap, ca să ajung în cabinetul dumisale: dela 9 la 12! Trei ceasuri. Picuram de somn, când îmi atinse umărul, ușurel: „Poftim, coniță". Domnul *Cela* mă așteptă îmbracat, în picioare,—semn că n'avea vreme de pierdut. Eu însă, mă cunoști tu, m'am așezat frumușel jos, și lam rugat: „Luați loc". Domnul secretar, a strâmbat din nas, crede-mă, și „a luat" loc în fața mea. Câteva clipe ne-am privit. Vai, Puiule, ce-s schimbările scoartei pământești pe lângă cele depe fața unui om. Să-i vezi obrazul: sucit, mototolit, boțit; și din ochi, din gură par'că i-a țișnit apă fiarta și i-a săpat șănțulețe pe 'ntreg obrazul. Fața, —o smochină, trupul, — o roșcovă. Iată ce a ajuns domnu *Cela* în doi ani de zile! *Cela* care ți-a amărît atâtea clipe! Dar fără drep-

www.digibuc.ro

tate, căci tu știi că ce-i făgăduiam n'am ținut niciodată. M'am cutremurat.

Îi vorbeam și gândul îmi era mereu la mine. Așa oiu fi și eu? După felul cum m'a primit, după chipul cum mi-a vorbit. cum mi-a făgăduit, îmi închipui că tot așa trebuie să-i fi părut și eu. Altădată era de-ajuns un cuvânt, — acuma? A trebuit să-i înșir verzi și uscate, să-i spun de boala care te-a făcut să pierzi un an, de... mai știu eu de ce. Dar în sfârșit, — s'a făcut. Când mi-a dat mâna, în vârful degetelor, — și acele în mănușe, — am înțeles. Puiule, am înțeles că-i cea din urmă îngăduire, pe care o mai pot smulge. Ce vrei, îmbătrânim! Imbătrânesc! Am eșit din hruba ministerului bucuroasă, — pentru tine, tulburată—pentru mine. In drum m'am întâlnit cu *Maiorul*. Știi acela pe care l-am înaintat eu. Vederea lui mi-a făcut mai rău. Da, pe atuncia făceam maiori! Nu mă sfiesc să-ți spun: cum am ajuns acasă, repede la oglindă. La tâmple am câțiva peri albi. Se pot vărpsi, îmi vei zice. Da.— dar fața? dar ochii? dar sânul? Nu, Puiule, știu că la întoarcere n'o să mă mai cunoști! Știu. Vei fi iubit, acolo, în Parisul tău, vei fi sărutat pe-atâtea, în cei patru ani de despărțire, și sunt încredințată că din dragostea noastră nu ți-a mai rămas decât necazul îm-

www.digibuc.ro

potriva domnului *Cela,* Spune că nu-i aşa! Vezi ce rămâne de pe urma unei dragoste? Şi acum, Puiule, haide, pune-te şi învaţă, învaţă, sfârşeşte odată; încă un an de bursă, eu una cel puţin, ştiu că nu-ţi voiu mai putea căpăta. Căci acum, mai întemeiată ca adineaore, îţi spun sincer, cum ţi-am spus toate din viaţa mea: vai! am îmbătrânit!

Nu pe buze, Puiule; pe frunte, — o sărutare isvorâtă din inima mea de iubită... din sufletul meu de mamă.

ELENA.

www.digibuc.ro

RECUNOȘTINȚA

www.digibuc.ro

RECUNOŞTINŢA

POVESTE

Multe mai ştia şi moşul meu, moşul Alecu. Scotea snoavele şi poveştile din buzunare, din tabachere, din mânecă,—întocmai ca Bosco. La fiece împrejurare —povestea era gata! Şi toate aveau un tâlc, că, la urma urmei, poveste fără nici un înţeles, aşa numai de dragul povestei, nici mare lucru nu-i. De multe ori însă îmi amintesc cele auzite dela moşul meu, şi aşa, mai ieri, fapta unui prieten mi-a adus aminte de o poveste pe care o auzisem, în vreo două rânduri, dela

www.digibuc.ro

bătrân. E vorba de „recunoștință". Cum și d-voastră veți fi fost de multe ori adușî în stare să încercați acest simțimânt, dați-mi voie să vă înșir povestea mai la vale. Poate că n'oiu spune-o așa frumos cum am auzit-o, dar fiindcă are în ea un tâlc, tot vă va folosi la ceva. Căci adevărul, oricum l-ai spune, fie și pe bâlbâite, tot adevăr rămâne.

Așa, iată-l pe Turcul nostru, unul numit Ali, dintr'un târg al Anatoliei, luându-și, de dimineață, calea spre dugheană de unde cumpăra zilnic de ale gurei. Cum era cam beteag de un picior, căci Dumnezeu a lăsat nenorocirile, ca și fericirile, tot pentru oameni, — așa dar cum mergea Ali șchiopâlc-șchiopâlc, vroind să treacă ulița, numai ce se împiedică și, căzând, se lungește în colbul drumului cu mâna dreaptă întinsă, ca și cum ar fi vrut să prindă, repede, ceva. Un țipăt de spaimă, ieși atunci din piepturile trecătorilor, căci, tocmai în clipa ceea, o căruță venia în fuga mare spre cel căzut. Nici n'apucase bine să-și dea seama Ali, de ce i se întâmplase, când roata trăsurii și trecu, fulgerătoare, pe lângă dânsul, mai în aceeaș vreme când cineva, apucându-l de picioare, îl trase înapoi. Fără de acest ajutor neașteptat,

www.digibuc.ro

mâna dreaptă a lui Ali ar fi fost strivită de greutatea căruței. S'a sculat bietul Ali de jos, s'a scuturat de colb, apoi uitându-se la binefăcătorul lui, i-a mulțumit îngânând cuvinte de adâncă recunoștință. Pe urmă, ca Turc credincios ce era, a mulțumit Ali și lui Mahomet, că-i trimisese la vreme un suflet de om. Și-a luat în urmă Ali rămas bun dela prietenul lui — căci din clipa aceea erau prieteni, — și s'au pierdut amândoi în mulțime, Ali la dreapta, binefăcătorul la stânga, — fiecare unde-l mânau treburile.

A doua zi, cum obișnuia, silit de nevoie, Ali luă iar drumul spre dugheană. La o răspântie, iată îi iese binefăcătorul din ajun în cale. Mare bucurie simți Ali în suflet când îl văzu, și iarăș, cu umilință, îi spuse cuvinte de recunoștință. „Dreapta ți-am scăpat-o?" întrebă binefăcătorul. „Dreapta, uite asta", răspunse Ali, întinzând mâna. Și se despărțiră. A treia treia zi nu-și întâlni Ali binefăcătorul, dar, a patra zi, dădu piept în piept cu el. Iar bucurie în sufletul lui Ali, iar vorbe și mulțumiri recunoscătoare. „Ia să ți-o văd", spuse binefăcătorul, apucându-i mâna: o atinse, o răsuci, cu un zâmbet de mândrie, ca și cum i-ar fi fost a treia mână a lui. Și se despărțiră. Și a cincea zi dădură ochii din nou. Bine-

www.digibuc.ro

făcătorul era grăbit, îi strigă numai din fugă: —„Dreapta?" — „Dreapta"! răspunse Ali și se depărtară unul de altul. Pe urmă, zilnic, și chiar de câteva ori pe zi se întâlniau: Unde se întorcea Ali, dădea cu ochii de binefăcătorul lui, care venia la el, și, de era cu mai mulți prieteni, îi apuca mâna și o arăta ca pe un lucrul al său: „Uitați-vă; eu i-am scăpat-o!" Azi așa, mâine asa, lumea se deprinsese cu lucrul acesta, încât, în scurt, binefăcătorului îi și ieși porecla: „Omul cu trei mâini". — Bietul Ali, dela o vreme, începu să-și înconjure binefăcătorul, dar acesta cum îl zăria — după dânsul, și iar îi lua mâna, și i-o sucia, și o arăta la trecători. Până când bietul Ali, de teamă să nu-și mai întâlnească binefăcătorul, nu mai ieșea din casă. Mai bine răbda de foame, în zilele când n'avea pe cine să trimită în târg să-i cumpere ceva, decât ar fi dat cu ochii de omul care ajunsese să-i strecoare un fior de spaimă în vine. Dar, într'o dimineață, o ciocănitură în ușă îl făcu să tresară: deschise. Binefăcătorul răsări în prag.

— „Ce-ți mai face mâna?" îl întrebă. „Bine!" bâlbâi Ali.

— Dă-mi-o să ți-o văd!" porunci omul, și Ali întinse mâna. Și de atunci, în fiece di-

www.digibuc.ro

mineață, binefăcătorul călca pragul casei lui bietul Ali. Ajunsese sărmanul Ali să-l viseze pe cel ce-i scăpase mâna, și noaptea.

Își belstema ceasul când plecase, în dimineața ceea, la dughеană, „Mai bine îmi strivia mâna roata căruței", gândia sărmanul Turc. Și binefăcătorul sosia, sosia la vreme, să-și vadă mâna, sosia când singur, când cu un prieten, nu da greș cu nici un chip. Ali începu să slăbească de atâta mâhnire, iar, odată, după ce plecă binefăcătorul simți că, de va merge multă vreme așa, o să i se sue tot sângele dela inimă la cap, o să și înebunească. Într'o dimineață Ali se bucură: trecuse ceasul obișnuit și binefăcătorul nu sosise. „Să știi că m'a lăsat în pace", își zise Ali. Și, bucuros, ieși în ogradă, și se duse la trunchiu să cioplească un țăruș, să-și dreagă gardul. Cioplia și căuta cu ochii la vârful lemnului care se ascuția subt tăișul bardei. Și cum căuta, ridică odată capul. În fața lui stătea, rânjind, binefăcătorul. „Așa-i, că dacă nu-ți scăpam mâna, n'aveai cu ce ciopli azi!" îi zise lui Ali. Dar lui Ali îi năvăli sângele la cap, apucă barda cu mâna stângă, și strigă binefăcătorului: — „Dreapta mi-ai scăpat-o?" — „Dreapta!" răspunse binefăcătorului. — „Na-ți-o, și lasă-mă!" țipă Ali,

www.digibuc.ro

și, punându-și mâna dreaptă pe trunchiu, cu stânga și-o rătează dintr'o lovitură dela cot, apoi, lăsând barda, aruncă mâna tăiată binefăcătorului în față...

A suferit mult bietul Ali, dar a scăpat de binefăcătorul lui.

www.digibuc.ro

LA SF. PARASCHIVA

www.digibuc.ro

LA SFÂNTA PARASCHIVA

Nici într'un oraș zilele de toamnă nu mi s'au părut mai aurii, mai dulci, mai pline de farmecul neînțeles pe care ni-l dă fluturarea ușoară a frunzelor prin aer ca în Iașul copilăriei mele. Și de multe ori în clipele când grijele se aștern parcă la fundul sufletului, ca nisipul într'un pahar cu apă, și lamura lui rămâne curată, atunci mintea capătă aripi, și-mi zboară în țara copilăriei, ca într'o primăvară. Și tot trecutul, cu desfătările lui, cu credința adâncă în Dum-

www.digibuc.ro

:nezeu, cu dragostea pentru părinți, pentru că-suța mea, pentru buruenile și câinele ce lătra răgușit la poartă; toată această viață care a fost a mea, pe care am trăit-o cu inima, cu sângele și simțirile mele, tot acest trecut se împlinește din nou, ticnit, ca un sfătuitor bătrân, ce-mi place să-mi șoptească la u-reche.

— Haide, moșule povestește-mi.

...„Cât de mic erai în furnicarul de oameni! Te ținea bunica de mână și cu încetul, cu greu, ajungeai și tu printre rândurile cele dintâi ale credincioșilor.

„Afară, în ograda bisericuței, racla de ar-gint sticlea în razele soarelui de toamnă, și din cer parcă, din pământ, din toate părțile ți se părea că răsună corul heruvimilor pentru prea mărirea sfintei Paraschiva.

„Fumul ușor în unde alburii, se înălța îm-prăștiind mirosul de tămâie, și, când cădeau cu toții în genunchi, tu trăgeai încet fusta bunicăi, să te așezi pe ea. Și ea-ți spunea numai atâta: „Ascultă!" Și iarăși ascultai gla-surile duioase, de argint. Apoi se ridicau cu toții, și fiecare pășia să eie vata sfințită. Și cu ea te miruia bunica pe ochi, pe frunte, pe gură. Iar clopotele din tot târgul se în-gânau.

www.digibuc.ro

„Şi erai atât de mic, aşa de minunat la ţi se părea lumea din care se revărsau glasurile de aramă, că te hotărai să fii cuminte întotdeauna. Eşiai smerit, împleticindu-te, din ograda bisericei Trei-Erarhi.

„Seara mătuşa Smaranda îţi povestea cum au adus-o pe sfânta din Ţarigrad: „Cu doisprezece cai au purtat-o, şi la toate bisericile au dus-o şi la poarta fiecăreia se lăsa grea ca pământul, de n'o mai puteau urni din loc. Numai la Treisfetitele s'a lăsat dusă şi acolo a rămas".

„Iar noaptea auzeai cântările îngereşti, şi Sfânta, tânără, cu obrazul alb, venea şi te mîruia pe faţă cu vată sfinţită; şi-ţi zicea şi ţie: „Cântă îngeraşule", şi îndată îţi creşteau aripi poleite, cum văzuşi tu în poze, şi cântai, şi nu-ţi cunoşteai glasul, atât era de dulce.

Dar odată bunica te-a îmbrăcat repede, te-a dus la biserică; arsese sicriul Sfintei, se aprinsese învelitoarea de catifea dela o lumânare, se topise argintul, ca ceara, numai moaştele rămăseseră deasupra jărateculuí.

„Minune! Mitropolitul cu preoţii îngenunchiaţi cântau spre prea mărirea Sfintei Paraschive, şi clopotele sunau: întâiaşi dată ai auzit glasul de mucenic al Mitropolitului Iosif citind sfânta Evanghelie.

www.digibuc.ro

Au îngenunchiat cu toții, și când pe mâna ta ai simțit lacrima fierbinte a bunicăi, și când ai văzut pe toți plângând, sufletul tău s'a deschis ca potirul unei flori, și ai plâns lacrimi cari ți-au lunecat pe buze, lacrimi cari în clipa aceia, erau o împărtășanie. Intâiași dată ai încercat, nu cu frică, ci cu iubire, puterea Dumnezeirei!...''

Mai spune-mi, mai spune-mi moșule... Nu te mai aud. Te-ai dus, bătrâne?...

Așa ne zboară gândurile, așa se duce amintirea!... Și cum aș vrea, Doamne, să încalț ciubotele cu tălpile de fier, să iau toiagul fermecat, pe care mătușa Smaranda trebuie să mi le fi păstrat undeva, — să pornesc înapoi, pe drumul vieței și spre țara veșnic înflorită a copilariei!...

Tresar. De unde vine glasul răutăcios care-mi șoptește: „Haide, călătorule pribeag, nu mai rătăci pe drumuri, mergi înainte''.

Inainte!...

www.digibuc.ro

OBICEIURILE DE SARBATORI

www.digibuc.ro

OBICEIURILE DE SĂRBĂTORI

Doar nu e un veac de atunci și totuși par'că am copilărit acum o sută de ani! Să fiu atât de bătrân încât vremile acele să mi-se pară atât de în urmă? Sau să se fi schimbat rostul lumii într'atâta încât să nu o mai cunosc eu? In închipuirea mea nu pot trăi lucruri pe cari nu le-am văzut, obiceiuri pe care să nu le fi trăit și eu cândva. Și totuși nu mai cunosc par'că nici oamenii, nici apucăturile lor.

Mă văd copil, în ulița Iașului, de lângă

www.digibuc.ro

bariera Copoului. Acolo, de Sfintele Sărbători, se trăia altfel de cum se trăieşte astăzi, se aşteptau altfel zilele frumoase ale Crăciunului şi ale sfântului Vasile. Vor mai fi poate şi astăzi, în vre-un colţ pierdut de ţară, târgusoare, sate în care obiceiurile să se mai păstreze, în care *Capra* să vie să-ţi clămpănească, în ajun, la fereastră, în care *Irozii* să-şi mai avânte săbiile din teacă, deasupra chivărilor de carton. Vor mai fi luminând pe acolo, serile, *steaua* copilaşilor cu glasuri de argint; *buhaiul* va mai fi buhăind în noapte; harapnicile vor mai fi pocnind din sfichiurile lor de mătase. In casă, pe masă, încărcat de cofeturi şi roade, bradul îşi va mai fi aprinzând lumânările de ceară, şi împrejurul lor copiii vor mai fi cântând cântecele magilor.

Obiceiuri dragi şi frumoase! Aţi fost prea nevinovate, prea netrebuitoare pentru vremurile aceste maştere, de interese şi de bani. Oamenii au fost prea slabi să vă păstreze, prea necăjiţi sărmanii, să poată lupta şi pentru voi, când au luptat atâta pentru dânşii şi ai lor! Aţi apus! Unde şi unde, glasul colindătorilor mai răsună; poliţia opreşte jocul *Irozilor* şi al *Păpuşilor;* în locul vostru au venit alte petreceri, cari n'au nici un legământ

www.digibuc.ro

cu sufletul nostru, e adevărat, dar care sunt legate cu *moda*.

Dacă acolo, în Ardealul vostru scump, obiceiurile aceste mai dăinuiesc încă, dacă la voi mai sunt ochi cari să mai privească, înlăcrămați, spre *Steaua*, dela răsărit a magilor, — oameni buni să le păstrați! Învățați copiii să le poarte mai departe, în adâncul vremurilor, ca o amintire care le va vorbi despre voi, cum nouă ne vorbesc colindele, în glasul lor cel dulce, despre părinții noștri!

www.digibuc.ro

ODINIOARĂ, LA DENII...

www.digibuc.ro

ODINIOARĂ, LA DENII...

Doar nu e cine știe cât de atuncea! Cine va ceti rândurile acestea, ar putea să creadă că ele înfățișează o stare de lucruri de acum 50—60 de ani. Nu vreau dar să pierd prilejul, să adaog, că vorbesc de acum 25 de ani, un sfert de veac în urmă.

Erau pe atunci tradiții încă în familii, obiceiuri cari se țineau cu sfințenie, peste care nu se trecea, Doamne ferește, obiceiuri cari dădeau un mai lămurit rost vieței, împărțind-o, mai înțelepțește de azi până mâine.

www.digibuc.ro

Pe atunci, Doamne ce bătrân mi se pare cu adevărat că sunt, pe atunci aveai totdeauna *ce aştepta*, era cutare zi ce trebuia să vie, cutare săptămână pe care trebuia s'o trăeşti altfel, cutare prilej în care să-ţi arăţi simţirea inimii şi a sufletului.

Uite, îmi aduc aminte de *denii*. De abea ştiam ceti şi scrie, eram un copil de şase-şapte ani poate, când am început să merg regulat la biserică. Aşteptam Duminicile ca pe nişte zile mari, iar serile de denii ca pe nişte clipe în care avea să se petreacă ceva deosebit şi tainic, ceva nedesluşit încă îndeajuns pentru mine, dar în faţa cărui *neînţeles* sufletul meu îngenunchea smerit.

Din dealul Copoului, din Iaşi, erau doar câţiva paşi până la biserica Patruzeci-de-Sfinţi. O biserică mică, înconjurată de câţiva copaci, oţetari, printre trunchiurile cărora crucile de piatră se înegreau de vreme. Erau cruci rămase de pe vremea când morţii se îngropau împrejurul bisericilor. De jur-împrejur căsuţe mărunte, mai răsărite decât chiliile călugăreşti, adăposteau pe preoţi. La biserica aceasta, slujise şi diaconul *Ion Creangă*, cândva, iar pe vremea copilăriei mele şi astăzi încă, slujea părintele Agapie, pe atunci un preot bălan şi tânăr, cu un păr minunat

www.digibuc.ro

de frumos, ca aurul, păr pe care, la zile mari, îl resfira, pe spate ca o femee.

In stranele bisericei aceleia, ani de-a rândul, am ascultat slujba deniilor. Citea frumos, foarte frumos, părintele Agapie, cu glasul cald și deslușit, c-un glas care mi-a strecurat în minte atâtea parabole și evanghelii, de le știam pe de rost. Pe iespezile bisericei lângă mătușa mea, *tanti Zoea,* cum îi ziceam, am stat de atâtea ori înghenuchiat, ascultând viața și patima Mântuitorului, faptele Apostolilor și ale drept credincioșilor Mucenici. Imi plăcea să dau ascultare acestor citiri tainice, și, de multe ori, ochii mei de copil s'au înrourat de auzirea duioaselor pagini în care se arăta *răstignirea.* A! nu eram singur în Biserică. Atâția și atâția copii ascultau ca și mine! Unde vor fi ființele acele, ce se vor fi făcut oare, ce le va fi ramas în suflet din petrecerea acelor clipe de demult! Oricât de puțin, dar o amintire caidă și duioasă trebue să trăiască în sufletul lor și acum.

Imi amintesc apoi de întreg norodul dela ușă al bisericei, chipuri de bătrâni și bătrâne pe care n'am decât să închid ochii ca să le văd, obrazuri de schivnici cari de mult se vor fi topit în țărâna cimitirilor. Eram

www.digibuc.ro

un cunoscut al lor, un prieten; la fiecare Paște mă întâmpinau zâmbind: și, nu odată, la Paștele viitor, căutam zadarnic privirea unuia sau uneia care nu mai era...

La aceiași biserică am fost acum câțiva ani, în Joia Paștelor. Puțină lume; cât de puțini oameni care să nu poată umplea un locaș atât de mic! Am privit strana în care stam la picioarele mătușii, am văzut pe părintele Agapie, citind, cu glasul mai stâns, am căutat cu ochii ființi cari poate, în clipa aceia, mă priveau din altă lume. Am ieșit din biserică adânc înduioșat, cu sufletul în lacrimi, întrebându-mă: „de ce sunt atât de bătrân?"

www.digibuc.ro

IN CLOPOTNIȚA BISERICII PUSTII

www.digibuc.ro

ÎN CLOPOTNIȚA BISERICII PUSTII

De sărbători mă luau mătușile la țară la moșia conului Iorgu Sarandi, pe malul Prutului. Dacă așteptam să vie Paștile, cum aștepți mâncarea când ți-e foame, așa mă cutremuram la gândul că iar o să mă sui în sanie, să fac Crăciunul la conul Iorgu. Mă puneau bietele mătuși între ele, mă cufundau în blănuri, până pe deasupra capului, și tot tremuram de frig. Numai uneori scoteam vârful nasului afară, și de teamă să nu-mi înghețe genele de abea aruncam o privire

www.digibuc.ro

peste pustiul albit de troiene. Când ajungeam, trei zile nu mă scoteau dintre cotloanele sobei. Conul Iorgu mă necăjea: „Tot nu te-ai desgheţat, măi Tremurici?"

Dar de Paşti se schimba vorba. De abea aşteptam să sosească trăsura, să ne ducă la ţară. Nici vorbă nu era să stau cu mătuşile! Aşi; mă suiam pe capră lângă moş Ghiţă. Şi când ieşiam afară la câmp, nu-mi mai încăpeau în ochi zările, nu mai pridideam să sorb aerul curat, îmbălsămat al păjiştelor verzi ca buratecul. De pe capră vedeam departe-departe până ce cerul învălea acolo, la capăt, pământul. „Ce-i colo?" „Ce-i dincolo?" tot întrebam pe moş Ghiţă. Şi când intram pe poarta curţii, printre aleea de zarzări înfloriţi, săream jos, o luam înaintea cailor, şi eu dădeam cel dintâi ochii cu Smeu, dulăul ogrăzii şi cu conul Iorgu, stăpânul ei. Ce-i drept iubeam mai mult câinele de cât stăpânul. Conul Iorgu, un fel de văr de-al doilea cu mătuşile mele—Dumnezeu să-i erte c'au murit câteşi trei—era un om hursuz, scurt la stat, îndesat de parcă l-ar fi apăsat cineva de umeri, cu nişte ochi iscoditori şi şireţi. Şi sgârcit! La anul nou îmi da 50 de bani, în bani de câte cinci, să pară mai mulţi. De Paşti făcea cozonaci mai mult de ochii mătuşilor, iar de când îl ţineam eu minte tot cu

www.digibuc.ro

hainele verzui, c'o pălărie ca o plăcintă l-am văzut umblând. Casa era curată; ca toate locuințele de pe acea vremé, c'o sală la mijloc, cu odăi pe margini, cu gherghire, bucătării și cămări pe dedesupt, în dosul casei se întindea până departe livada, iar în față, pe cele două laturi ale ogrăzii, rânduri de odăi, pentru slugi, grajduri, hambare,—tot ce trebue la o gospodărie. Unele din ele rămăseseră zăvorite de ani de zile, căci conul Iorgu mai tăiase din numărul slugilor căci prea i se părea mare tainul. Numai ce-l auzeai: „Destul a risipit tata, las' să mai strâng eu!" „Strânge Iorgule, strânge;;! îi răspundeau mătușile zâmbind și făcându-și cu ochiul.

E vorba că mie puțin îmi păsa de sgârcenia conului Iorgu, căci descoperisem un locușor pe care îl îndrăgii numai decât, făcându-mi din el un fel de cuib, unde mai singur, mai cu băiatul lui Gheorghe văcarul, petreceam de minune. La marginea de sus a livezii rămăsese o bisericuță făcută de tatăl conului Iorgu, un fel de paraclis al familiei. După moartea celui care o ridicase rudele o închisese, n-o mai meremetisise, iar conul Iorgu, tot din sgârcenie, o lăsase să se macine de vremuri rele, căci iernele pe malul Prutului sunt mai aprige ca'n sus, spre Siret. vânturile-o desvelină, sburătăcindu-i șindrila,

www.digibuc.ro

ploile îi bătură în pereți până-i goliră de tencuială, grindina îi sparseră ferestrile, și oamenii puțin credincioși îi furară ce bruma de odloare bisericești mai rămăseseră din trecut înăuntru. De mult o priveam și-o cercetam până într'o vară,—venisem la țară că'n Iași se înțețise o molimă printre copii,—adusei o scară cu Ion băetul lui Gheorghe, și pe fereastra stricată sărirăm împreună. Și-acum parcă simt fiorul care-mi furnica trupul, la vuetul prelung care se împrăștie în biserică, până'n altar, când sării pe lespedele de piatră. Am stat o clipă locului, apoi am început o cotrobăi prin toate părțile. Rămăseseră stranele, două și două, catapiteasma frumos zugrăvită, o candelă atârnată sus de tot că nu o putuseră ajunge nimeni, și'n altar sfânta masă, descoperită, o cățue cu tămâe arsă 'n 'ea și altceva nimic. Ce avem să facem acolo? o luarăm binișor pe scara întortochiată și îngustă a clopotniței, și după ce umblarăm o clipă printr'un întuneric de să-ți bagi degetele în ochi, se făcu deodată lumină aurie parcă, o răcoare binefăcătoare, ne învălui și ne trezirăm în clopotniță.

Doamne ce priveliște! Trei sate, de-arândul își desveleau casele cu grădini în soare. Câmpia se întindea până ce din verde părea fumurie apoi se topea parcă se făcea una

www.digibuc.ro

cu aerul. Iar dincoace, spre Basarabia, tufișurile de pe marginea Prutului ascundea albia râului, și câmpul se întindea una, fără nici o despărțitură, până 'n zare, unde străluceau turnuri de biserică.—Din livadă se înălța mirosul rozetelor și zarnacadelor de prin straturi, și'n albastru cerului ciripitul ascuțit al prigorilor ne făcea să ne înlăcrămeze ochii, uitându-ne spre soare, doar le-om putea zări. Deasupra capetelor noastre clopotul bisericei, cu frânghia spânzurată de el, sta nemișcat, neatins de nimeni, **cu sunetul închis** în sânul lui de aramă și argint,—căci auzisem dela mătușile mele, că la topirea lui, mama conului Iorgu dăduse meșterului să amestice argintul a patruzeci și opt de linguriți, să-i facă sunetul mai frumos. Băiatul lui Gheorghe vru să atingă frânghia, dar eu repede îl apucai de mână să nu ne dea ascunzătoarea de gol celor din casă.

Multe ceasuri frumoase le-am petrecut acolo, în clopotnița bisericuței pustii. Și multe năsbâtii am mai făcut de-acolo. „Du-te, măi Niță, și-mi adu niște castane!" Băiatul repede o tulea spre aleia de castani sălbatici și venea cu pălăria plină de castane, desghiocate, altele rămase încă în coaja lor ghimpoasă. Și de acolo, de sus, poocneam trecătorii de le lua durerea văzul. Când loveam în cai, o luau

www.digibuc.ro

la goană, şi cum drumul era povârnit vai de cei, care mânau. De văzut nu ne putea vedea însă nimeni căci aleea de castani acoperea ca o perdea livada, şi nimeni nu ar fi crezut că'n biserica părăsită s'ar fi încumetat cineva să intre. Totuşi unii dintre cei loviţi se plângeau conului Iorgu, care nu ne bănuia, şi-i trimetea să se plimbe.

Dumnezeu îmi va erta aceste isprăvi copilăreşti, căci cea din urmă pe care am făcut-o, eram acum băiat de 13—14 ani, a adus şi meremetisirea, sfinţirea din nou a bisericei, şi deschiderea ei credincioşilor.

Venisem la un Paşti, la cel din urmă pe care l-am făcut cu bietul conu Iorgu. La vrâsta pe care o aveam vedeam mai altfel lumea; sgârcenia conului Iorgu mi se părea mai neagră; ironia mătuşilor mele mai dreaptă; lăsarea în părăsire a bisericuţii, în clopotniţa căreia găseam acuma, singur, clipe de adevărată mulţumire,—nu mai aruncam nici cu castane,—mai vinovată. Aşa, în seara de înviere se hotărîră cu toţii să meargă la biserica din sat. Conul Iorgu, tot cu haina cea verzue şi cu pălăria ca o plăcintă, cu capătul de lumânare rămas de anul trecut, mătuşile mele în rochii noi, cu bonetele cu panglici liliachii pe supt bărbie, cu panerase de ceară în mâni, cum obişnuiau totdeauna.

www.digibuc.ro

Mi-era rău de cu ziuă și rămăsei acasă. După plecarea lor eșii în cerdac. Era o noapte frumoasă, un cer senin și înalt, presărat cu stele. Florile copacilor albeau supt lumina aceasta tainică, parcă așteptai ca'n fiecare floare să răsară la miezul nopții un sâmbure de lumină proslăvind Invierea Mântuitorului. Bonadrii se loveau prin aer, apoi căzdeau în pajiști; privighetorile se îngânau în desișuri. Și, deodată, în mintea mea răsări un gând, un gând ciudat și poruncitor, care nu-mi dete răgazul să-l răstălmăcesc.

Mă ridicai depe scaun și pornii spre biserică. Luăi scara, o răzimăi de fereastră și sării înăuntru. Nu încercăi nici o frică. Pe spărturile geamului se revărsa lumina dinafară. Urcăi repede și ajunsei în clopotniță. Toate împrejurimile se vedeau ca ziua. Părea ca în zori. Și chiar lângă mine, în ramurile unui fag bătrân suspina o privighetoare. Am așteptat așa poate o jumătate de ceas, până ce, în vale, văzui răsărind lumina celei dintâi lumânări. Se slujea învierea. Și 'ndată, clopotul bisericii începu să sune. Atunci cu o putere pe care n-o bănuiam în mine, cu sufletul plin de o simțire pe care n'am mai încercat-o, apucai frânghia și smuncind mișcăi clopotul. Cel dintâi sunet se pierdu tremurat, apoi celelalte răsunară prelung, line, armo-

www.digibuc.ro

nioase, împrăștiindu-se ca o muzică cerească peste livadă, dincolo, peste case, răspunzând celorlalte, acoperindu-le cu glasul lor argintat. Biserica vuia ca o scoică, privighetoarea tăcuse, supt cerul senin cântul clopotului părea că povestește biruința Mântuitorului cu'n glas din alte vremi. Și 'ncetul cu 'ncetul îi potoli chemarea.

Pe drum se vedeau oamenii venind. M'am scoborît repede, am sărit afară am ascuns scara, m'am desbrăcat și m'am pus în pat. Când au intrat conul Iorgu și mătușile în casă, m'am prefăcut că dorm.

Au cercetat cu toții,—n'au aflat nimic. Vorbeau mătușile între ele că îndată ce au auzit clopotul bisericuții sunând, conului Iorgu a început să-i fremure lumânarea, în mâini; și glasul preoților tremură și lumea rămăsese uimită, cu privirile întoarse spre bisericuța pustie. Conului Iorgu i s'a părut întâmplarea aceasta o minune. A treia zi de Paști a adus meșteri dela Iași, să-i zugrăvească, să-i înoiască biserica, și a cerut dela Mitropolie să slujească preotul satului și acolo.

N'am spus nimănui lucrul acesta, și-mi pare rău că l-am spus și astăzi, căci parcă știrbesc ceva din taina unei minuni.

www.digibuc.ro

VISUL LUI PILAT

www.digibuc.ro

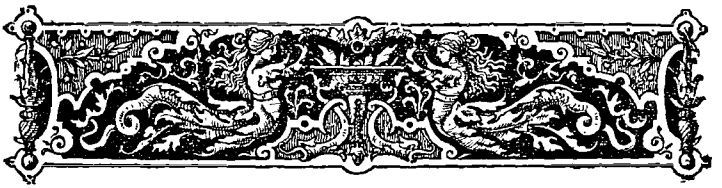

VISUL LUI PILAT

După furtuna groaznică ce clătinase lumea din temeliile ei, ciurul cerului se umplu cu grăunțe de aur, — în răstimpuri câte una scăpătă de tăria văzduhul albastru într'o dâră luminoasă. Firea încremeni, — pământul parcă își ațintise urechea să asculte ceva. Dar Pilat nu îndrăsnise să iasă din cămara lui și înăduşit încă de sudorile spaimei, căuta să prinză cu auzul dacă smochinul de lângă casă își mai lovea încă crengile de zid.

www.digibuc.ro

și în odăile largi al locuinței, care cu câteva casuri mai înainte, răsunase de blestemele și țipetele mulțimei înfuriate de afară, cel din urmă răsunt îl furase zidurile de piatră, glasul sutașului care-i strigase de după ușa zăvorită că *Omul* fusese răstignit.

Și când, din dosul ferestrei lumina lunei năvăli înăuntru, Pilat trase de pe pat cerga, apoi cu vesmintle pe el se afundă în așternutul larg și moale, să adoarmă.

Se silea să nu gândească la nimic; își alunga amintirile; nu izbutea. Crâmpee de vedenii i se înfățișau ochilor: fețe curate, priviri sticloase, brațe zvârcolite. Une ori sutele de obrazuri se apropiau, se amestecau, se vârau unul în altul și deodată, un chip blând, cu ochii umezi și calzi, se întrupa aevea: chipul lui Isus părea că privea la el. Atunci Pilat strângea genele și alunga vedeniile; atunci capetele răsăreau din nou, sute, mii la un loc; începeau iarăși să-i moaie tâmplele lui Pilat... Intr'un târziu, când zorii sting luminile cerului să-l rumenească numai ei, Pilat adormi. Și îndată un vis ciudat îi robi somnul... Se vedeà Pilat negustor de mărfuri călătorind cum mai călătorise odată, în tinerețe, pe clătinatele ape ale Tiberiadei. Și cum se deslipise de țărmuri nava pe care purcese, vântul se în-

www.digibuc.ro

curbă de umflă vintrele largi, și lunecă pe-fața închisă a mării cum păsările lunecă în aer.

Și țărmurile, când se apropiau de mai să prindă pântecele navei între ele, când se depărtau, de ochiul nu le mai putea zări. Și se făcea că pe navă numai el și nici un alt corăbier nu mai era. Se mustra Pilat în cugetul lui că pe nimeni nu luase, dar cetatea, rămăsese mult în urmă și la alta târziu ajungea. Așa se chinuia să întoarcă singur pânza să o țină în vânt căci marea deodată prinse a se frământa. Când nici nu gândea, nava trecu prin fața unei cetăți. „De aci să-mi iau corăbieri", gândi Pilat, dar nici n'apucă bine să-și sfârșească gândul și de pe țărm strigăte asurzitoare se amestecară în văzduh și o ploaie de pietre căzu asupra navei. Iar pietrele lovină catargul, și catargul se făcea de sticlă și căzu în țăndări pe podeala navei, iar pânza lui zbură în vânt ca o pasăre speriată. In clipa aceia se înoptă. Strigătele amuțiră, țărmurile se șterse iar cerul se năclăi de nouri negri cari își atârnau sdrențele până deasupra mării înfuriate. Luna se rostogolea, speriată parcă și ea, pe cer, iar valurile se înălțară și se deschideau ca niște buze grozave; și 'ntre cer și pământ numai urletul

www.digibuc.ro

apei se auzea. Inspăimântat, tremurând de frigurile morții, Pilat se strânse în fundul navei, cu genunchii la gură, clănțănindu-și dinții. Un tunet, apoi un trăsnet asurzitor lumină o clipă priveliștea groaznică, un val se ridică până la cer parcă, lovi nava, o sfărâmă în bucăți, și Pilat căzu prada apei spumegânde. Cu încordări supraomenești dădu din brațe, să se agațe de ceva, și mâna îi întâlni un lemn, se apucă cu brațele, apa-l răsturnă pe spate, și simți cum plutește cu mâinile răschirate, cu trupul țapăn... deodată, își dete seama că lemnul pe care plutea era o cruce, o cruce care-l ducea deasupra crestelor albe de spumă, o cruce pe care stătea ca răstignit, de pe care nu se putea mișca fără primejdia vieței; atunci, din negurile întunericului un chip se lumină, un chip cunoscut, însângerat de spinii ce-i încununau fruntea, se plecă peste el de-i privi în ochi. Pilat scoase un țipăt, și, trezindu-se, sări din așternut. In lumina dimineței rămase buimac de visul groaznic care-l avusese; se șterse la ochi apoi privi patul pe care se chinuise, în așternutul moale rămăsese ca o cruce urma trupului și-a brațelor răschirate cum dormea. Nebun de spaimă în fața semnului acestuia, strigă și alergă afară în cerdacul de lemn.

www.digibuc.ro

Ochii i se opriră pe vârful Golgotei, care înălță neagră, pe zarea curată, crucea mântuitorului.

Și Pilat căzu fără de simțire, în brațele slujitorilor, care alergaseră la strigătul lui.

www.digibuc.ro

DE PE CRUCE

www.digibuc.ro

DE PE CRUCE

Poporul se dusese; pe vârful Golgotei ramăsesera numai cei trei răstigniți și sutașii cari, văzându-se singuri, priveau îngrijați spre Isus.

Soarele arunca umbra crucii din mijloc, pe care dânsul suferea, până departe, peste pietrișul alb presurător cu rămășițile muncii celor cari savârșiseră răstignirea: piroane, cioplituri de lemn, curmee cu care legaseră mânile și picioarele osândiților.

In vale, sclipind, aburind în aer, Ierusalimul

www.digibuc.ro

se odihnea parcă de încordarea zilei. Deasupra, cerul se rotunjea coprinzând, ca sub un uriaș clopot de sticlă, întreaga priveliște.

Isus murea cu încetul. In ochii lui când stinși de durere, când aprinși de amintire, lumea se ștergea și se înfăptuia pe loc, ca pâlpâirea unei stele. De undeva boarea aducea mireasma unei isomii. Isus o sorbi cum sorbi o picătură de apă când ți-e sete, și se învioră. Din când în când, gemetele tâlharului răstignit din stânga îl ajutau să-și înfrâneze chinul și mai tare, să-și aducă aminte de tot ce i se întâmplase. I se înfățișau vedenii: în preajma lui se făcea că urlă din nou mulțimea, așa ca în clipa în care-l întindeau pe cruce; Isus voia să facă semnul binecuvântării dar simțea o durere cumplită când voia să miște brațul, — iar vedenia se ștergea.

De odată, cum căutau în neștire, ochii lui Isus prinseră o mișcare, jos, pe pământ. Incordându-și voința, dânsul văzu că, dintre pietre, ieșise o broască și vroia să treacă poteca zgrunțuroasă, dincolo, spre cele câteva bureni cari îi puteau da un adăpost. Oprindu-se o clipă, cu ochii mari deschiși, broasca privi parcă mirată la cele trei cruci; apoi se grăbi să-și vază de drum. Atunci, fără de veste, ca o săgeată tăie din adânc aerul, un

www.digibuc.ro

vultur, și, prăbușindu-se pe pământ, lovi cu ciocul în spatele viețuitoarei.

Ochii lui Isus se aprinseră, și fiindcă broasca ametită de durere, se trase cu greutate, spre umbra crucii, ca spre un liman de scăpare, lui Isus i se păru că pe el însuși îl ciocănește a doua oară pasărea de pradă care se repezise din nou asupra nevinovatei viețăți.

Numai acum simți Isus că pe cruce era numai omul, căci dorința lui nu putuse opri pasărea din avântul ei sălbatec. Și, îndurerat, întâiași dată încolți în sufletul lui simțul de răzbunare împotriva cuiva. Ridicând ochii, cu glasul înecat, Isus se rugă: „Doamne, pedepsește pasărea vinovată!" Și în clipa ceea chiar, din dosul pâlcului de buruieni, se repezi, lătrând furios, un câine, iar vulturul, speriat, își luă nepregătit sborul, de-și atinse aripa de colțul unei stânci; și câteva pene fluturară prin aer. Mulțumit, Isus urmări cu ochii broasca; desmeticită puțin, ea caută pe cât o lăsau puterile; să ajungă mai repede în locul unde s'ar fi putut ascunde.

Dar câinele dădu pe neașteptate peste ea, se opri puțin cu ochii lacomi, apoi se năpusti cu turbare și înșfăcând în gură trupul moale, cu o singură crânțănitură de dinți îl

www.digibuc.ro

sfâșie. Și geamătul de durere al broaștei se uni cu cel ce pornea de pe cruce. Cu glasul tremurat, Isus se rugă, din nou: „Pedepsește, Doamne gura însetată de sânge". In clipa aceea, sutașii văzând câinele, aruncară spre el o ploaie de pietre; una îi rupse coapsa, alta-i sparse capul de lăsă o dâră de sânge pe pământ; celelalte îl doborâră în marginea potecii. Sfâșiat de milă, din ochii lui Isus se scoborâră două lacrimi. Și cu glasul smerit, Mântuitorul se rugă:

„Iartă-mă, Doamne, și iartă-le lor!"

www.digibuc.ro

CIOPLITORUL

www.digibuc.ro

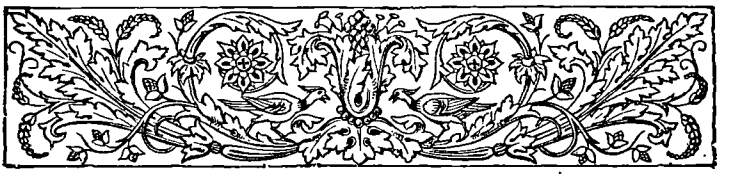

CIOPLITORUL

Când zorii zilei își deslipină genele, iar din ochiul somnoros al zării lumina se întinse slabă, deștrămată, ca un păinjeniș deasupra pământului, Simion, cu cei doi fii ai lui, Ruf și Alexandru, ieșiră pe poarta de din dos a curții lor și o luară, de-adreptul, printre casele mărunțele ce se înșirau, proptite una'ntr'alta, în cea mai săracă mahala a Ierusalimului, spre pădurea din coasta muntelui Golgota. In faptul dimineții pădurea se deslușia neagră, ca o gură de

www.digibuc.ro

prăpastie, și numai din vârful muntelui ziua părea că se prelinge ca o șuviță alba de isvor.

Cei trei oameni mergeau tăcuți; bătrânul înainte cu barda în mână, tinerii după el. Cel mai mare dintre fii, era buimac de somn, nu se gândia la nimica. Ruf socotea că pe banii care i-ar veni ca parte de pe munca ce avea să facă, trebuia să-și cumpere un rând de haine. Bătrânul cugeta adânc... De cu seară, de când i se dase însărcinarea să cioplească crucile celor trei osândiți cari aveau să fie răstigniți în namiaza ceea, în sufletul lui par'că încolțise o simțire nouă. Era bătrân, trăise și văzuse multe, multe fapte, mulți oameni. Mai toate faptele i se păruse la fel, mai toți oamenii croiți după unul. Cărturarii nu se deosibeau de ceilalți decât prin cele ce știau, și cele ce știau din cărți nu se potriveau cu cele ce făceau din îndemnul sufletului lor. Și iată, aseară, văzuse întâiași dată pe omul acela, slab, înbrâncit de sutele de ființi înfuriate, smuls din mână în mână, lovit fără de milă. Și el privind toate cu răbdare, binecuvântând pe cei ce-l loviau, împărtind sfaturi atunci când altul ar fi împrăștiat numai blesteme. Sufletul omului aceluia era altul decât al tuturora, decât

www.digibuc.ro

al lui, decât al fiilor lui. Şi iată, pentru învăţăturile lor îl crucificau. Iar el trebuia să-i cioplească crucea pentru un argint care-i aducea, câteva zile, pânea pe masa lui atâta vreme goală...

Bătrânul par'că vru să gonească gândurile acestea, să le dreie la o parte, ca pe un lucru care te necăjeşte.

In clipa ceea un om, un necunoscut, le răsări în cale, călare pe un asin. Bătrânul privi, şi rămase locului o clipă. Apoi, repede, se întoarse către fiul său, către Alexandru:

— Priveşte, fiule, cum seamănă omul acesta cu Nazariteanul.

Băiatul privi şi răspunse:

— Nu mi se pare tată.

— Nici mie, adăogă Ruf.

— Ba, da; seamănă bine, încheiă bătrânul şi porniră mai departe.

Şi iar gândi:.. Poate că omul care trecuse călare nu aducea cu Nazariteanul dacă cei doi fii nu văzuseră şi dânşii asemănarea; dar atunci de ce lui i se păruse atât de isbitoare apropierea dintre chipurile lor? Chipul lui? Ochii blânzi şi adânci, adânci ca o fântână când o pătrunzi cu privirea, ziua, de par'că vezi, de partea cealaltă a pământului sfredelit, cerul. Şi gura, cu zâmbetul cela de

www.digibuc.ro

bunătate peste buze, ca dunga de lumină pe care soarele o așterne peste floarea unui mac. ce nu văzuse dânsul încă la nici un alt om, asta era: sufletul așternut peste față. Tot așa trebuie să-i fi fost și învățătura. Care carte poate fi mai adâncă decât sufletul, mai priincioasă decât răbdarea și umilința? Căci la urma urmei asta învățase și el din viață, el, săracul, nevoiașul. Dar atunci de ce nu se gândise până acum la toate acestea: cine-i împrumutase judecata aceasta...

— Ce e, ce spui, tu, Ruf? întrebă deodată bătrânul tresărind.

— Intrebam pe frate-meu, tată, din ce lemn tăiem crucile.

Bătrânul ridică în sus capul, și se opri. Ajunseseră! Pădurea venise la ei?

— Par'că mi se părea ma lung drumul, spuse dânsul.

— Am fost mai odihniți, răspunse Alexandru, și-am mers mai vârtos ca altadată.

Și câteși trei intrară sub bolțile luminate acum ale pădurii. Loviturile de bardă începură să se întreacă, ca și când sunetul uneia dintre ele smulgea câte două răsunete din adâncurile vâlcelelor.

Barda bătrânului luase fruntea muncii, lovitura ei cădea mai întâi, celelalte două picau

www.digibuc.ro

repede una după alta după a ei. Și brațele moșneagului mergeau odată cu gândul. Și feciorii de abia se țineau.

— Ruf, ce o fi având tata, întrebă Alexandru?

N'ai spus-o tu singur? E odihnit.

După câtăva vreme de muncă cele trei cruci erau aproape înjghebate, căci li se spusese să le îmbine numai, așa, cum avea să doboare lemnul din pădure. Câtă vreme tăiase, bătrânul Simon, luptase cu sufletul lui. Îl muncea gândul că trebuie să facă el crucea aceasta... Mai cu seamă își amintia bine de clipa când unul din mulțime ridicase toiagul să lovească pe Nazaritean, și dânsul nu se ferise, ci zâmbise numai. Apoi când, îndată, altul îi strigase c'aveau să-l răstignească, cum același zâmbet îi înflorite pe față. In clipa în care gândise bătrânul acestea se întoarse repede către fiul său mai mare:

— De ce râzi tu, câine, în loc să isprăvești munca ce ai de făcut?

Și ridică barda prefăcându-se că lovește. Băiatul se tupilă iute jos, cu ochii speriați, neînțelegând de ce râsul lui smulsese din sufletul tatălui său mânia aceea.

Apoi iarăș începură să lucreze, iar bătrânul gândi... Iată cum primesc oamenii loviturile.

www.digibuc.ro

Și fiul meu e deprins cu mine, și știe că daca ridic barda n'am s'o las în jos: pe când la ce se putea aștepta osânditul dela mâna omului aceluia străin și turbat împotriva lui. Și cu toate aceste zâmbise... Gândind astfel, se opri din lucru și chemă feciorii.

— Veniți aici... Așa, țineți crucea asta în picioare, să întind mânile pe ea. Par'că aș fi de statura Nazariteanului, să o încerc, să i-o fac potrivită, după măsură.

Cei doi fii sprijiniră crucea, iar Simon întinse brațele în lături. Și 'n clipa când dosul palmelor atinse cele două aripi desfacute ale crucii, un fior par'că-i trecu prin tot trupul, și 'n palmele lui par'că simți durerea ascuțită, străbătătoare, a cuelor ce l-ar fi străpuns. Își desfăcu repede mâinele:

— Lăsați-o!

Cei doi fii ai lui Simon lăsară, încet, crucea, pe mușchiul verde de jos, Bătrânul rămase o clipă cu ochii țintă la dânsa, apoi spuse deodată:

— E prea grea...

Ruf, răspunse:

— Ce-ți pasă, tată; el are să și-o poarte, ca de obiceiu, nu tu...

— E prea grea, vă zic. Veniți să alegem un lemn mai uscat.

www.digibuc.ro

Fiii lui Simon erau nemulțumiți. Cu toate aceste tăcură.

Indată sunetele de bardă se împlântau mai în aceeași vreme în adâncurile pădurii.

Taia bătrâ nul necurmat; cei doi fii se schimbau pe rând.

In scurt crucea cea nouă se odihnea pe pajiște. Bătrânul, iar o privi.

Zise:

— E cioturoasă. Adu-mi tesla, Ruf, Tu, Alexandre, sprijin-o de cedrul ăsta bătrân.

Alexandru îndrăsni să-i amintească:

— Tată, ne au spus să lăsăm copacul cu coaja lui; numai să-l încheiem.

— E cioturos copacul. Adu-mi tesla Ruf, îți zic.

Cu broboanele de sudoare curgându i ca niște lacrami plânse din față, de pe frunte, din par, bătrânul cioplea.

Coaja lemnului se desfăcea în așchii, cioturile ramurilor se netezeau supt ascuțișul teslei; crucea rămase albă, umedă de sucul lemnului verde.

Și spre namiază, bătranul cu fii lui, și cu slujitorii trimiși să ajute la ducerea crucilor, veneau spre locul de judecată.

Bătrânul care mergea în frunte auzi de departe vuetul glasurilor. Ajunseseră lânga poarta

www.digibuc.ro

curții tocmai în clipa în care mulțimea ceruse iertarea lui Baraba. Il cunoștea bătrânul Simon pe Baraba, — acela care odată, chiar supt ochii lui, călcase în picioare o femeie. Baraba ucigașul, pe care toți îl ocoleau. Ca un val așa ieșia mulțimea, purtând în mijloc pe Isus. Nimic nu se înțelegea, cum nu 'nțelegi nimic din vuetul mării, ci numai înfiorarea te înspăimântă. In clocotul acesta de glasuri încă un cuvânt răsună puternic: „Crucile!" și furtuna smulsese cuvântul acesta, și sute, mii de glasuri, strigară deodată: „Crucile!" „Crucile!" Iar unul se sui pe zidul curții să vorbească. Cu greu mulțimea tăcu.

— Ticălosul, să-și poarte singur crucea, țipă omu de pe zid;

„Să și-o poarte!", „să și-o poarte", strigară toți din toate părțile. Și, îndată, câțiva oameni ridicară crucea și o puseră în spatele lui Isus, care se încovoia supt greutatea ei.

Simon, cioplitorul, lemnarul, își făcea loc. Cu ochii aprinși, tremurând de un fio necunoscut, se apropie de Isus. Și cum mântuitorul îngenunchiase chiar atunci supt apăsarea grea a lemnului și se oprise, ia mulțimea care se grăbia, încuviințase să-i ridice altul crucea, Simon i-o luă să-i o poarte el. Nici odată genunchii nu i se încordară mai

www.digibuc.ro

puternic ca acuma, când mergea lângă osânditul acesta .

Dar Isus îl privi într'un rând, şi, înduioşat de bătrâneţea lui, vroi să-i ceară înapoi crucea.

Simon însă nu vroi. Şi Isus îl întrebă că, cine-i de pătimeşte, bucuros ducând crucea pentru dânsul? Cu o lacrimă care de mult nu-i luminase ochiul, Simon se rugă atunci:

— Iartă-mă, Doamne, sunt cel ce ţi-m cioplit-o!

Isus îşi plecă atunci ochii deasupra lui, îndurători, şi calzi, şi-i răspunse:

— Ertat ai şi fost, dacă acesta a fost preţul credinţei tale.

Şi mulţimea îi împinse mai departe, în sus, spre vârful Golgotei.

www.digibuc.ro

MEȘTERUL DE OGLINZI

www.digibuc.ro

MEȘTERUL DE OGLINZI

MUNICIPIUL BUCUREȘTI BIBLIOTECA

A fost odată, într'o țară foarte depărtată, un meșter de oglinzi. Dar un meșter foarte iscusit; care prinsese taina luminei se vede, până într'atâta oglinzile lui erau de curate și de adânci, — de să arăta în ele, până la cel mai mic amănunt, zări întregi. Cea mai ușoară încrețitură a chipului, ți-o arătau oglinzile lui, și ceea ce'n oglinzile celorlalți meșteri nici nu zăreai, într'ale lui se deslușea cu o rară limpezime.

Lume de pe lume alerga la meșterul a-

www.digibuc.ro

cesta să-i cumpere oglinzile. De peste nouă mări și nouă țări soseau la dânsul, căci nicăiri aiurea așa marfă nu mai găsea.

Și iată că într'o bună zi, un crainic îi aduce știrea că'n curând avea să-i calce pragul împărăteasa lui Minciună-Impărat — cel mai bogat om de pe lume — ca să-i cumpere o oglindă.

Și s'a pregătit meșterul să primească pe luminata, cumpărătoare, și cuptoarele nu mai prididiră luna aceea să topească și să închege apoi cel mai curat și mai luminos cleștar de oglindă.

Și a sosit împărăteasa, cu mare alai, cu sulițari și săgetători călări, împrejurul caretei. Iar când a dat să se coboare Măria-Sa din caretă, s'a spăimântat meșterul de slutenia ei.

Avea, mă rog, împărăteasa, un cap rotund cât un dovleac, o față fălcoasă, ca dé cal, și un trup scurt și gros cât o buturugă.

S'a închinat meștrul până la pământ, iar când a trecut, împărătasa înaintea lui, s'a bătut, bietul, pste gură ca după ucigă-l toaca.

Și-a 'nceput să-i arate, meșterul, împărătesei, fel și fel de oglinzi. S'a privit împărăteasa în ele, numai, căci le și dădea la o parte, necăjită cât de rău o arătau oglinzile meșterului acestuia. Și la urma urmei, când își aruncă privirea în cea din urmă, batjocori pe meșter

www.digibuc.ro

că o făcuse să alerge, poște întregi, pentru o marfă tot așa de proastă ca și a celorlalți vânzători.

Ba, nu se mulțumi cu batjocura, și'nciudată îi spuse că dacă într'o lună nu-i face o oglindă care s'o arate cum trebuie, unde-i stă picioarele, îi va sta și capul; iar de i-o va face cum trebuie îl va scălda în aur. Și-a plecat împărăteasa.

Iar bietul meșter a rămas de tot mâhnit. Știa el bine că oglinzi ca ale lui nu găseai să fi mers lumea întreagă. Mai limpezi, mai curate, cum le-ar fi făcut? Atunci de ce nu i-a plăcut împărătesei? Și s'a sbuciumat bietul meșter, trei zile și trei nopți; și a patra zi, iată că sosește pe neașteptate, tatăl meșterului, un bătrân care văzuse și auzise multe. Și văzându-și fiul atât de amărît, l-a întrebat bătrânul: că ce are? Și fiul său îi povesti toate deafirapărul. Iar bătrânul, înțelept, zâmbi și-i spuse: „Păi cum vrei tu, măi băete, să-i placă împărătesei oglinzile tale, când ele o arată mai bine decât toate celelalte, cum e. Iscodește, de poți, o oglindă care s'o înfățișeze altfel de cât e dânsa aevea, și atunci o să vezi cum o să-i placă"

A gândit meșterul și-a văzut că bătrânul lui-tată avea dreptate. Și cum era stăpân pe taina meșteșugului lui, a ars din nou cuptoarele,

www.digibuc.ro

a chibzuit el, înbinat și a răsfrânt razele în fel și chipuri, până a statornicit, în sfârșit, focarele unei oglinzi, așa cum vroise dânsul.

Iar când a venit, peste o lună, împărăteasa, cum se legase prin cuvânt că va face, meșterul s'a închinat și i-a dat oglinda. S'a privit împărăteasa și nu-i mai venea să mai lepede oglinda din mână, așa de răsărită de subțiată și de mlădioasă o arăta cleștarul. Și a poruncit să i se plătască meșterului aurul din două hărăbăe pline, ca să fi trăit meșterul zece veacuri de om, nici pe sfert din bogăția ceea n'ar fi putut agonisi cu meșteșugul lui.

Iar după ce a plcat împărăteasa, cu sulițarii și săgetătorii călări împrjurul caretei și cu cei zce slujitori cari purtau oglinda pe o pernă de puf, să nu cumva s'o sfarme, s'a uitat meștrul întâi la comoara pe care era acuma stăpân, apoi la clădirea de oglinzi minunate ce făcuse și zise: Dacă numai pentru o singură oglindă mincinoasă, am căpătat atâta aur, cât nu mi l-ați fi adus voi de v'aș fi vândut cu zecile de mii, la ce folos m'așI munci de acum înaint să vă fac cât mai limpezi și mai poleite? Hai, duceți-vă la naiba! Și dându-le un picior căzură oglinzile minunate și să sfărâmară în mii și mii de așchii.

www.digibuc.ro

FERICIREA

www.digibuc.ro

FERICIREA

POVESTE

De mult tare, a fost un om. Era omul acela nici bogat, nici sărac, cum e mai bine omului să fie pe pământ. Şi se vede că tocmai din pricina asta, fiindcă nu gustase nici răul în toată puterea lui, nici binele în toată deşertăciunea lui, se vede că tocmai din pricina asta, omului i se urâse cu zilele. Nimic nu găsea bun, nimic frumos. Simţea că urâtul îl pândeşte cu ghiarele lui de liliac din fiecare colţ al locuinţei, şi o desnădejde grozavă i se lăsă peste suflet.

www.digibuc.ro

Fericirea! Asta dorea să vadă, să simtă. Să trăiască fericit! Și într'o seară, cum se uita cu groază la patul care avea să-l înghită iarăși în salteaoa lui, ca'ntrun sicriu, pentru o noapte întreagă, căzu în genunchi și lăcrămând se rugă lui Dumnezeu:

„Doamne, zicea el, Doamne îndură-te și-mi călăuzește sufletul. Căci fără lumina ta ce suntem noi, bieții pe pământul acesta. Călăuzește-mă și-mi poartă picioarele spre țara mântuirii, privirile spre hotarele fericirii. Îndură-te, Doamne!" Și s'a culcat omul, și l'a înghițit salteaoa patului, ca un sicriu. Și-a adormit cu adevărat somnul morții, și'n somnul lui un vis i se lumină deodată, căci Dumnezeu îi ascultase rugăciunea. Și visă... Se făcea că e în mijlocul unei câmpii înflorite,— în zorii zilei. Și n'a clipit niciodată măcar din ochi, să vadă ce-i și cum, și lângă dânsul răsări fără de veste un înger, cu aripele țesute din curcubeu, cu vesmânt de lumină, cu fața ca un luceafăr. Și cum voia să cază în genuchi, în fața neașteptatei vedenii, îngerul îl apucă de braț și îl ridică în sus îndemnându-l:

— Haidem!

— Incotro? îndrăzni el să întrebe.

— Spre *țara fericirii!* îi răspunse îngerul.

www.digibuc.ro

Și porniră.

Și au umblat, au umblat zile, săptămâni, luni, și într'o bună zi, cam spre a șaptea lună, când vara așterne numai lăvicere de flori, ajunsră în țara „Impăratului cel mai norocos", „Iată, îi vise îngerul omului, ai sosit în țara împăratului celui norocos în războaie, cum îi zic supușii lui. Privește că nu poți fi privit. Strecoară-te unde vrei și caută fericirea. De-i găsi-o sălășluind în palatul împăratului acestuia, te voiu pune în locul lùi, îți voiu da o soție ca a lui, vei avea supuși ca dânsul". S'a dus omul, a intrat în palat, în odaia împăratului, și'n sufrageria lui, și'n etacul lui, și'n sala tronului. Toți îl iubeau, supuși, fii și soție.

„De bună seamă asta-i fericirea", gândi omul și se grăbi să meargă să spue îngerului, în grădină, sub un măr plin de roade aurite de soare, sub care-l aștepta. Și cum scobora scările palatului, iată că un crainic plin de praf și sudoare le suia gâfâind. Mirat, omul se luă înapoi pe urmele lui, până la picioarele tronului. Crainicul aducea veste că vrăjmașii intraseră în țară. Și chiar în seara aceea, omul privi cum se despărțea împăratul de fiul său cel mai mare care plecase în războiu. Plângea împăratul și împărăteasa,

www.digibuc.ro

iar fiul se smuci și, ascunzându-și jalea eși, în fugă afară din odaie. Și, omul gândi: „Ce-i dreptul, plânsul și jalea nu țin de fericire. Dar dacă băiatul se'ntoarce biruitor, fericirea le va fi cu atât mai mare". Și a așteptat trei zile, și, ostașii s'au întors biruitori, aducând în mijlocul lor pe o năsălie, înconjurată de facle, căci era noapte, pe fiul împăratului mort. Și zidurile palatului nu puteau încăpea țipetele sfâșietoare ale împăratului și ale împărătesei, de jale după fiul lor.

— „Ei?" îl întrebă îngerul. Ai găsit fericirea?" Și omul răspunse mâhnit :

„Nu, nici aici n'am găsit'o!" — „Atunci, hai, mai departe!" îl invită îngerul. Și-au mers, au mers cale lungă, preț de un an. Și'ntr'un târg mare, frumos s'au oprit la o casă. — „Aici, zise omul, e casa *omului minunat*, cum îi zice lumea. Mergi, privește, căci nu poți fi privit, iscodește, și de vei găsi fericirea sălășluind în sufletul omului acestuia, îți voiu da sufletul și darurile lui". S'a dus omul, a intrat în casa încăpătoare, cu săli largi și mai înaltă de cât celelalte în care lume de pe lume venea să asculte pé omul minunat cum cânta. Și l-a ascultat și el. Și l'a fermecat, l'a îmbătat glasul lui, trăgănat, dulce, mlădios ca șarpele, curat ca al privi-

www.digibuc.ro

ghetoarei, curgător ca al pârâului de munte, liniștit ca zefirul, mânios ca marea, puternic ca tunetul, pâlpâitor ca o sărutare. Îi venea omului să cadă în genunchi, să se ducă să-i sărute picioarele, să-și scoată hainele, ochii să-și deie pentru clipa de îmbătare care i-o dase. Comori de aur i se vărsau la picioare, femeile își tăiau părul și i-l lăsdeau. Și omul simți în sufletu-i încolțindu-i pisma pentru fericirea omului acestuia. Da, așa voia să fie. Și într'o clipă se gândi să alerge, să-i ceară îngerului să-l facă la fel cu *omul minunat*. Și cum vroia să se strecoare printre mulțime de oameni înebuniți de fericire, auzi un glas care se ridică mai presus de al tuturora: zicând: „Omule minunat! Cu adevărat vrăjit e glasul tău, dar cântecul fiului tău pe care l-ai gonit din pismă, de sute de ori e mai vrăjit ca al tău. Haide-ți, oameni buni, în târgul vecin să-l auzim!"

Și lumea a stat o clipă nedumerită, apoi se luă după cei dintâi, care plecară repezindu-se mai întâi să-și ia comorile care le aruncaseră la picioarele cântărețului minunat, înapoi. Și omul care căuta fericirea, văzu cu groază cum cântărețul își sfâșie hainele și pieptul, schimbându-și cântecul dumnezeesc într'un gemăt de blesteme spăimântătoare.

www.digibuc.ro

— „Ei" îl întrebă îngerul când îl văzu sosind, galben, la dânsul. — „Haidem mai departe!" se rugă omul. Și-au pornit, și-au mers cale de doi ani. Și într'o zi ajunseră la marginea unui târg. Și, obosiți, se opriră în cea dintâi cocioabă ce le eși în cale. Intrară. Dar în prag se opriră. In mijlocul cocioabei, pe un pat de scânduri, un bătrân cu o barbă lungă de-i acoperea tot pieptul, dormea somnul de veci. La cap îi ardea un cap de lumânare, cari îi arunca văpaia de unde peste fața nemișcată. — „Apropie-te" zise îngerul omului. Și omul se apropie. „Privește!" îi porunci, și omul privi. Cu cât se uita mai mult la fața mortului cu atât i se luminau ochii omului. Nicăeri, pe nici un chip nu zărise liniștea mai așezată ca pe chipul moșneagului, acestuia. Buzele parcă-i zâmbeau, genele aplecate peste obraz parcă tremurau, mâinile, așezate frumos pe piept, parcă se odihneau de o muncă încordată. Pe fața nici unui muritor nu întâlnise zâmbirea fericirei ca pe fața moșneagului acestuia.

— „A fost un om fericit, bătrânul ăsta, zise omul". — „A fost un biet cioplitor în piatră, care a trăit nouă-zeci de ani", răspunse îngerul. Omul se gândi, și când eși din cocioabă spuse: „Atunci asta e fericirea: moartea.

www.digibuc.ro

De ce m-ai făcut s'o aflu așa târziu, îngerule?" Și în vorbele astea era să se arunce în prăpastia care se deschidea, neagră la picioarele lui. Dar îngerul îl opri de braț și-i zise: „Nu așa; trăește întâi atâta cât a trăit bătrânul acesta. Atunci ți se va cuveni și ție fericirea!" Și îngerul se șterse din fața lui... A doua zi omul se trezi, gândi la ceeace visase, își făcu cruce și deabia din ziua aceea, om vrâstnic ce era, începu cu adevărat să trăiască.

www.digibuc.ro

CULEGATOAREA DE ROUA

www.digibuc.ro

CULEGĂTOAREA DE ROUĂ

Departe, departe, într'o țară în care cu gândul ajungi într'o clipă, iar cu piciorul un veac ți-ar trebui până să-i calci hotarele, în țara aceia trăia un împărat înțelept, om cu credință în Dumnezeu, în toate cele sfinte, judecător drept, aspru dar cumpănit la mânie, care dădea cu amândouă mâinile, și rar lua, drept pedeapsă, cu câte una. Dar viața e dată să fie trăită, și nici cei care fac numai rău, nici acei care făptuesc numai bine nu pot trăi numai cu răul sau cu

www.digibuc.ro

binele. Ci mai trebuie ceva: dragostea, dragostea care sălășluește și'n sufletul gâdelui ca și'n cel al preotului, dragostea care însoțește floare cu floare, pasere cu pasere, om cu om. Și *Sfânt-Impărat,* cum îi ziceau supușii toți împăratului acestuia, Sfânt-Impărat simți că'n inimă îi mijește zorii dragostei. Și din clipa ceia începu să vadă altfel lumea. Era și mai bun, și, de ce-am minți, și mai aspru ca înainte. Pe cerul senin al dragostei furtunile aleargă repezi, și trec, și iar se deslănțuesc. Iubea Sfânt-Impărat, și numai el știa cui și-ar fi dăruit bucuros inima, și, — ce să mai înconjur, și-o dăruise chiar.

Hotar în hotar cu împărăția lui era aceea a lui *Mărgăritar-Impărat.* Așa-i zicea supușii împăratului celuia fiindcă Impărăția lui își scălda, într'o parte, coastele în mare, și din apele mării aceleia scufundători iscusiți pescuiau mărgăritare. Și-a trimis, în taină, Sfânt-Impărat, pe cel mai bătrân dintre sfetnicii lui, să meargă, să ispitească, și la urmă să ceară chiar, din partea lui, mâna fetei lui Mărgăritar-Impărat. Căci frumoasă era domnița aceea, și chipul ei nu-i mai ieșise din minte, de când o văzuse, călărind bărbătește, la o vânătoare, în codrii cărunți ai împărăției vecine. Și s'a dus sfetnicul, — căci porunca

www.digibuc.ro

stăpânului trebuie să fie pâinea de toate zilele a supusului, — s'a dus sfetnicul, și mult n'a zăbovit căci n'avea de ce să zăboyească. Și 'ntr'o spre seară s'a întors. — „Ei?" îl întreabă împăratul. — „Nici în ruptul capului, mărite stăpâne!" îi răspunse moșneagul. —„Așa!?" Atâta răspunse Sfânt-Impărat, și-a doua zi a dat porunci, și poruncile ca săgețile au străbătut aerul, și supușii le-au auzit și îndeplinit. Intr'un buc oastea a și fost gata: arcași, sulițari, buzdugănari, — toți, mic și mare, slab și puternic; nici unul n'a dat înapoi. Și-a șaptea zi, dimineața, într'o Duminică, de trăgeau toate clopotele, ca de mare sărbătoare, Sfânt-Impărat a purces în fruntea oștilor spre țara lui Mărgăritar-Impărat. Și n'au mers mult și-au călcat în împărăția vecină.

Nici prin gând nu-i trecea lui Mărgăritar-Impărat ce viscol vrăjmaș îi bântuia hotarul. Iar când a auzit, a stat o clipă locului, buimac, apoi a dat și el porunci, a înfiripat o oaste, ca vai de capul ei, — căci împăratul era mai mult negustor decât oștaș, — și-au pornit la luptă. Dacă printr'o vrajă, copacii s'ar gândi vreodată să se războiască între dânșii, atunci închipuiți-vă o pădure de salcâmi ținând piept unui codru de stejar. Așa a fost! Când a

www.digibuc.ro

eșit, sfioasă, la iveală, oastea lui Mărgăritar-Impărat, Sfânt-Impărat s'a năpustit cu pieptul oastei lui, iar cu lăturile a înconjurat-o, — ca un vultan, pe-un biet puiu de găină pe care-l sfâșie cu ciocul și-l bate cu aripele. Și-a căzut Mărgăritar-Impărat ostatic și s'a rugat de 'nvoială. Iar dacă a auzit că vrea să-i ia fata, și-ar fi dat mai curînd jumătate din împărăție decât odrasla, mângâierea vieței lui, care-i rămăsese după moartea împărătesei Mărgărinta.. Dar n'a primit Sfânt-Impărat, și cu mare alai a luat pe domniță, și, peste o săptămână, a nuntit. Și lume de pe lume a venit, și toți sau bucurat și-au petrecut. Numai Mărgăritar-Impărat și cu domnița tânjeau. Iar când Mărgăritar-Impărat, socru, a feretisit pe ginere, i-a dat ca dar un șirag de mărgăritare, mari cât aluna, și i-a zis: „De mărgăritare să ai parte!" și-o lacrimă i s'a rostogolit din ochi pe mâneca țesută 'n fir și mătase. Sfânt-Impărat luă șiragul și nu mai putea de bucurie privindu-l. Dar sfetnicul cel bătrân, se dete pe lângă stăpânul său și-i zise: „Aruncă, măria-ta" șiragul, căci mărgăritarele sunt semnul lacrămilor!" A râs Sfânt-Impărat, și-a răspuns înțeleptului: „Bătrânețea în mărgăritare vede lacrămi, pe când tinerețea și'n lacrimi vede mărgăritare!" A oftat bătrânul

www.digibuc.ro

sfetnic și s'a dus. Și-a fost cel dintâi semn că Impăratul nici nu mai gândea nici nu mai cumpănea ca mai nainte...

Și la anul, e-he! la anul ce mai Ileană Cosinzeană dărui Dumnezeu părechii împărătești! Și cu venirea domniței pe lume și Impărăteasa se mai înveseli, și-ar fi fost și mai împăcată în sufletul ei, dacă tatăl ei, Mărgăritar-Impărat, nu s'ar fi dus de mâhnire, după Impărăteasa Mărgărinta, soția lui. Dar în împărăția lui Sfânt-Impărat a fost o bucurie nemaipomenită: trei zile și trei nopți au băut toți supușii, și alte trei zile și trei nopți au dormit, butuc, de atâta sbucium. Iar la botez iau dat numele Ileana, și-au isvodit numele ei în calendar, ca nume de zi sfântă. Și era o minune domnița. Păr de aur, ochi ca cerul, gura ca mărgeanul. Un odor! Toți o purtau pe genuchi, toți o alintau, împăratul și împărăteasa o pierdeau din ochi. Și creștea domnița, că 'n doi ani, leagănul de argint bătut în topaze, n-o mai încăpea. In cinci ani schimbă și pe al doilea. Și'n zece ani era la trup cât una de cincisprezece. Iar la cincisprezece ani era femee în toată puterea cuvântului, frumoasă ca ziua scăldată de soare în amiază. În ochii ei albaștri picurase cerul două scăpărări de lumină. Părul — ca un

www.digibuc.ro

mănuchi de raze. Zâmbetul ei, — o fulgerare. De subt vălul moale al rochiei de mătase, trupul ei răsărea plin, şerpuitor dela umăr la glesnă, gata să se mlădie pe rugul dragostei, cum se mlădie liana pe trunchiul copacului tânăr .

Împăratul şi împărăteasa se pregăteau de nuntă. Olăciseră ştiri, anume că vrea să-şi mărite fata, până 'n ţările depărtate, până în împărăţiile umbrite de munţi, până 'n domniile scăldate de talazuri. Dar fiindcă, înaintea ştirii împărăteşti, vestea frumuseţii domniţei răsbătuse până 'n ascunsul ascunsurilor lumii, vitejii, de cu ani înainte, îşi pregătiseră buzdùganele, paloşele şi săgeţile dé luptă, îşi crescuseră mânjii de încălecat, îşi ridicaseră palatele de găzduit. Fiindcă, după cum se întâmplă întotdeauna cu nădejdea, fiecare credea că a lui va fi mireasa.

Numai că omul poate pune multe la cale ei! dacă le-ar îndeplini şi Dumnezeu! Şi Sfânt-Împărat era şi el om ca toţi oamenii; şi dacă ce era dincolo de hotarele împărăţiei lui nu putea şti, ce era dincolo de hotarele minţii lui, — nici atâta.

Şi eată cum se 'nşiră povestea mai departe.

Intr'o bună dimineaţă, — domniţa Ileana

www.digibuc.ro

nicăiri! Caută în tot palatul, — împăratul într'o parte, împărăteasa într'alta, slujitorii peste tot, — nu-i și nu-i, ca și când n'ar fi fost. Cu ghimpele desnădejdei în suflet, împăratul și-a încălecat armăsarul, și'n fruntea ostașilor, a pornit în cercetare. Și n'au mers ei mult, și într'un câmp de romaniță i-au găsit rochia, fluturată de vânt. Și mai să înnebunească împăratul la priveliștea aceasta, dacă un curteau nu și-ar fi înbiat calul până lângă dânsul, și 'ntinzând mâna, nu i-ar fi spus:— „Mărite doamne, iertat să fiu, dar în largul câmpiei, colo, mi se pare a fi chiar domnița noastră". A pus mâna împăratul la ochi, a privit, și s'a cutremurat. — „Plecați înapoi" răcni dânsul ostașilor. Iar el, cu ochii țintă cu frică parcă, își mână calul, la pas, înainte. Și asta văzu împăratul. Domnița, goală, albă și subțire ca un crin, pășea încet deasupra vălului fraged și unduios de iarbă. La fiecare pas se oprea, se pleca jos de rupea câte un fir de iarbă, apoi îl scutura ușor în vasul de argint ce strângea cu stânga la sân. Stătu împăratul locului, împietrit de durere, cu izvorul lacrămilor înghețat în matca lui. Târziu își dete seama împăratul; domnița culegea rouă. Atunci pricepu dânsul că mințile domnitii fusesră luate de Iele. Și numai

www.digibuc.ro

atunci băgă de seamă că la gâtul domniței, era șiragul de mărgăritare pe care i-l dăduse la nuntă lui, ca dar, socrul, Mărgăritar-Împărat. Își aduse atunci aminte de toate Sfânt-Împărat, — și cuvintele sfetnicului, care acum nu mai era, îi răsunau iar în urechi: „Aruncă, măria-ta, șiragul, căci mărgăritarele sunt semnele lacrămilor!" Cutremurându-se, împăratul descălecă și se apropie de fata lui; — fata nu-l mai cunoștea!...

Și, din ziua aceea, n'au mai putut s'o ție în palat. De-o închidea și n'o lăsa să iasă o găseau leșinată. Sfătuit, de oameni înțelepți, împăratul clădi domniței un palat deosebit, și-i îngrădi, în față, un câmp întins, cu ziduri cât două statùri de om ca privirile nimănui să nu-i prihănească trupul nevinovat. Și'n fiecare dimineață în zori, domnița Ileana, goală, albă ca un crin, scobora scările, și strângând vasul de argint cu stânga la sân, culegea rouă. Iar la amează, când soarele singur care putea s'o vază, își desfăcea ghemul de raze, de cădeau drepte la pământ, domnița se oprea în mijlocul câmpului, își înălța brațele, drept deasupra capului, și, ținând astfel vasul, stâmpăra setea soarelui care sorbea, însetat, roua culeasă.

Pe zi ce mergea, împăratul se posomora

www.digibuc.ro

mai mult... O fată avusese. Cu frumusețea ei se putea mândri nu numai împărăția lui, nu numai lumea, și chiar zidítorul lumii, care isbutise, măcar odată, să dea cărnii străvezimea și curățenia aerului. Atunci de ce i-o ucisese vie fiind încă? Întrucât, prin fapta aceasta, se hotăra încă odată dreapta lui ocrotire a ființilor slabe și îngenunchiate în fața tronului ceresc? Vra să zică aveau dreptate procleții, ereticii, pângăritorii. Cel slab de suflet nu printre aceștia se găsea, ci el, împăratul, apărătorul legii chiar el era acela. Atunci înlături cu minciuna!... Și 'ntr'o singură zi, din porunca lui, bisericile fură dărâmate; icoanele arse, — cei cari mai stăruiau pe față în credința lor, — uciși. Glas de clopot nu se mai auzi de atunci în țara lui, rugăciuni nu se mai înălțară la cer. Drept credincioșii se închinau prin peșteri și hrube, unde, într'ascuns, ridicaseră altare în fața cărora îngenunchiau smeriți. Iar lui Sfânt-Impărat îi ziseră de atunci, Proclet-Impărat.

Intr'o noapte, cu mult după ce poruncise alte pedepse cu moartea, împotriva altor credincioși, pe cari îi aflase că se'nchinau într'ascuns, împăratul adormi târziu. Și'ndată ce adormi, un vis ciudat îi chinui somnul. Părea că'n fața scaunului domnesc, răsări, deodată,

www.digibuc.ro

„un bătrân cu o barbă lungă, încâlcită ca şi cum i-ar fi spulberat-o furtuna, — „Ce cauţi?" l-ar fi întrebat împăratul. — „Omule, i-ar fi răspuns bătrânul, lasă credincioşii în dreapta lor credinţă. Viaţa nu le-ai dat-o tu, ca tu să le-o iai. Dacă pierderea minţei fetei tale ai luat-o drept o strâmbătate, faptele tale au întrecut-o pe aceasta, chiar de-ar fi fost aşa, cu mult. Iată, de mâine, domniţa îşi va căpăta iarăşi judecata. Şi-o va avea pe-a ei, cum tu o ai pe-a ta, pentru ca, încă odată, înţelepciunea celui Prea-Inalt să se arate..." Bătrânul se şterse din vis, dar împăratului tot i se părea că-i mai aude glasul, că-i mai spune vorbe pe care nu le putea înţelege...

Visul e vis şi se uită. Dar când în prid-vorul palatului, a doua zi, dis de dimineaţă, ochii împăratului zăriră venind pe domniţă, voioasă, scăpărând din privire ca şi altădată, împăratul parcă'şi aminti o clipă de povestirea bătrânului aceluia. Dar nu avu vreme să se mai gândească; bucuria cuprinde ca apa, ca focul. Se aruncă împăratul spre fata lui, şi, luând-o în braţe o duse pe sus, ca pe un copil, să o arate împărătesei. Şi-a fost o veselie, o petreceré şi-o nuntă! Iar împăratul cel bătrân după ce a pus de s'au ridicat bisericile la loc, şi s'au făcut rugăciuni

www.digibuc.ro

pentru sufletele celor uciși, și-a dat domnia pe mâinile ginerelui și-a fetii lui, și dânsul cu împărăteasa, ca doi moșnegi vremuiți de vreme, s'au dus într'un fund de țară, să-și petreacă zilele în rugăciuni, întru ertarea păcatului celui mare, la care veșnic se gândeau acuma, după nenorocirea ce-i lovise. Și, așa, trecut-a încă vreun an, și'ntr'o zi, cum împăratul era în paraclis, de se 'nchina, odată vine un slujitor să-i spue că niște curteni bătrâni îl caută. Mirat a eșit împăratul în curtea palatului, și îndată și-a cunoscut pe cei 3 sfetnici pe cari-i lăsase dânsul să slujească pe domniță și pe soțul ei cu sfatul lor încercat. I-au căzut la picioare, și i-au udat încălțămintea cu lacrămile lor: — „Haide, înapoi, în scaun, măria-ta, căci mai bună-i stăpânirea morții decât cea a domniței tale!" Și i-au povestit, împăratului, așa, și așa, și-așa, — prăpădenie! Soțul domniții căzuse bolnav, fără de leac, și ea ducea țara, cum arătaseră curtenii. S'a cutremurat împăratul, și-a încălțat iar cizmele cu pintenii de aur, și-a sărutat bătrâna pe frunte, în prag a lovit cu biciușca, încruntat, în carâmbi, și-a pornit dimpreună cu curtenii lui.

Și-au ajuns, într'o Duminecă. Au intrat în târg. Pe uliți nu era picior de om. Mergeau

www.digibuc.ro

ca 'ntr'un cimitir. In faţa porţilor palatului, împăratul s'a oprit şi, ca să nu fie văzut, dar să vază, s'a ascuns după nişte copaci. Şi ce-a văzut? Câteva sute de oameni stăteau în butuci, cu mâinile legate, desbrăcaţi până la mijloc. Slujitorii îi băteau cu bice cu câte treisprezece şfichiuri plumbuite. Din ochii nefericiţilor curgea plânsul în şiroae, şi de fiecare om biciuit, câte un slujitor, le strângea lacrămile într'un vas de argint, Impărăteasa, pe un scaun numai în fir, poruncea la fiecare clipă, să-i aducă lacrămile strânse şi să i le toarne în vasul ei de argint bătut cu pietre nestimate. Apoi, ridicând în sus mâinile, drept deasupra capului, stingea setea soarelui arzător, cu lacrămilor ochilor plânşi, cum altădată i-o stâmpăra cu picăturile de rouă ale câmpului. S'a cutremurat împăratul. A descălecat, şi căzând în genunchi, a bătut mătănii şi s'a rugat lui Dumnezeu: „Doamne, mare-i neînţelepciunea ta! Căci dacă pe urma unei fapte rele ale mele trébuia să vié şi-o răsplată, drept e că numai eu cu soţia mea se cuvenea s'o îndur!" Şi, ca să-şi ispăşească greşala, şi-a aruncat haina, şi-a àcoperit fàţà cu pletele cărunte şi-a intrat, ca un necunoscut, în curtea palatului. Iar slujitorii repede l'au prins, l'au biciuit, şi lacrămi multe de-ale lui

www.digibuc.ro

au strâns în vasul pe care apoi l-au vărsat în cel de argint bătut cu nestimate al Impărătesii. Şi numai atunci bătrânul, dându-şi pletele la o parte, înalţă iar braţele şi rugă pe Atotputernicul: „Doamne, iartă-mă, şi fă să intre lucrurile în făgaşul pe care tu l'ai orânduit!" Şi, îndată, împărăteasa, şi-a aruncat cununa de aur de pe cap, şi-a rupt vestmintele şi, goală, albă şi subţire ca un crin, numai cu şiragul de mărgăritare la gât, ca nişte alte lacrămi împietrite, trecu printre supuşii înmărmuriţi, pe lângă tatăl ei, ca şi când n'ar fi cunoscut pe nimeni, cu vasul de argint în mână, să culeagă iarăş rouă ierbii şi-a florilor. Iar împăratul a dat drumul osândiţilor, a trimis răspuns împărătesei să vie şi dânsa, să domnească împreună iarăşi, şi, în noaptea aceea chiar, bătrânul cu barba încălcită de furtună i se arătă în vis şi-i spuse: „—Ia aminte, sărmane om, că nedreptatea venită de Sus, e începutul dreptăţii!"

www.digibuc.ro

DE PE CAND LUCEFERI...

www.digibuc.ro

DE PE CAND LUCEFERI..

Da era frumoasă ca'n poveşti, că doar în poveşti şi era. Şi singură fată era la părinţi, şi părinţii o iubeau ca pe lumina ochilor. Că soarele nu li-se părea mai strălucitor ca fata lor, când îşi lasă, dimineaţa, cozile ei de aur pe spate. Şi cum toate-s cu vremea lor, veni şi fetii ăştia vremea de măritat. A dat bătrânii svon, cu toate că'n lung şi lat svonu mersese ca gândul de repede despre frumuseţea fetei ăştia, şi s'au strâns peţitori: crai, feciori, de împăraţi, feţi-fru-

www.digibuc.ro

moşi de pe la soare răsare şi soare apune:— toţi cu acelaş gând şi dor în mintea şi sufletul lor. Şi'n ziua cea mare, când peţitorii se strânseseră în pridvorul casei, iată că fata se duce, smerită, de cade la picioarele părinţilor ei şi le spune că gândul ei, că inima ei altuia le-a dat: că peţitorii degeaba şi-au strâns chingile cailor, să alerge până la ea; că mirele ei nu e fiinţă pământească; că soţul ei e *luceafărul* de seară. Să cadă bătrânii din picioare de mâhnire, când auziră spusele fetei, vorbele odorului lor. Şi se părură că-i luaseră, nefericitei, ielele minţile. S'au dus, aşadară, peţitorii, şi'n urma lor jalea şi pustiul prinse stăpânire pe întreaga casă. Şi aşa bătrânii s'au pus s'o urmărească pe fată, pas cu pas, ce face. Şi într'o seară o văzură, la fereastră, cu ochii ţintă în oglinda mare încadrată în aur pe care o aşezase aşà să se resfrângă luceafărul în ea să-l aibă mai aproape. A doua zi, bătrânul îi sparse, fărămiţele oglinda, că din luciul ei rămase un pumn de praf strălucitor, — şi-atâta. N'a avut fata în ce să-i resfrângă iubitul, şi-a plâns, şi-a plâns, zile, nopţi, până ce, într'o seară bătrânii îi pierdură urma din casă. Umblă, caută peste tot, — şi însfârşit o găsiră pe malul lacului din grădină în undele căruia

www.digibuc.ro

luceafărul se resfrângea aproape de îndrăgostita lui. Cu gând s'o lecuiască, bătrânii puseră a doua zi şi-i secă lacul. Şi iarăşi îndesnădăjdui fata, şi venea de măcar se uita la locul în care, din înălţimile cereşti, dragul ei se cobora până lângă dânsa. Atunci se hotărî fata; venea în fiecare seară, se aşeza supt o salcie frumoasă, o salcie cu crengile drept în sus, cum erau toate sălciile pe atunci, şi acolo plângea. Plângea atâta că se topea văzând cu ochii. Şi plângi azi, plângi mâne, plângi într'una, lacul se croi din nou din lacrimile fetei, şi într'o seară, în undele plânselor ei, luceafărul se pogorî din înălţimea albastră să se resfrângă iarăşi lângă draga lui. Decât la cea dintâi licărire ce se aprinse în lacul lacrimilor, se stinse licărirea cea din urmă din pieptul fetei celei nefericite. Iar salcia, udată de undele plânsului, îşi plecă ramurile, ca nişte plete desfăcute, de acoperi trupul fetei ca într'un mormânt de verdeaţă.

Şi de-atunci, veşnic, în serile, senine, cu luceferi, o umbră albă parcă se înfiripă lângă trunchiul sălciilor plângătoare, pe margini de ape.

www.digibuc.ro

O LACRIMA PE O GEANA

www.digibuc.ro

O LACRIMĂ PE-O GEANĂ

Odată Dumnezeu luă ca tovarăș de călătorie pe Sfântul Petru, și se scoborî pe pământ, să mai ușureze durerile bieților oameni. Așă făceau: veneau și ridicau de ici, de colo câte un necaz. Și se întorceau în ceruri mulțumiți.

Pe ziua de azi Sfântul Petru avu un gând mare. Pe când Dumnezeu se înfășura într'un fald de nor, ca într'o manta de drum, sfântul îndrăzni să-și spună părerea. „Inalt Prea Sfinte Stăpâne, începu el, socotesc că n'am ușura cu mai mult durerea omenească

www.digibuc.ro

decât dacă i-am alina plânsul. Să mergem, stapâne, și să-i culegem lacrămile". Dumnezeu zâmbi, dar nu se împotrivi de loc. „Sa mergem, Petre, zise el". Și într'o rețea de raze, se scoborau pe pământ. Ca doi mosnegi de rând, — Dumnezeu mai adus de șale, Sf. Petre mai țanțoș, -- porniră la drum.

Pe-un șleau bătut de țară nimerita într'un sat. Sfântul Petru se uita peste tot; la o fereastră întârzie mai mult. „Uite, stăpâne, în odaia aceasta e o femee care plânge". Și-au intrat în ogradă. Au bătut la ușă, iar femeea le-a deschis. Pe obrajii albi și fragezi, urmele lacrămilor se cunoșteau, — ca o brumă care acopere o floare. Pe-o geană, o lacrimă rămăsese animată, lucitoare, ca și cum ar fi închis un miez de lumină. „Femee, îi zise Petru, ai plâns și ți-a rămas o lacrimă pe geană. Am venit să ți-o luăm și cu ea și plânsul; dă-ne-o". Femeea răspunse: „E întâiaș dată când plâng, și plâng de bucurie. Ce mi dați în schimbul lacrimei mele?" —„Ce să-ți dăm întrebă Petru?" „Un diamant răspunse femeea, un diamant care să-mi amintească lacrima". — „Fie după cum voește, dă-i Petre, un diamant", încuviință Dumnezeu. Petru se plecă, luă de jos o pietricică, pie-

www.digibuc.ro

tricica se schimbă într'un diamant, și-l întinse femeei. Apoi, cu o naframă țesută din lumină, îi șterse lacrima.

— „Greu se despart oamenii de slabiciunile lor", zise Petru. Iar Dumnezeu zâmbi, nu răspunse, și purceseră mai departe.

Și, așa, ajunseră pe țărmul unei mări furtunoase, la o colibă de pescar. Valurile urlau și își ridicau brațele spre cer. Coliba se clătina în bătaia vântului. Petru se uită pe fereastră. „—Aici plânge o altă femee, Stăpâne". „—Să intrăm". Și bătura. Ușa se deschise. Pe fața galbenă de veghere a femeei, lacramile lăsaseră urma lor jilava. Pe-o geană, o lacrimă rămăsese aninată ca o sămânța de lumină. „Femee, zise Petru, ai plâns și ți-a rămas o lacrimă încă pe gene. Vroim să ți-o luăm, — împreună cu ea și plânsul. Dă-ne-o". — „Plâng de dor, răspunse femeea. Și ca să vă dau o lacrimă, în schimb ce-mi dați?" — „Ce să-ți dăm?" întrebă Petre.— „Un mărgăritar, să-mi aduc aminte de fiul meu care e dus pe mări". — „Fie!" încuviință Dumnezeu. Și Petru se plecă, luă iar o piet icică, pietricica se schimbă într'un mărgăritar, și l întinse femeei. Și, cu colțul năframii, șterse iar lacrima. „Greu se despart oamenii de durerile lor, zise Petru". Iar Dumnezeu zâmbi și purceseră din nou la drum.

www.digibuc.ro

Şi în mijlocul unei păduri, găsiră iarăşi o colibă. Era frumos, soare, şi florile îşi împrăştiau mirezmele. Petre privi pe fereastră. „Stăpâne, înăuntru plânge o femee!" Bătură în uşă, şi usa se deschise, şi femeea răsări în prag. Pe obrajii ei supţi de suferinţă, la o lacrimă rămăsese prinsă; în celălalt ochiu, altă lacrimă răsărea. „—Femee, îi zise Petru, femee, ai plâns, şi două lacrămi îţi umezesc încă ochii. Am venit să ţi le luăm şi, cu ele, şi plânsul. Dă-mi-le!"

— „Am plâns, răspunse femeea, căci mi-au murit toţi, şi-s singură acum pe lume". — „Tocmai, adaose Petre, ce să-ţi dăm în schimbul lacrămilor tale?" — „Să îmi daţi altele, răspunse femeea".

— „Fie!" încuviinţă Dumnezeu, şi femeea izbucni în plâns.

Petre tăcu. Şi, gânditori, s'au întors călătorii înapoi, în cer.

www.digibuc.ro

CUPRINSUL

	Pagina
Vrabia	5
Tanti Amalia	23
In odăita ei	37
Comoara	59
Fereastra	69
Tâlharul	81
Geloşii	89
Un volum de capodopere	103
Nenorocosul	113
Secretul	123
Lux !...	131
Pisălogul	139
Palavragiul	149
„Viaţa e un vis !"	159
Sultan	167
Ibrahim	177
Scrisoarea găsită	191
Recunoştinţa	197
La Sfânta Paraschiva	205
Obicelurile de sărbători	211

www.digibuc.ro

Pagina

Odinioară, la denii... 217
In clopotnița bisericii pustii 223
Visul lui Pilat 233
De pe cruce 241
Cloplitorul 247
Meșterul de oglinzi. 259
Fericirea. 265
Culegătoarea de rouă 275
De pe când luceferi... 291
O lacrimă pe-o geană 297

www.digibuc.ro

www.digibuc.ro